

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

REGULAČNÝ RÁMEC

Národný projekt REDIPOM

**Odporúčania pre vytvorenie účinného legislatívneho rámca
pre uľahčenie darovania nepredaných a nevyužitých potravín
vhodných na ľudskú spotrebu**

Spracoval: Expertný tím Platformy potravinovej pomoci Slovensko

September 2026

Výstup vznikol v rámci realizácie národného projektu REDIPOM – Vytvorenie návrhu jednotného systému redistribúcie potravinovej pomoci, kód ITMS21+ 401407B996 vďaka podpore z Programu Slovensko 2021 – 2027, ktorý je spolufinancovaný Európskou úniou.

Obsah

A. Redistribúcia potravín – analýza súčasného regulačného rámca a sumár odporúčaní	3
ÚVOD	3
ZOZNAM SKRATIEK	4
MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE A SUMÁR ODPORÚČANÍ	5
1. Kompetencie orgánov a inštitúcií vo vzťahu k redistribúcii potravín v EÚ a Slovenskej republike	8
1.1 Európska únia	8
1.2 Slovenská republika	9
2. Strategické dokumenty vo vzťahu k redistribúcii potravín v EÚ a Slovenskej republike	10
2.1 Právo na adekvátnu výživu	10
2.2 Priority Európskej komisie 2024 – 2029	13
2.3 Smernica o odpadoch a potravinový odpad	15
3. Definície pojmov v súvislosti s redistribúciou potravín	17
3.1 Čo je redistribúcia potravín?	17
3.2 Bezodplatnosť darovania	18
3.3 Čo sú „nadbytočné potraviny“?	20
3.4 Čo je darovanie potravín?	36
4. Oprávnený darca a oprávnený prijímateľ nadbytočných potravín	37
4.1 Kto je to oprávnený darca?	37
4.2 Kto je to oprávnený obdarovaný?	40
5. Vysledovateľnosť potravín	51
5.1 Čo je vysledovateľnosť potravín	51
5.2 Povinnosti PPP, resp. praktická aplikácia v potravinárskej praxi	52
5.3 Vysledovateľnosť pri redistribúcii potravín – príklad Nemecka	57
5.4 Označovanie potravín výrobnými dávkami	62
6. Zodpovednosť v rámci redistribúcie potravín	66
6.1 Zodpovednosť za bezpečnosť potravín	66
6.2 Zodpovednosť pri darovaní potravín po dátume minimálnej trvanlivosti	68
6.3 Zodpovednosť pri darovaní potravín podľa Občianskeho zákonníka	69
6.4 Trestnoprávna zodpovednosť	70
6.5 Zodpovednosť CHO pri redistribúcii potravín – príklad Talianska	73
7. Finančné stimuly	76
7.1 Daň z pridanej hodnoty	76
7.2 Daň z príjmov	78
7.3 Európske a národné zdroje v prípade závažnej nerovnováhy na trhu	80
B. Prehľad potravinárskej legislatívy	82
8.1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002	82
8.2 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 931/2011 z 19. septembra 2011	86
8.3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín	87
9. Právny poriadok Slovenskej republiky	88
9.1 Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách	88
C. Prehľad dokumentov a štúdií	93

A. Redistribúcia potravín – analýza súčasného regulačného rámca a sumár odporúčaní

ÚVOD

Účelom tohto dokumentu je zmapovanie právnych predpisov týkajúcich sa redistribúcie potravín na úrovni Európskej únie, jej členských štátov a Slovenskej republiky a vytvorenie regulačného rámca ako sumár legislatívnych bariér a návrh odporúčaní na prijatie legislatívnych a nelegislatívnych opatrení príslušnými orgánmi Slovenskej republiky, prípadne na úrovni Európskej únie. Základným dokumentom, z ktorého tento prehľad vychádza, je Oznámenie Komisie – Usmernenia EÚ o darovaní potravín z 25. 10. 2017 (2017/C 361/01) [\(1\)](#). V prehľade vychádzame z aktuálne platnej legislatívy, štúdií a prehľadov vydaných po tomto dátume. Dokument je zároveň doplnený o príslušné právne predpisy a usmernenia vydané na úrovni Slovenskej republiky. Prehľad zahŕňa aj legislatívu v iných krajinách Európskej únie, odporúčania a príklady dobrej praxe v súvislosti s darovaním nadbytočných potravín.

Komisia vo svojom Usmernení EÚ o darovaní potravín dôrazne odporúča, aby sa na vnútroštátnej úrovni vypracovali príslušné predpisy a/alebo usmernenia o darovaní potravín, a to s nasledovnými cieľmi:

- Jasne stanoviť pre všetky subjekty **pravidlá a prevádzkové postupy** existujúce na vnútroštátnej úrovni vrátane príslušných povinností kľúčových aktérov v záujme zabezpečenia súladu a podpory najlepších postupov.
- **Objasniť úlohy a povinnosti prevádzkovateľov potravinárskych podnikov** v oblastiach, v ktorých sa uplatňujú vnútroštátne pravidlá, napríklad vo vzťahu k zodpovednosti.
- Príslušné vnútroštátne orgány môžu v súlade s článkom 7 a článkom 8 ods. 3 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 navyše **podporovať vypracovanie a šírenie príručiek osvedčených postupov** pri zhromažďovaní a redistribúcii nadbytočných potravín.
- Na podporu darovania potravín môžu príslušné vnútroštátne orgány **zvážiť fiškálne stimuly** pre prevádzkovateľov potravinárskych podnikov.
- Vnútroštátne orgány môžu **zvážiť vykonávanie informačných, komunikačných a vzdelávacích činností** pre zainteresované subjekty s cieľom ďalej podporiť postupy bezpečnej distribúcie potravín v praxi.

ZOZNAM SKRATIEK

DMT	Dátum minimálnej trvanlivosti
DPH	Daň z pridanej hodnoty
DSNN	Daň zo sladených nealkoholických nápojov
DS	Dátum spotreby
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
FAO	Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo
HACCP	Zásady analýzy rizika a kritických kontrolných bodov (z angl. Hazard Analysis and Critical Control Point)
CHO	Charitatívna organizácia
IKT	Informačné a komunikačné technológie
Nariadenie FIC	Nariadenie (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom
NO	Nezisková organizácia
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
ObZ	Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov
PPP	Prevádzkovateľ potravinárskeho podniku
RASFF	Európsky systém rýchleho varovania pre potraviny a krmivá
RO	Redistribučná organizácia
RVPS	Regionálna veterinárna a potravinová správa
RÚVZ	Regionálny úrad verejného zdravotníctva
SR	Slovenská republika
TZ	Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, v znení neskorších predpisov
ŠVPS SR	Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
ÚVZ SR	Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky

MANAŽÉRSKE ZHRNUTIE A SUMÁR ODPORÚČANÍ

Prvá kapitola dokumentu sa venuje **kompetenciám orgánov v oblasti redistribúcie potravín**. Kľúčovým prvkom v procese redistribúcie potravín je implementácia jasne definovaného kompetenčného rámca, ktorý na úrovni EÚ určujú inštitúcie ako Európska komisia (najmä DG SANTE) a Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA), ktoré poskytujú usmernenia k bezpečnosti darovaných potravín. Na národnej úrovni Slovenskej republiky je nevyhnutné koordinovať činnosť Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR ako ústredného orgánu s ďalšími rezortmi (financie, sociálne veci, životné prostredie, zdravotníctvo) a orgánmi úradnej kontroly, akými sú ŠVPS SR a ÚVZ SR. Pre efektívne riadenie a odstraňovanie legislatívnych bariér je strategické využívať platformy ako Národná platforma predchádzania potravinovým stratám a plytvaniu potravinami a Nadrezortná pracovná skupina k národnému projektu REDIPOM, ktoré zabezpečujú potrebný dialóg medzi štátnou správou, verejnou správou, podnikateľským prostredím a neziskovým sektorom.

Druhá kapitola dokumentu zdôrazňuje, že **právo na adekvátnu výživu a oslobodenie od hladu predstavuje základný pilier ľudských práv**, ktorý je v Slovenskej republike ústavne garantovaný v rámci práva na život a medzinárodne ukotvený v dohovorech o ľudských právach, no napriek tomu čelí Slovenská republika kritickej sociálnej situácii s takmer miliónom obyvateľov ohrozených chudobou. V kontexte strategických priorít Európskej komisie na roky 2024 – 2029 sa do popredia dostáva **posilňovanie odolnosti agropotravinárskeho sektora, spravodlivé rozdelenie príjmov** v dodávateľskom reťazci a **rozvoj obehového hospodárstva** zameraného na znižovanie potravinového odpadu. Na to nadväzuje novela smernice o odpadoch z roku 2025, ktorá uviedla právne záväzné ciele **pre znižovanie potravinového odpadu** a explicitne stavia do popredia prioritizáciu **redistribúcie bezpečných potravín** pred skrmovaním alebo iným zhodnotením. Táto kapitola prepája nevyhnutnosť sociálnej pomoci zraniteľným skupinám s potrebou systémových zmien v oblasti potravinovej bezpečnosti a udržateľnosti, čím vytvára legislatívny a ideový základ pre zefektívnenie mechanizmov redistribúcie nadbytočných potravín v súlade s novými európskymi politikami.

Tretia kapitola dokumentu sa zameriava na **definovanie kľúčových pojmov** nevyhnutných pre správnu interpretáciu a aplikáciu pravidiel redistribúcie potravín v súlade s európskou a vnútroštátnou legislatívou. Redistribúcia je v nej charakterizovaná ako proces získavania nadbytočných bezpečných a výživných potravín – ktoré by sa inak zlikvidovali – a ich následné poskytovanie na ľudskú spotrebu, pričom sa rozlišuje medzi darovaním a inými modelmi, ako sú napr. sociálne supermarket. Dokument používa a navrhuje zjednotenie terminológie (napr. pojmy „redistribúcia“ vs. „prerozdelenie“) a zdôrazňuje princíp bezodplatnosti pri darovaní, kde darca nesmie od charitatívnej organizácie žiadať žiadne priame či nepriame plnenie. Dôležitou súčasťou kapitoly je aj vymedzenie „nadbytočných potravín“ a **postavenie fyzických osôb v rámci ad hoc potravinových zbierok**, ktoré by mali byť vyňaté z prísnych povinností všeobecného potravinového práva, ak nespĺňajú znaky podniku s kontinuitou činnosti. Celkovým cieľom tejto časti je odstrániť terminologickú nejednotnosť a **nastaviť jasné mantinely pre subjekty zapojené do**

potravinového reťazca vrátane charitatívnych organizácií, aby sa podporilo efektívne využívanie potravinových zdrojov a minimalizovalo plytvanie.

Štvrtá kapitola dokumentu sa zaoberá definíciou a **legislatívnymi podmienkami pre subjekty zapojené do procesu darovania nadbytočných potravín**. **Oprávneným darcom** môžu byť prevádzkovatelia potravinárskych podnikov na každom stupni potravinového reťazca – od primárnej výroby, cez spracovanie, až po maloobchodnú a inú distribúciu, prípadne odvetvie stravovacích služieb, ktoré môžu poskytnúť nadbytočné potraviny. Kapitola sa obširnejšie zaoberá aj možnosťou darovania potravín súkromnými osobami v rámci rôznych potravinových zbierok, prípadne jednorázových akcií, pričom odporúča v legislatívnom alebo nelegislatívnom materiáli poskytnúť odporúčania k takýmto poskytovateľom potravín. Dokument ďalej rozpracováva problematiku **oprávneného obdarovaného**, pričom sa rozlišujú organizácie „v prednej línii“ a organizácie „v zadnej línii“. Analýza rozoberá modely **fungovania charitatívnych organizácií** v iných krajinách EÚ a záver kapitoly je venovaný aktuálnej právnej úprave v Slovenskej republike. Keďže v súčasnom znení zákona o potravinách absentuje definícia pojmu charitatívna organizácia, dokument odporúča **prijat' v zákone legálnu definíciu pojmu, rozšíriť výpočet právnych foriem organizácií a rozšíriť účel**, na ktorý sa nepredané potraviny dajú využiť.

V piatej kapitole je priblížená **problematika výsledovateľnosti potravín**. Zameriava sa na samotnú definíciu výsledovateľnosti a jej zakotvenie v práve Európskej únie a v Slovenskej republike. Kľúčovým faktorom výsledovateľnosti je pre prevádzkovateľov potravinárskych podnikov schopnosť identifikovať, od koho potravinu získali a komu ju dodali, pričom tieto údaje musia byť zaznamenané a uchovávané. Zabezpečenie výsledovateľnosti „jeden krok vpred“ pri redistribučných činnostiach môže navyše predstavovať novú povinnosť pre niektorých prevádzkovateľov potravinárskych podnikov, napríklad v sektore maloobchodu a verejného stravovania, ktorí bežne dodávajú jedlo konečnému spotrebiteľovi. Systémy výsledovateľnosti pritom musia byť súčasťou vlastného systému HACCP a ich prínosom je rýchle stiahnutie nevyhovujúcich potravín z trhu. Výsledovateľnosť potravín v rámci charitatívnych organizácií je špecifická oblasť, pretože tieto potraviny nevyrábajú ani neposkytujú na komerčné účely, ale získavajú ich najmä darom a následne ich prevažne bezplatne distribuujú, pričom často ide o nebalené pečivo, ovocie a zeleninu. Napriek tomu sú charitatívne organizácie povinné dodržiavať potravinové právo, vrátane výsledovateľnosti. Záverečná časť kapitoly sa venuje **označovaniu potravín výrobnými dávkami a praktickým príkladmi z praxe pri rôznych druhoch potravín**. S cieľom podporiť redistribúciu nepredaných potravín pri súčasnom zachovaní bezpečnosti potravín by bolo vhodné upraviť pre charitatívne organizácie **osobitný režim plnenia vybraných požiadaviek potravinového práva v súvislosti s evidenciou**, ktorý by bol premietnutý do zákona o potravinách. Dokument zároveň odporúča **vypracovať vzorovú príručku HACCP pre charitatívne organizácie** a predložiť ju Komisii na schválenie. Ako vzor pre implementáciu požiadaviek na výsledovateľnosť potravín sa uvádza usmernenie vypracované v Nemecku.

Šiesta kapitola je venovaná **zodpovednosti v rámci redistribúcie potravín**. Európske nariadenie o všeobecnom potravinovom práve stanovuje, že za bezpečnosť potravín a dodržiavanie potravinového práva sú zodpovední **prevádzkovatelia potravinárskych podnikov vo všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie vrátane charitatívnych organizácií**. Tieto musia zabezpečiť, aby nebola ohrozená bezpečnosť potravín a aby boli spotrebiteľia náležite informovaní. Slovenský zákon o potravinách umožňuje darovanie potravín po dátume minimálnej trvanlivosti,

pričom stanovuje podmienky takéhoto prevodu. Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá charitatívna organizácia od prevzatia až do ich bezodplatného poskytnutia konečnému spotrebiteľovi. **Zodpovednosť za vady** potraviny pri jej dodaní darcom charitatívnej organizácii je stanovená vnútroštátnymi predpismi súkromného práva, v podmienkach Slovenskej republiky sú to **ustanovenia Občianskeho zákonníka**. Tieto stanovujú informačnú povinnosť darcu, právo na vrátenie, ako aj možnosti vymáhania náhrady škody spôsobenej vadnou potravinou. Štvrtá časť tejto kapitoly rozoberá **trestnoprávnu zodpovednosť**, ktorá sa aplikuje najmä v prípadoch tragických následkov spôsobených nebezpečnými potravinami. Posledná časť kapitoly sa venuje **talianskemu zákonu Gadda** a zodpovednosti organizácie poskytujúcej potraviny bezplatne ľuďom v núdzi. Talianska právna úprava zavádza právnu fikciu, podľa ktorej sa na tieto organizácie v rozsahu poskytovanej služby prihliada ako na konečných spotrebiteľov. Kapitola odporúča zahrnúť do usmernení pre charitatívne organizácie **základné informácie o zodpovednosti v rámci redistribúcie a prípravu vzorových zmlúv**, kde bude upravená aj zodpovednosť v prípade väd dodaných potravín. Alternatívne dáva na zváženie prijatie obdobnej právnej úpravy, aká existuje v Taliansku, ktorá by upravila práva a povinnosti charitatívnych organizácií pri prijímaní a distribúcii darovaných potravín **s ohľadom na ich špecifické postavenie subjektov zabezpečujúcich redistribúciu potravín vo verejnom záujme**.

Posledná, siedma kapitola približuje problematiku **finančných stimulov pre potravinárske podniky**. **Daň z pridanej hodnoty predstavuje jeden z kľúčových fiškálnych faktorov** ovplyvňujúcich správanie jednotlivých subjektov pri nakladaní s nadbytočnými potravinami. V prípade, ak sú nadbytočné potraviny dodané bezodplatne daňovníkom na iné ako obchodné účely, pričom daňovník si uplatnil odpočítanie DPH, toto darovanie spadá pod povinnosť odvodu DPH. Na druhej strane, ak sú potraviny darované na obchodný účel a ich hodnota nepresahuje 17 eur za jeden kus, povinnosť odvodu DPH nevzniká. Výbor pre DPH pri Európskej komisii upresnil, že darovanie potravín pre chudobných môže byť považované za použitie tovaru na obchodné účely, pretože prostredníctvom neho dochádza k budovaniu vzťahov s verejnosťou, resp. k tvorbe imidžu podniku. Finančné riaditeľstvo SR však viaže uvedený daňový režim výlučne na Potravinovú banku Slovenska. Dokument preto odporúča na jednej strane odstrániť tento selektívny výklad daňového režimu a zároveň vydať záväzné metodické usmernenie k jednoznačnému uplatňovaniu pojmov „obchodné účely“ a „17 eur za jeden kus“. V kontexte darovania potravín z pohľadu **dane z príjmov** je kľúčové posúdiť, či náklad vzniknutý darcom pri bezodplatnom dodaní potravín **možno považovať za daňový výdavok**. Posledná časť kapitoly sa venuje ďalším európskym a národným zdrojom využiteľným v prípade závažnej nerovnováhy na trhu, ktoré umožňujú uvoľniť zdroje z poľnohospodárskej rezervy na podporu stiahnutia výrobkov z trhu alebo bezplatnej redistribúcie charitatívnym organizáciám. Tieto prostriedky môžu znamenať významný stimul pre potravinárske podniky, aby sa vyhli stratám a zabránilo sa zbytočnému plytvaniu potravinami.

Prílohy dokumentu tvoria základný prehľad potravinárskej legislatívy na úrovni Európskej únie a Slovenskej republiky, ako aj prehľad základných dokumentov a štúdií týkajúcich sa dôležitých aspektov redistribúcie potravín.

1. Kompetencie orgánov a inštitúcií vo vzťahu k redistribúcii potravín v EÚ a Slovenskej republike

1.1 Európska únia

Európska komisia zodpovedá za tvorbu a implementáciu politík Európskej únie v oblasti potravinového systému, bezpečnosti potravín, obehového hospodárstva a predchádzania vzniku potravinového odpadu.

Generálne riaditeľstvo pre zdravie a bezpečnosť potravín (DG SANTE) je zodpovedné za tvorbu politiky EÚ v oblasti bezpečnosti potravín. V oblasti potravinových strát a odpadu pripravuje metodické usmernenia k bezpečnej redistribúcii potravín a koordinuje Platformu EÚ pre potravinové straty a potravinový odpad.

Výbor Európskeho parlamentu pre zdravie (SANT) je výborom Európskeho parlamentu, ktorý pripravuje správy o legislatívnych návrhoch Európskej komisie, na ktoré sa vzťahuje riadny legislatívny postup medzi Európskym parlamentom a Radou EÚ. Prerokúva a vyjadruje sa k ďalším dôležitým otázkam patriacim do jeho pôsobnosti; vo vzťahu k redistribúcii potravín je to najmä oblasť potravinovej bezpečnosti a verejného zdravia.

Výbor Európskeho parlamentu pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (AGRI) je výborom Európskeho parlamentu, ktorý pripravuje správy o legislatívnych návrhoch Európskej komisie, na ktoré sa vzťahuje riadny legislatívny postup medzi Európskym parlamentom a Radou EÚ. Prerokúva a vyjadruje sa k ďalším dôležitým otázkam patriacim do jeho pôsobnosti; vo vzťahu k redistribúcii potravín je to najmä oblasť poľnohospodárstva a potravinárstva EÚ a rozvoja vidieka EÚ.

Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) je poradný orgán EÚ, ktorý sa skladá zo zástupcov organizácií zamestnancov a zamestnávateľov a iných záujmových skupín. Európskej komisii, Rade EÚ a Európskemu parlamentu vydáva stanoviská k otázkam týkajúcim sa EÚ. Vo vzťahu k problematike redistribúcie potravín vydáva rôzne stanoviská z vlastnej iniciatívy (napr. prieskumné stanovisko Udržateľnejšie potravinové systémy) a stanoviská k navrhovaným právnym aktom EÚ (napr. Revízia rámcovej smernice EÚ o odpade).

Európsky úrad pre bezpečnosť potravín (EFSA) je nezávislá vedecká agentúra Európskej únie, ktorá poskytuje odborné hodnotenia rizík v oblasti bezpečnosti potravín. Jej vedecké stanoviská slúžia ako podklad pre tvorbu právnych predpisov a usmernení EÚ vrátane pravidiel, ktoré ovplyvňujú bezpečnosť darovania a redistribúcie potravín.

Platforma Európskej únie pre potravinové straty a potravinový odpad je poradný orgán Európskej komisie zameraný na koordináciu opatrení v oblasti predchádzania potravinovým stratám a odpadu. Podporuje výmenu poznatkov a dobrej praxe medzi členskými štátmi a zainteresovanými subjektmi, pripravuje odporúčania a prispieva k rozvoju politík podporujúcich bezpečnú redistribúciu potravín.

Centrum EÚ pre prevenciu potravinových strát a odpadu je iniciatíva Európskej komisie zameraná na zhromažďovanie, sprístupňovanie a výmenu poznatkov, údajov, nástrojov a príkladov dobrej praxe v oblasti predchádzania potravinovým stratám a odpadu.

Európska federácia potravinových bánk - FEBA združuje potravinové banky zo všetkých členských krajín Európskej únie. Zastupuje ich záujmy vo vzťahu k európskym inštitúciám, podporuje výmenu skúseností a odborných poznatkov a prispieva k rozvoju efektívnych systémov redistribúcie potravín.

1.2 Slovenská republika

- **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR – ústredný** orgán štátnej správy pre oblasť potravinárstva a potravinový dozor
- **Ministerstvo životného prostredia SR – ústredný** orgán štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane odpadového hospodárstva
- **Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR – ústredný** orgán štátnej správy pre sociálne služby a pomoc v hmotnej núdzi,
- **Ministerstvo financií SR – ústredný** orgán štátnej správy pre oblasť financií a daní,
- **Ministerstvo zdravotníctva SR – ústredný** orgán štátnej správy pre zdravotnú starostlivosť a ochranu zdravia,
- **Ministerstvo hospodárstva SR – ústredný** orgán štátnej správy pre energetiku a podnikateľské prostredie
- **Orgány úradnej kontroly potravín – Štátna** veterinárna a potravinová správa SR, regionálne veterinárne a potravinové správy, Úrad verejného zdravotníctva SR, regionálne úrady verejného zdravotníctva,
- **Národná rada Slovenskej republiky – najvyšší** zákonodarný orgán Slovenskej republiky, ktorý prijíma právne predpisy upravujúce oblasť potravinového práva, odpadového hospodárstva, daní, sociálnej pomoci a ďalších oblastí súvisiacich s darovaním a redistribúciou potravín.
- **Výbor NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie – prerokúva** návrhy právnych predpisov a strategických dokumentov v oblasti poľnohospodárstva, potravinárstva, bezpečnosti potravín, odpadového hospodárstva a predchádzania potravinovým stratám.
- **Národná platforma predchádzania potravinovým stratám a plytvaniu potravinami – poradný** a koordinačný orgán Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, ktorý združuje zástupcov štátnej správy, podnikateľského sektora, akademickej obce a občianskej spoločnosti. Podporuje spoluprácu zainteresovaných subjektov, výmenu skúseností a prípravu opatrení na predchádzanie potravinovým stratám a podporu redistribúcie potravín.
- **Nadrezortná pracovná skupina k národnému projektu REDIPOM – vytvára** priestor a podmienky pre konzultačné, odborné a koordinačné činnosti v previazaní na výstupy národného projektu REDIPOM. Nadrezortnú pracovnú skupinu vedie ÚSV ROS a jej cieľom je participatívnym spôsobom diskutovať, konzultovať a pripomienkovať pripravené materiály podporujúce výstupy národného projektu REDIPOM.

2. Strategické dokumenty vo vzťahu k redistribúcii potravín v EÚ a Slovenskej republike

2.1 Právo na adekvátnu výživu

Potravina je základnou ľudskou potrebou. Význam medzinárodného spoločenstva v boji proti hladu a zabezpečenie adekvátnej výživy obyvateľstva je aktuálne aj v súčasnej dobe. Klimatická zmena a jej dopad na potravinový reťazec, narušenie globálneho obchodu s potravinami v dôsledku geopolitickej situácie či pandémie, zdôrazňujú význam medzinárodných snáh o pomoc v zabezpečovaní základných ľudských práv, ktoré zahŕňajú, okrem iného, i právo na výživu. Svetový potravinový program ako medzinárodná humanitárna organizácia v rámci Organizácie spojených národov (OSN) nie je ani zďaleka jedinou inštitúciou, na pôde ktorej sa rozvíja a realizuje medzinárodné potravinové právo. Medzinárodné potravinové právo rozvíjajú viaceré medzinárodné organizácie: Organizácia spojených národov (OSN, UN), Svetová obchodná organizácia (WTO), Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Svetová zdravotnícka organizácia (WHO), Komisia Codex Alimentarius a i. Ich snahy sú vzájomne komplementárne, nakoľko sa od počiatku zameriavali na rôznorodé aspekty tejto problematiky. WTO totiž primárne kládla dôraz na obchod, Codex Alimentarius na bezpečnosť potravín a FAO na potravinové zabezpečenie. Všetky tri uvedené základné aspekty pritom spoločne tvoria pomyselný trojuholník alebo pyramídu „ľudského práva na primeranú výživu“ (*human right to adequate food*).

Základné ľudské práva a právo na potraviny

Problematika základných ľudských práv sa svojimi počiatkami datuje do prelomu 19. a 20. storočia, kedy sa na medzinárodnej úrovni začínajú prijímať dohovory a zmluvy ochraňujúce obeť vojnových konfliktov v Európe a následne i vo svete. Podrobnejšie rozpracovanie tejto problematiky však nastalo až po 2. svetovej vojne. Československo (ako medzinárodnoprávne uznaný štát) malo bohatú tradíciu členstva v medzinárodných organizáciách (bolo spoluzakladateľom Spoločnosti národov aj OSN) a pristupovania k medzinárodným zmluvám a dohovorom. Československo však nepodpísalo Všeobecnú deklaráciu ľudských práv z roku 1948.

Právo na potraviny je zakotvené vo viacerých medzinárodných dohovoroch.

Už článok 25 ods. 1 Všeobecnej deklarácie ľudských práv z roku 1948 ustanovil: „**Každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyť vrátane potravy, šatstva, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych opatrení; má právo na zabezpečenie v nezamestnanosti, v chorobe, pri pracovnej nespôsobilosti, pri ovdovení, v starobe alebo v ostatných prípadoch straty zárobkových možností, ktoré nastali okolnosťami nezávislými od jeho vôle.**“ Ako je uvedené vyššie, Československo dobovo Všeobecnú deklaráciu ľudských práv nepodpísalo a zdržalo sa aj hlasovania o nej na pôde OSN. Experti na medzinárodné právo však dnes majú za to, že i napriek tomu sa táto deklarácia stala vyjadrením medzinárodného obyčajového práva, a teda že i napriek tomu, že ju niektoré zo štátov historicky neakceptovali, dnes vyjadruje všeobecne záväzný právny základ vyjadrenia ľudských práv, a to platí i pre nástupnícke štáty Československa, teda pre dnešnú Českú a Slovenskú republiku.

Československo však akceptovalo a ratifikovalo dva medzinárodné dohovory z roku 1966 – Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach, a Medzinárodný pakt o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach.

V Medzinárodnom pakte o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach bolo „právo na potraviny“ zakotvené v čl. 11, a to nasledovnými slovami (v slovenskom znení):

„1. Štáty, zmluvné strany paktu, **uznávajú právo každého jednotlivca na primeranú životnú úroveň pre neho a jeho rodinu, zahrňujúce dostatočnú výživu (including adequate food), šatstvo, byť, a na neustále zlepšovanie životných podmienok.** Zmluvné štáty podniknú zodpovedajúce kroky, aby zabezpečili uskutočnenie tohto práva, uznávajúc pre dosiahnutie tohto cieľa zásadnú dôležitosť medzinárodnej spolupráce, založenej na slobodnom súhlase.

2. Štáty, zmluvné strany paktu, uznávajúc základné právo každého na oslobodenie od hladu, urobia tak jednotlivo, ako aj na základe medzinárodnej súčinnosti také opatrenia, zahŕňajúc do toho osobitné programy, ktoré sú potrebné:

a) na zlepšenie spôsobov výroby, uchovávaní a distribúcie potravín plným využitím technického a vedeckého poznania, šírením vedomostí o zásadách výživy a rozvíjaním alebo reformovaním poľnohospodárskych systémov takým spôsobom, aby sa dosiahol najúčinnnejší **rozvoj a využitie prírodných zdrojov**;

b) na **zabezpečenie spravodlivej distribúcie svetových zásob potravín** v pomere k potrebe s prihliadnutím na problémy tak krajín dovážajúcich potraviny, ako krajín, ktoré potraviny vyvážajú.“

Niektoré medzinárodné dohovory hovoria o práve na potraviny vo vzťahu k osobitným skupinám obyvateľstva, napríklad deťom, ženám, postihnutým osobám a podobne.

Čl. 27 Medzinárodného dohovoru o právach dieťaťa (OSN, 1989) zakotvuje:

„1. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, uznávajú právo dieťaťa na životnú úroveň potrebnú pre jeho telesný, duševný, mravný a sociálny rozvoj.

2. Rodičia alebo iné osoby, ktoré sa o dieťa starajú, majú prvoradú zodpovednosť za zabezpečenie životných podmienok nevyhnutných pre jeho rozvoj.

3. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, v súvislosti s podmienkami daného štátu a v rámci svojich možností musia prijať potrebné opatrenia za účelom poskytnutia pomoci rodičom a iným osobám, ktoré sa starajú o dieťa, pre vykonávanie tohto práva a v prípade potreby musia poskytovať materiálnu pomoc a podporovať programy, predovšetkým **v súvislosti so zabezpečením potravín**, oblečenia a bývania.

4. Štáty, ktoré sú zmluvnými stranami tohto Dohovoru, musia prijať všetky nevyhnutné opatrenia pre udržanie starostlivosti o dieťa zo strany rodičov alebo iných osôb, ktoré zaň nesú finančnú zodpovednosť, či už na území signatárskeho štátu alebo v zahraničí. Predovšetkým v prípadoch, keď osoby, ktoré nesú za dieťa finančnú zodpovednosť, žijú v inom štáte než dieťa, majú signatárske štáty sprístupniť medzinárodné dohody alebo uzatváranie takýchto dohôd a tiež musia prijímať iné vhodné opatrenia.“

Čl. 12 ods. 2 **Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (OSN, 1979)** stanovuje:

„1. Štáty, zmluvné strany, prijímú všetky príslušné opatrenia na odstránenie diskriminácie žien v oblasti starostlivosti o zdravie, s cieľom zabezpečiť na základe rovnoprávnosti mužov a žien, prístup k zdravotníckym službám, vrátane tých, ktoré sa vzťahujú na plánovanie rodiny.

2. Bez ujmy ustanoveniu odseku 1, zabezpečia štáty, zmluvné strany, ženám príslušné služby v súvislosti s tehotenstvom, šesťmesačným a popôrodným obdobím, pričom podľa potreby budú tieto služby bezplatné a takisto **zabezpečia zodpovedajúcu výživu počas tehotenstva a dojčenia.**“

Čl. 28 **Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím (OSN, 2006)** podobne ustanovuje:

„1. Zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím na primeranú životnú úroveň pre ne aj pre ich rodiny **vrátane dostatočnej výživy**, oblečenia a ubytovania a na ustavičné zlepšovanie životných podmienok a podniknú príslušné kroky, ktorými zaručia a presadia uplatňovanie tohto práva bez diskriminácie na základe zdravotného postihnutia.

2. Zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím na sociálnu ochranu a na využívanie tohto práva bez diskriminácie na základe zdravotného postihnutia a podniknú príslušné kroky, ktorými zaručia a presadia uplatňovanie tohto práva vrátane týchto opatrení s cieľom

a) zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím **rovnaký prístup k službám zásobovania obyvateľstva čistou vodou** a zabezpečiť im prístup k vhodným a cenovo dostupným službám, pomôckam a k iným formám pomoci pre potreby súvisiace so zdravotným postihnutím;

b) zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím, najmä ženám a dievčatám so zdravotným postihnutím a starším osobám so zdravotným postihnutím, prístup k programom sociálnej ochrany a k programom znižovania chudoby;

c) zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím a ich rodinám, ktoré žijú v chudobe, prístup k pomoci od štátu s úhradou výdavkov súvisiacich so zdravotným postihnutím vrátane vhodného vzdelávania, poradenstva, finančnej pomoci a odľahčovacích služieb;

d) zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím prístup k programom verejnej bytovej výstavby;

e) zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím rovnaký prístup k dávkam a programom dôchodkového zabezpečenia.“

Existujú však aj medzinárodné dohovory zaručujúce právo na potraviny, resp. výživu pre osobitné situácie – ide pritom osobitne o tzv. Ženevské konvencie (4 konvencie a 3 dodatkové protokoly, ktoré upravujú podmienky a pravidlá medzinárodného práva na ochranu obetí vojny) – upravujúce práva vo vojnových konfliktoch.

Ústava Slovenskej republiky

Základný právny predpis Slovenskej republiky v rámci Hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv v Čl. 39 ods. 6 stanovuje, že každý, kto je v hmotnej núdzi, má právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok. Podrobnosti o týchto právach ustanoví zákon.

Na základe štatistiky zverejnenej Eurostatom dňa 12. júla 2024 sa Slovensko umiestnilo najhoršie z celej Európskej únie - jedlo s mäsom, rybou alebo ich rastlinným ekvivalentom každý druhý deň si nemôže dovoliť až 45,7 % slovenskej populácie ohrozenej chudobou, čo predstavuje približne 430-tisíc ľudí. Podľa prieskumu EU-SILC bolo v roku 2023 na Slovensku až 943-tisíc ľudí, ktorí boli ohrození chudobou. To predstavuje 17,6 % obyvateľov Slovenska, pričom najohrozenejšou kategóriou podľa veku sú deti: vo vekovej kategórii do 17 rokov bolo ohrozených chudobou až 25,3 %.

2.2 Priority Európskej komisie 2024 – 2029

Dňa 1. decembra 2024 sa ujala mandátu nová Európska komisia pod vedením predsedníčky Ursuly von der Leyen. Počas funkčného obdobia, ktoré potrvá do roku 2029, sa bude riadiť pracovným programom. Sedem politických priorít novej Komisie bude formovať Európsku úniu v krátkodobom aj dlhodobom horizonte. Týmto siedmimi cieľmi sú:

1. **Konkurencieschopnosť:** Európa ako kontinent hospodárskeho rastu, podnikania a inovácií zabezpečením konkurencieschopnosti, prosperity a spravodlivosti.
2. **Bezpečnosť a ochrana:** Riešenie výziev v oblasti bezpečnosti a obrany v Európe a zlepšenie pripravenosti a krízového riadenia.
3. **Európska sociálna spravodlivosť:** Podpora sociálnej spravodlivosti, zvyšovanie solidarity v spoločnosti a zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých.
4. **Kvalita života:** Budovanie konkurencieschopného a odolného poľnohospodárskeho a potravinového systému, ochrana biodiverzity a príprava na meniacu sa klímu.
5. **Demokracia a hodnoty EÚ:** Postaviť občanov do centra demokracie s cieľom posilniť postavenie všetkých, aby pomáhali formovať budúcnosť Európskej únie.
6. **Globálna Európa:** Zameranie sa na širšie susedstvo s cieľom riešiť globálne výzvy a podporovať mier, partnerstvá a hospodársku stabilitu.
7. **Rozpočet EÚ a reforma:** Moderný a posilnený rozpočet EÚ a ambiciózný program reforiem na dosiahnutie cieľov EÚ.

Výzvy pre agropotravinársky sektor sú zahrnuté v ciele Kvalita života. V priebehu mandátu má Komisia v rokoch 2024 až 2029 v záujme zachovania kvality života Európanov ambíciu vybudovať konkurencieschopné a odolné poľnohospodárstvo a potravinový systém a chrániť biodiverzitu s cieľom podporiť poľnohospodárov a chrániť zdravé potraviny. Zároveň plánuje prípravu a adaptáciu

na zmenu klímy a chce pomáhať tým, ktorí ňou budú zasiahnutí. Za naplnenie týchto cieľov sú zodpovední komisár pre zdravie a dobré životné podmienky zvierat (Olivér Várhelyi), komisár pre klímu, nulovú bilanciu emisií a čistý rast (Wopke Hoekstra), komisár pre rybárstvo a oceány (Kostas Kadis), komisárka pre rovnosť, pripravenosť a krízové riadenie (Hadja Lahbibová), komisárka pre životné prostredie, odolnosť v oblasti vody a konkurencieschopné obehové hospodárstvo (Jessika Roswallová) a komisár pre poľnohospodárstvo a potravinu (Christophe Hansen).

Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo bola predstavená Komisiou 19. februára 2025. Vízia pokrýva nasledovné oblasti:

Spravodlivý potravinový reťazec – Komisia si stanovila za cieľ napraviť nerovnováhu v potravinovom reťazci, v ktorom nespravodlivé rozdelenie príjmov, rizík a nákladovej záťaže často neprimerane postihuje prvovýrobcov.

Pripravenosť na krízy – vo svojej činnosti bude pokračovať Európsky krízový mechanizmus pre potravinovú bezpečnosť, pričom budú predstavené nové nástroje ako potravinové rezervy, spoločné obstarávanie a zvýšená transparentnosť v čase krízy.

Informácie pre spotrebiteľa – Komisia chce presadzovať právne predpisy na ochranu spotrebiteľa s cieľom zabrániť nekalým obchodným praktikám. Zároveň plánuje odstrániť zavádzajúce environmentálne tvrdenia a nespoľahlivé značky udržateľnosti. Zváži cielené označovanie potravín v súvislosti s dobrými životnými podmienkami zvierat. Bude monitorovať účinky určitých reklamných a marketingových praktík potravín – najmä z pohľadu vplyvu na zdravie a pohodu najzraniteľnejších skupín spotrebiteľov. Komisia rovnako navrhne rozšírenie označovania krajiny pôvodu v súlade so sektorovými osobitosťami a pravidlami jednotného trhu.

Dialóg o potravinách – v rámci dialógu so všetkými aktérmi potravinového systému vrátane spotrebiteľov, chce Komisia diskutovať o zmene zloženia potravín a zbere údajov o príjme potravín.

Posilnenie súčasných politík – Komisia posilní úlohu verejného obstarávania s cieľom podporiť spotrebu miestnych a sezónnych výrobkov. Uskutoční cielené preskúmanie školského programu EÚ. Propagačná politika EÚ zostane naďalej strategickým politickým nástrojom a zároveň bude podporovať aj využívanie zemepisných označení.

Podpora potravinárskeho priemyslu – vízia sa v krátkosti zaoberá aj podporou potravinárskeho priemyslu, pričom Komisia chce zaujať komplexný prístup na podporu investícií do konkurencieschopnosti, inovácií, udržateľnosti a odolnosti.

Udržateľnosť – Komisia predloží návrhy a revíziu existujúcich predpisov v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Zároveň sa bude zaoberať problematikou znižovania potravinových strát a plytvania potravinami.

Digitalizácia – Komisia spustí digitálnu stratégiu pre poľnohospodárstvo.

Ako sa uvádza vo Vízii: **„Kľúčovou prioritou nadchádzajúcich rokov je aj pokračujúce úsilie znižovať potravinové straty a plytvanie potravinami. Zníženie a ocenenie potravinových strát a plytvania potravinami bude prínosom nielen pre občanov a poľnohospodárov EÚ a všetkých ostatných aktérov v celom potravinovom dodávateľskom reťazci, ale zvýši aj udržateľnosť**

potravinového systému EÚ, čo prispeje k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a potravinovej bezpečnosti.“

2.3 Smernica o odpadoch a potravinový odpad

Problematika potravinového odpadu predstavuje významnú súčasť environmentálnej politiky Európskej únie a je úzko prepojená s obehovým hospodárstvom, klimatickou politikou a potravinovou bezpečnosťou. Základným právnym rámcom v tejto oblasti je smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc (ďalej len „Rámcová smernica o odpade“ alebo „Smernica o odpadoch“), v platnom znení. Táto smernica udáva základný rámec odpadového hospodárstva v Európskej únii a ustanovuje princípy predchádzania vzniku odpadu, opätovného použitia, recyklácie a ďalšieho zhodnocovania odpadu.

Potravinový odpad bol dlhodobo vnímaný prevažne ako environmentálny problém, avšak postupne sa dostáva do centra pozornosti aj z pohľadu sociálnej politiky, potravinovej bezpečnosti a efektívneho využívania prírodných zdrojov. Európska únia preto v posledných rokoch výrazne posilnila legislatívne a strategické opatrenia smerujúce k znižovaniu plytvania potravinami v celom potravinovom reťazci.

Smernica o odpadoch stanovuje hierarchiu odpadového hospodárstva, podľa ktorej je prioritou:

1. predchádzanie vzniku odpadu,
2. príprava na opätovné použitie,
3. recyklácia,
4. iné zhodnocovanie, napríklad energetické zhodnotenie,
5. zneškodňovanie odpadu.

V prípade potravín má predchádzanie vzniku odpadu osobitný význam, pretože potraviny predstavujú cenný zdroj energie, vody, pôdy a práce, pričom ich znehodnotenie má významné environmentálne, ekonomické aj sociálne dôsledky. Redistribúcia nadbytočných potravín určených na ľudskú spotrebu je preto v rámci hierarchie odpadového hospodárstva považovaná za preferované riešenie pred tým, ako sa potraviny stanú odpadom.

Významným krokom bolo prijatie smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade. Touto novelou bola problematika potravinového odpadu explicitne začlenená do právneho rámca Európskej únie. Členským štátom bola uložená povinnosť prijať opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu z potravín na každom stupni potravinového dodávateľského reťazca, monitorovať úrovne potravinového odpadu a podporovať redistribúciu potravín na ľudskú spotrebu.

Podľa čl. 9 ods. 1 písm. h) Smernice o odpadoch členské štáty prijímajú opatrenia zamerané na:

- znižovanie vzniku potravinového odpadu v primárnej výrobe, spracovaní a výrobe, maloobchode a inej distribúcii potravín, v reštauráciách, stravovacích službách a domácnostiach,
- podporu darovania potravín a inej redistribúcie na ľudskú spotrebu,
- monitorovanie a hodnotenie pokroku pri znižovaní potravinového odpadu.

Smernica zároveň zdôrazňuje potrebu dosiahnuť Cieľ udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov č. 12.3, podľa ktorého sa má do roku 2030 znížiť globálny potravinový odpad na obyvateľa na úrovni maloobchodu a spotrebiteľov o polovicu a zároveň znížiť potravinové straty v produkčných a dodávateľských reťazcoch.

V nadväznosti na uvedené záväzky Európska komisia prijala delegované rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/1597, ktorým sa ustanovuje jednotná metodika a minimálne požiadavky kvality na jednotné meranie úrovni potravinového odpadu. Členské štáty sú povinné každoročne zhromažďovať a oznamovať údaje o potravinovom odpade Európskej komisii. Monitorovanie sa vykonáva vo všetkých fázach potravinového reťazca:

- primárna produkcia,
- spracovanie a výroba,
- maloobchod a iná distribúcia,
- reštauračné a stravovacie služby,
- domácnosti.

Významnou zmenou v oblasti predchádzania vzniku potravinového odpadu bolo prijatie smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2025/1892 z 10. septembra 2025, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade. Členské štáty majú podľa novely prijať opatrenia zamerané na predchádzanie vzniku odpadu z potravín, podporu darovania a meranie pokroku. Novelou boli po prvýkrát zavedené právne záväzné ciele pre zníženie potravinového odpadu. Členské štáty sú tak povinné do 31. decembra 2030 zabezpečiť zníženie potravinového odpadu vznikajúceho pri spracovaní a výrobe potravín o 10 % a zároveň zníženie potravinového odpadu na obyvateľa o 30 % v sektore maloobchodu, inej distribúcie potravín, stravovacích služieb a domácností v porovnaní s priemerom rokov 2021 až 2023. Smernica zároveň výslovne ukladá členským štátom povinnosť prijímať opatrenia podporujúce darovanie potravín a ich redistribúciu na ľudskú spotrebu ako prioritný nástroj predchádzania vzniku potravinového odpadu. V čase vypracovania tohto dokumentu prebieha v Slovenskej republike proces transpozície predmetnej smernice do vnútroštátneho právneho poriadku, pričom jej implementácia môže vytvoriť ďalší legislatívny priestor pre podporu redistribúcie nadbytočných potravín a rozvoj systému potravinovej pomoci. Problematika potravinového odpadu je v podmienkach Slovenskej republiky upravená najmä zákonom č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktorý transponuje požiadavky európskej legislatívy do vnútroštátneho právneho poriadku. Ministerstvo životného prostredia SR ako ústredný orgán štátnej správy pre odpadové hospodárstvo zohráva kľúčovú úlohu pri tvorbe politík zameraných na predchádzanie vzniku potravinového odpadu a podporu obehového hospodárstva.

V kontexte redistribúcie potravín má osobitný význam skutočnosť, že potraviny, ktoré sú stále bezpečné a vhodné na ľudskú spotrebu, by sa nemali stať odpadom a majú byť prednostne využité na darovanie alebo redistribúciu. Redistribúcia nadbytočných potravín preto predstavuje významný nástroj predchádzania vzniku odpadu, ktorý zároveň naplňuje sociálne ciele podpory zraniteľných skupín obyvateľstva. Efektívne nastavenie legislatívnych podmienok pre darovanie potravín môže významne prispieť k napĺňaniu cieľov Smernice o odpadoch, Stratégie „z farmy na stôl“ aj cieľov obehového hospodárstva Európskej únie.

3. Definície pojmov v súvislosti s redistribúciou potravín

3.1 Čo je redistribúcia potravín?

Redistribúcia potravín je proces, pri ktorom sa nadbytočné potraviny, ktoré by sa inak mohli vyhodiť, získavajú, zhromažďujú a poskytujú ľuďom na spotrebu, najmä tým, ktorí ich potrebujú.

Multidisciplinárny tím Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) navrhol v rámci svojich činností zameraných na prevenciu potravinových strát a odpadu a na podporu potravinovej bezpečnosti, toto vymedzenie „zhromažďovania a redistribúcie bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu“ ⁽²⁾:

- **Zhromažďovanie bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu** je získavanie, za poplatok alebo zadarmo, potravín (spracovaných potravín, polotovarov alebo surovín), ktoré by sa inak zlikvidovali alebo vyhodili, z poľnohospodárskych, chovných a rybárskych dodávateľských reťazcov potravinového systému.
- **Redistribúcia bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu** je uskladňovanie a/alebo spracovanie a následná distribúcia prijatých potravín podľa príslušných bezpečnostných, kvalitatívnych a regulačných rámcov priamo alebo prostredníctvom sprostredkovateľov tým, ktorí k nim majú prístup, na účely stravovania, a to za poplatok alebo zadarmo.

Európske usmernenie o darovaní potravín objasňuje príslušné ustanovenia právnych predpisov EÚ, ktoré sa uplatňujú, keď držiteľ sprístupní potravinové výrobky bezplatne. Usmernenia sa však môžu vzťahovať aj na iné modely redistribúcie potravín, ako sú napríklad sociálne supermarketky alebo reštaurácie, kde konečný príjemca môže v niektorých prípadoch výmenou za potraviny alebo stravu uskutočniť nominálnu platbu.

Európske potravinové právo zaviedlo pojem „**prerozdeľovanie potravín**“, a to **nariadením** Komisie (EÚ) 2021/382 z 3. marca 2021, ktorým sa menia prílohy k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín ⁽³⁾, pokiaľ ide o riadenie potravinových alergénov, prerozdeľovanie potravín a kultúru bezpečnosti potravín, ktoré nadobudlo účinnosť 24. marca 2021. Podľa úvodných ustanovení nariadenia „*Stratégia „z farmy na stôl“ pre spravodlivý, zdravý a ekologický potravinový systém, ktorú prijala Komisia, je kľúčovou zložkou Európskej zelenej dohody. Zníženie plytvania potravinami je jedným z cieľov stratégie „z farmy na stôl“, ktorá prispeje aj k dosiahnutiu obehového hospodárstva. Prerozdeľovaním prebytku potravín na ľudskú spotrebu, najmä darovaním potravín, kde je to bezpečné, sa zaručuje čo najhodnotnejšie využívanie jedlých potravinových zdrojov a zároveň sa predchádza plytvaniu potravinami.*“ V ďalších úvodných ustanoveniach sa uvádza, že Európsky úrad pre bezpečnosť potravín „*prijal 27. septembra 2018 druhé vedecké stanovisko ku koncepciám analýzy nebezpečenstva pre určité malé maloobchodné prevádzky a darovanie potravín*“ ⁽³⁾. V stanovisku sa uvádza, že darovanie potravín predstavuje niekoľko nových výziev v oblasti bezpečnosti potravín na maloobchodnej úrovni, a preto sa v ňom odporúčajú niektoré ďalšie všeobecné hygienické požiadavky. Je nevyhnutné preto stanoviť určité požiadavky s cieľom podporiť a uľahčiť prerozdeľovanie potravín a zároveň zaručiť ich bezpečnosť pre spotrebiteľov.“ Podmienky prerozdelenia potravín na účely darovania podľa tohto nariadenia uvádzame v ďalšej kapitole.

V rámci využívaných pojmov však pozorujeme rôzny preklad pojmov z angličtiny “redistribution”. Zatiaľ čo nariadenie (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín používa pojem “prerozdelenie” potravín, v slovenskej verzii Usmernenia Komisie je pojem “redistribution” preložený ako “redistribúcia”.

3.2 Bezodplatnosť darovania

Slovenský zákon o potravinách č. 152/1995 Z. z. ⁽⁴⁾ upravuje v § 6 ods. 7 možnosť bezodplatného prevodu potravín po dátume minimálnej trvanlivosti prevádzkovateľom charitatívnej organizácií, pričom od nej nemôže za tieto potraviny požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie. Zároveň platí povinnosť podľa § 6 ods.9, že charitatívna organizácia môže potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti len bezodkladne a bezodplatne poskytnúť konečnému spotrebiteľovi.

Slovenský zákon o potravinách neustanovuje požiadavku bezodplatného prevodu charitatívnymi organizáciami pri iných potravinách ako pri potravinách po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti (napr. pri potravinách v rámci dátumu spotreby, dátumu minimálnej trvanlivosti alebo pri potravinách, ktoré nemusia byť označené dátumom minimálnej trvanlivosti).

Právny rámec pre bezodplatné darovanie v členských štátoch EÚ

- Právo EÚ neprikazuje bezodplatnosť, preto je rozhodnutie na jednotlivých členských štátoch, ako si nastavia národný systém.
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín v Prílohe II, Kapitole Va, sa zaoberá témou „prerozdeľovania potravín“, t.j. nie darovania potravín a stanovuje podmienky, za splnenia ktorých prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu prerozdeliť potraviny na účely darovania potravín.
- Z uvedeného vyplýva, že toto nariadenie neprikazuje darovanie a bezodplatnosť, ale narába s pojmom „*prerozdeľovanie*“.
- Usmernenie EÚ o darovaní potravín (2017/C 361/01) taktiež v čl. 2.1 neprikazuje bezodplatnosť: „*Zhromažďovanie bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu je získavanie, za poplatok alebo zadarmo, ...*“
- „*Redistribúcia bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu je uskladňovanie alebo spracovanie a následná distribúcia prijatých potravín podľa príslušných bezpečnostných, kvalitatívnych a regulačných rámcov priamo alebo prostredníctvom sprostredkovateľov tým, ktorí k nim majú prístup, na účely stravovania, a to za poplatok alebo zadarmo.*“

Keďže legislatíva EÚ nepodmieňuje redistribúciu ľuďom v núdzi bezodplatnosťou, symbolická úhrada nie je medzi členskými krajinami výnimočná. Využívajú ju práve krajiny s veľmi rozvinutými systémami redistribúcie a dobre vyvinutým sociálnym systémom ako Francúzsko, Dánsko, Rakúsko, Nemecko, Írsko či Belgicko, najčastejšie formou sociálnych potravín. Bezodplatnosť by preto mala byť zákonodarcom explicitne zakotvená vo vnútroštátnej právnej úprave, tak ako je tomu napríklad v Taliansku, Španielsku alebo Českej republike.

Povinnosť bezodkladnosti poskytnutia potravín konečnému spotrebiteľovi

1. V legislatíve neexistuje jednotné ustanovenie, ktoré by konkrétne definovalo časové hľadisko termínu bezodkladnosti / bez zbytočného odkladu pre každý jednotlivý prípad.
2. V právnej teórii sa pojem bezodkladne spája s interpretáciou, že ide o nutnosť konať ihneď, bez zbytočných prieťahov, keď situácia neumožňuje odklad. Avšak zároveň sa zdôrazňuje, že

bezodkladnosť musí byť posúdená z hľadiska možností dotknutých subjektov / orgánov — niekedy objektívne nie je možné konať okamžite.

- 2.1. Takáto situácia nastáva v § 6 ods. 9 písm. (c) Zákona o potravinách, podľa ktorého je charitatívna organizácia povinná plniť požiadavky na skladovanie a prepravu potravín podľa § 10 a 11 a potraviny podľa odseku 7 (t. j. potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti, len ak sú bezpečné) môže len bezodplatne a bezodkladne poskytnúť konečnému spotrebiteľovi, pričom od neho nemôže za tieto potraviny požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie.
- 2.2. Preto sa vždy treba pozerať na možnosti danej charitatívnej organizácie a účelné/praktické nakladanie s potravinami vzhľadom na časovú stránku pri distribúcii/poskytovaní potravín.
3. V Legislatívnych pravidlách vlády v prílohe č. 1, ustanovení 7.1 na strane 25 je uvedené:
Na vyjadrenie povinnosti, ktorá sa má splniť ihneď, neodkladne alebo okamžite, sa použije výraz „bezodkladne“; ak je to potrebné alebo vhodné, použije sa výraz „bez zbytočného odkladu“.
4. Niektoré právne názory rozlišujú, že bezodkladne môže znamenať najkratšiu možnú lehotu (prvýkrát, kedy je to možné), zatiaľ čo bez zbytočného odkladu ponecháva priestor na zváženie nevyhnutnej doby na prípravu úkonu. V praxi sú však často vnímané ako synonymá vyžadujúce urgentné konanie.
5. Vo všeobecnosti možno vymedziť lehotu bez zbytočného odkladu pomocou ekvivalentov ako „pri najbližšej novej príležitosti“, „ihneď ako to je možné“, „v primeranej lehote s prihliadnutím na okolnosti“, „v najbližšom možnom termíne“, „čo možno najskôr“ a pod.
6. Viacero súdov v minulosti vysvetľovalo pojem bezodkladne, avšak judikatúra v tejto otázke nie je ustálená, napríklad:
 - 6.1. Najvyšší súd v uznesení sp. zn.: 5 Tdo 32/2012 z 28.6.2012 uviedol, že pod pojmom bez zbytočného odkladu (bezodkladne) rozumie lehotu spravidla pár dní, max. 5 – 7 dní, určite však nie mesiac.
 - 6.2. Krajský súd v Košiciach sp. zn.: 2Cob/187/2006 z 28.5.2007 vo svojom rozsudku uviedol, že nie je správne pokúšať sa o paušalizovanie, maximalizovanie, či minimalizovanie lehoty bez zbytočného odkladu, ale je nutné vždy prihliadať na okolnosti konkrétneho prípadu (objektívnu možnosť uskutočniť povinnosť alebo právo), nie je preto možné určiť všeobecnú lehotu, v ktorej by urobený právny úkon ešte bol považovaný za včasný a v ktorej lehote by už nebol považovaný za včasný. Uvádza sa, že lehotu „bezodkladne“ je potrebné interpretovať ako najkratšiu objektívnu možnú dobu, v ktorej je dlžník vzhľadom na okolnosti konkrétneho prípadu schopný svoju povinnosť splniť. Je to najkratšia možná lehotu v danom prípade, ktorú po potrebné posudzovať objektívne.
 - 6.3. Pojem bez zbytočného odkladu nie je zákonom definovaný, a preto treba jeho primeranosť posudzovať podľa okolností konkrétneho prípadu – v konkrétnej právnej veci dospel Krajský súd v Bratislave, sp.zn. 1Cob/204/2009 zo dňa 10.06.2010 k záveru, kde lehotu 16 dní, v ktorej žalovaný oznámil svoje pohľadávky voči postupcovi, považoval za primeranú.
 - 6.4. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu z 30. 08. 2018, sp. zn. 2 Cdo 150/2017 je z časového určenia lehoty „bez zbytočného odkladu“ potrebné vyvodit', že ide o veľmi krátku lehotu, ktorou je mienené bezodkladné, nie meškajúce, bezprostredné či okamžité konanie smerujúce k splneniu povinnosti či k urobeniu právneho úkonu alebo iného prejavu vôle, pričom doba trvania lehoty bude závisieť od okolností konkrétneho prípadu. Pokiaľ osoba, ktorej je takáto lehotu určená, bez zbytočného odkladu nekoná, bude mať zbytočný odklad

(nedôvodná nečinnosť) pri príprave splnenia povinnosti či urobenia právneho úkonu, ktoré sú na túto lehotu viazané, ten dôsledok, že právne účinky spojené s dodržaním lehoty nenastanú.

- 6.5. Detailnejšie mantinely aplikácie tohto pojmu načrtáva napríklad nález Ústavného súdu Českej republiky, sp.zn. IV. ÚS 314/05 zo dňa 15.08.2005, podľa ktorého *„pojem „bez zbytočného odkladu“ užitý v ustanovení § 529 odst. 2 občanského zákoníku je pojmem vágním a je třeba jej vykládat vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. V každém konkrétním případě je však vždy třeba zkoumat, zda dlužník bezodkladně využil všechny možnosti pro splnění této povinnosti, případně jaké skutečnosti mu v tom bránily.“*
- 6.6. Obdobne podľa rozsudku Najvyššieho súdu Českej republiky, sp.zn. 33 Cdo 1508/2008 zo dňa 29.06.2010 *„pojem „bez zbytočného odkladu“, který konkretizuje povinnost včasného odstranění vady, je třeba vykládat podle okolností každého případu, s přihlédnutím k povaze zhotovené věci a náročnosti odstranění vady.“*
7. Ako pozitíva tohto právne neurčitého pojmu sú avšak považované: (i) možnosť flexibilne (pružne) reagovať a prihliadať na osobitosti konkrétneho prípadu, (ii) odstraňovať prípadnú tvrdosť zákona pri stanovení rigidných lehôt, (iii) v jednotlivých prípadoch môže viesť k spravodlivejšiemu riešeniu.

ODPORÚČANIA:

- V rámci definície charitatívnych organizácií a úpravy pravidiel upraviť aj definíciu redistribúcie potravín, jasne odlíšiť tento termín od termínu „darovanie potravín“,
- Pri redistribúcii okrem bezodplatného prevodu umožniť aj prevod za nominálnu platbu, prípadne za subvencovanú cenu.
- V rámci definície redistribúcie potravín jasne vymedziť, že na účel redistribúcie sú vyčlenené potraviny bezpečné z pohľadu ochrany zdravia spotrebiteľa, avšak z rôznych dôvodov sú stiahnuté z predaja.
- Zákon o potravinách stanovuje v § 12 povinnosti prevádzkovateľa potravinárskeho podniku pri predaji potravín. Povinnosti prevádzkovateľa potravinárskeho podniku pri redistribúcii potravín je potrebné v zákone o potravinách zjednodušiť.
- Požiadat príslušné prekladateľské orgány Komisie o zjednotenie prekladu slova „redistribution“.
- V rámci Zákona o potravinách ozrejmiť pojem „bezodkladnosť“ vo vzťahu k redistribúcii potravín charitatívnou organizáciou iným charitatívnym organizáciám.

3.3 Čo sú „nadbytočné potraviny“?

Definíciu potravín nájdeme v európskej legislatíve - v nariadení (ES) č. 178/2002 (4). Definícia potraviny sa v slovenskom zákone o potravinách nenachádza.

„**Potraviny**“ znamenajú akékoľvek látky alebo výrobky, či už spracované, čiastočne spracované alebo nespracované, ktoré sú určené na ľudskú spotrebu alebo o ktorých sa predpokladá, že sú na ňu určené. „Potraviny“ znamenajú tiež nápoje, žuvačky a všetky látky vrátane vody, zámerne pridávanej do potravín počas ich výroby, prípravy alebo úpravy.

Potravinami nie sú krmivá, živé zvieratá, ak nie sú pripravované s cieľom umiestnenia na trh pre ľudskú spotrebu, rastliny pred zberom, liečivá, kozmetické prostriedky, tabak a tabakové výrobky, omamné a psychotropné látky, reziduá a kontaminanty, ani zdravotnícke pomôcky.

Podľa Usmernenia EÚ o darovaní potravín môžu nadbytočné potraviny pozostávať z hotových potravinových výrobkov (vrátane čerstvého mäsa, ovocia a zeleniny), čiastočne upravených výrobkov alebo potravinových zložiek, a môžu vzniknúť v ktoromkoľvek štádiu výroby a distribúcie potravín.

Medzi nadbytočné potraviny môžu patriť potraviny, ktoré spĺňajú požiadavky potravinového práva:

- Potraviny, ktoré nespĺňajú špecifikácie výrobcu a/alebo zákazníka (napríklad odlišná farba, veľkosť, tvar produktu atď.);
- Nadmerná objednávka alebo zrušenie objednávok;
- Tovar, ktorému uplynul určitý čas doby minimálnej trvanlivosti (DMT) alebo spotreby (DS) - zákazník môže v obchodných zmluvách vyžadovať dodanie tovaru, ktorý nemá vyčerpané viac ako 1/3 alebo 1/2 DMT alebo DS;
- Potraviny zozbierané na poliach so súhlasom výrobcu (rastliny pred zberom sa nepovažujú za potravinu);
- Sú po dátume minimálnej trvanlivosti, ale sa môžu stále bezpečne spotrebovať, v Slovenskej republike za podmienok stanovených zákonom o potravinách;
- Potraviny bez dátumu minimálnej trvanlivosti.

Nadbytočné potraviny sa môžu redistribuovať za predpokladu, že sú vhodné na ľudskú spotrebu a spĺňajú všetky požiadavky na bezpečnosť potravín, ako sa stanovuje v predpisoch EÚ o bezpečnosti potravín a poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom, ako aj v príslušných vnútroštátnych predpisoch.

Medzi nadbytočné potraviny môžu podľa Usmernenia EÚ o darovaní potravín patriť potraviny, ktoré nespĺňajú niektorú požiadavku potravinového práva, ale sú bezpečné:

- Chyby pri výrobe a označovaní (napr. nesprávne použitie dobrovoľných údajov na potravinách, vynechanie posýpky napriek tomu, že na obale výrobku je posýpka deklarovaná a pod.);
- Boli stiahnuté z trhu alebo zhabané regulačnými orgánmi z iných dôvodov, ako je bezpečnosť potravín.

Český zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách stanovuje v § 11 ods. 2 a 3 pre prevádzkovateľov potravinárskych podnikov (PPP), ktorí uvádzajú na trh potraviny v prevádzkarni s predajnou plochou väčšou ako 400 m² povinnosť a pre ostatných PPP možnosť bezplatného poskytnutia potravín, ktoré nie sú v súlade s požiadavkami stanovenými týmto zákonom alebo priamo použiteľným predpisom EÚ upravujúcim požiadavky na potraviny, ale sú bezpečné, a to za podmienok stanovených daným odsekom a odsekom 4.

Podľa Nálezu Ústavného súdu Českej republiky z 18. 12. 2018, Pl. ÚS 27/16, sú nasledovné prípady, ktoré spadajú pod ustanovenia povinného darovania potravín v Českej republike:

- Nedostatočne alebo nesprávne označené [§ 3 odst. 1 písm. q) bod 3 českého zákona o potravinách],
- Nezodpovedajúce požiadavkám na akosť stanoveným vykonávacím právnym predpisom alebo deklarovaným výrobcom [§ 3 odst. 1 písm. q) bod 4],
- Poškodené alebo deformované výrobky [§ 3 odst. 1 písm. q) bod 5],
- Klamlivo označené, alebo ponúkané na spotrebu klamlivým spôsobom [§ 10 odst. 1 písm. a)],
- Neznámeho pôvodu [§ 10 odst. 1 písm. c)].

Nadbytočné potraviny predstavujú produkty, ktoré z rôznych dôvodov nebudú uvedené na trh v plánovanom objeme, no sú stále bezpečné a vhodné na konzumáciu. Táto kategória sa týka najmä potravín, ktoré nespĺňajú špecifikácie výrobcu a/alebo zákazníka — napríklad majú odlišnú farbu, veľkosť či tvar oproti požiadavkám. Takéto odchýlky často vznikajú vo výrobných, baliacich a maloobchodných prevádzkach, a to aj v prípade rastlinných potravín.

Klasifikácia nadbytočných potravín a ich zdroje:

1. Podľa dôvodu vzniku

1.1. Nadbytok z výroby

- Nadprodukcia – vyrobené je viac, ako je dopyt
- Chyby v balení alebo označení – nesprávne údaje na etikete, nesprávny jazyk, chýbajúce údaje, nesprávna fólia (napr. pri potlačených obaloch)
- Výrobky nezhodné so špecifikáciou – tvar, veľkosť, farba, drobné povrchové chyby, nedostatky a iné.

1.2. Nadbytok z distribúcie a logistiky

- Prerušenie alebo zmena dodávateľa
- Nevyzdvihnutie objednávky
- Poškodenie sekundárneho obalu (krabice, fólie) bez vplyvu na priamy obal
- Skonfiškované potraviny
- Potraviny pozbierané po nehode

1.3 Nadbytok z maloobchodu

- Blížiaci sa dátum DS/DMT
- Sezónne produkty po skončení sezóny
- Zmena sortimentu v obchode – produkt sa prestane predávať

1.4 Nadbytok z gastronómie a veľkých kuchýň

- Pripravená jedlá/suroviny, ktoré neboli vydané/spotrebované
- Zvyšky z cateringov a bufetov

2. Podľa formy a stavu potraviny

2.1. Čerstvé potraviny – sú najviac ovplyvnené prísnyimi vizuálnymi a kvalitatívnymi požiadavkami obchodníkov a zákazníkov, čas na redistribúciu je krátky

- rýchlo sa kaziace produkty, ktoré si vyžadujú chladenie a majú krátku DS/DMT

- napr. ovocie a zelenina s odchýlkou vo veľkosti, tvare alebo farbe (krivé uhorky, malé jablká)
- napr. nebalené pečivo, ktoré po niekoľkých hodinách stráca senzorické vlastnosti čerstvého pečiva (chrumkavé, lesklé) podľa predaných štandardov
- napr. mliečne výrobky blízko DS

2.2. Suché a trvanlivé potraviny – nadbytočnosť vzniká najčastejšie kvôli výrobným chybám, zmene objednávky alebo poškodeniu balenia. Táto kategória je vhodná pre ich dlhšiu skladovateľnosť na plánovanú redistribúciu. Príklady nadbytočnosti:

- Cestoviny alebo ryža s nesprávnym údajom na etikete
- Sušené ovocie s farebnými odchýlkami oproti špecifikácii
- Trvanlivé pečivo s poškodeným sekundárnym obalom

2.3. Mrazené potraviny – vysoká flexibilita na redistribúciu, keďže je možné kvalitu udržať dlhodobo pri správnom skladovaní. Vznik nadbytočnosti je v tomto prípade často logistický alebo obchodný. Príklady:

- Neprevzaté objednávky
- Použité nesprávne obaly

2.4. Polotovary a hotové jedlá – krátky čas na záchranu, je nutné dodržiavať vysoký hygienický režim, nadbytočnosť vzniká najmä v obchode, gastronómii a pri veľkých podujatiach. Príklady:

- Predpripravené šaláty s blížiacim sa DS
- Balené hotové jedlá so zlou gramážou oproti údajom na obale
- Cateringové porcie, ktoré sa nepoužili

3. Podľa miesta vzniku

3.1. Primárna výroba (farmy, pestovateľské závody) – nadbytočné potraviny vznikajú hlavne z dôvodu estetických špecifikácií a trhových limitov. Redistribúcia je časovo náročná, často je potrebná rýchla logistika alebo spracovanie. Príklady:

- Ovocie a zelenina, ktoré nespĺňajú vizuálne požiadavky odberateľov (krivé uhorky, jablká s drobnými povrchovými škvrnami)
- Nadprodukcia, ktorú trh nedokáže absorbovať
- Plodiny s krátkou skladovateľnosťou po zbere

3.2. Spracovateľský priemysel – príklady nadbytočnosti:

- Výrobky s odchýlkou od špecifikácie
- Chyby v označení
- Zmena objednávky

3.3. Distribúcia a logistika – vznikajú skôr menšie objemy nadbytočných potravín, avšak sortiment je rôzny. Príklady:

- Blížiaci sa DS/DMT
- Sezónny sortiment
- Poškodenie obalu pri manipulácii

3.4. Gastronomické prevádzky

- Nevyužitá potravina z cateringu
- Nespotrebované suroviny po skončení podujatia
- Chyby pri plánovaní počtu porcií
- Objednané, ale nevyzdvihnuté obedy

- Zostatky zo Školského programu

4. Podľa rizika bezpečnosti

- 4.1. Bezpečné – bez obmedzenia – potraviny plne vyhovujúce hygienickým a bezpečnostným požiadavkám, odchýlky sú len estetické alebo obchodné. Príklady:**
 - Ovocie a zelenina s netypickým tvarom alebo veľkosťou
 - Sušienky s odlišnou farbou od bežného štandardu
- 4.2. Bezpečné – s časovým obmedzením – potraviny, ktoré sú bezpečné, ale majú obmedzený čas na konzumáciu – blížiaci sa DS / DMT. Vhodné na okamžité darovanie alebo použitie na prípravu pokrmov charitatívnymi organizáciami. Príklady:**
 - Mliečne výrobky, ktorým končí DS
 - Čerstvé pečivo z predchádzajúceho dňa
 - Hotové jedlá s krátkou trvanlivosťou (napr. lahôdkárske výrobky, hotové jedlá a pod.)
- 4.3. Potraviny vyžadujúce ďalšie spracovanie – potraviny, ktoré sú bezpečné po technologickej úprave alebo po prebalení. Príklady:**
 - Mrazené mäso s poškodeným obalom, kde by bola nutná kontrola kvality a hygienické prebalenie a označenie,
 - Zelenina s čiastočným mechanickým poškodením – bez výskytu plesne
 - Suché potraviny s chybou v označení, kde napr. nie je uvedený alergén – nutné upraviť označenie,
- 4.4. Nevhodné na ľudskú spotrebu – potraviny, ktoré už nespĺňajú hygienické požiadavky a ich darovanie by mohlo ohroziť spotrebiteľa. Príklady:**
 - Produkty s prekročeným DS u ktorých hrozí mikrobiologické riziko,
 - Potraviny s príznakmi kazení (plesň, zápach, zmena konzistencie),
 - Potraviny s poškodeným primárnym obalom, kde došlo ku kontaminácii

Dôvody na stiahnutie potravín z trhu, resp. ich neumiestnenia na trh:

1. Ohrozenie zdravotnej nezávadnosti – potravina nie je bezpečná pre spotrebiteľa

- **Potravina predstavuje riziko pre zdravie spotrebiteľa z dôvodu mikrobiologickej, chemickej alebo fyzikálnej kontaminácie. Príklady:**
 - nález salmonely v mäsovom výrobku
 - prítomnosť plesní v pečive
 - migrácia škodlivých látok z obalu do potraviny
 - cudzie predmety z výrobných zariadení alebo obalov
- **Legislatíva:**
 - Nariadenie (EÚ) č. 178/2002 – článok 14 – potraviny sa nesmú umiestňovať na trh, ak nie sú bezpečné,
 - Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách - §20 ods. 12 – orgán úradnej kontroly môže na základe výsledkov úradnej kontroly nariadiť stiahnutie potraviny z trhu.

2. Nesprávne označené potraviny – klamlivé alebo neúplné informácie

- **Chyba v označení, ktorá môže viesť spotrebiteľa do omylu alebo ohroziť osoby s alergiami. Príklady:**

- nevyznačený alergén
- nesprávny názov potraviny
- nesprávny DS/DMT
- nesprávne údaje o zložení a/alebo výživových hodnotách
- **Legislatíva:**
 - Nariadenie (EÚ) č. 1169/2011 – článok 7 – informácie o potravinách nesmú uvádzať do omylu
 - Nariadenie (EÚ) č. 1169/2011 – článok 9 – povinnosť uvádzať látky spôsobujúce alergie alebo neznášanlivosť

3. Nesúlady s požiadavkami na kvalitu

- **Potravina nevyhovuje stanoveným právnym alebo zmluvným parametrom, aj keď nemusí byť priamo nebezpečná. Príklady:**
 - Nižší obsah hlavnej zložky ako stanovuje legislatíva (napr. ovocie v džemoch)
 - Vyšší obsah soli, cukru alebo tuku oproti údajom na obale
 - Nesprávna textúra alebo senzorické odchýlky mimo povolenej normy
- **Legislatíva:**
 - špecifické predpisy pre jednotlivé kategórie potravín

4. Expirácia alebo prekročenie zmluvných požiadaviek na trvanlivosť

- **Potravina má uplynutú DS/DMT alebo nespĺňa požadovanú zostatkovú trvanlivosť podľa obchodnej dohody. Príklady:**
 - Jogurt po DS – povinné stiahnutie z trhu
 - Suchá potravina – povinné stiahnutie z trhu – možnosť predaja po DMT v súlade s legislatívou, alebo možnosť darovania v súlade s legislatívou
 - Výrobok s 8 dňami do DMT, pričom odberateľ vyžaduje minimálne 14 dní do DMT
- **Legislatíva**
 - Nariadenie (EÚ) č. 1169/2011 – článok 24 – DS/DMT
 - Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách – predaj / darovanie potravín po DMT

5. Porušenie hygienických podmienok

- **Potraviny boli vystavené podmienkam, ktoré mohli ohroziť ich bezpečnosť. Príklady:**
 - nedodrжанá teplota skladovania
 - kontaminácia počas manipulácie
 - nedostatočná ochrana pred škodcami
- **Legislatíva:**
 - Nariadenie (EÚ) č. 853/2004 – všeobecné hygienické požiadavky
 - Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách – § 10 – povinnosť zabezpečiť správne skladovanie

6. Zmeny legislatívy alebo marketingovej stratégie

- **Potravina je stiahnutá, hoci je bezpečná, z dôvodu novej legislatívnej zmeny alebo zmeny v označení/obaloch zo strany výrobcu. Príklady:**
 - nová povinnosť uvádzať určitú informáciu na obale
 - redizajn značky, výrobky v starých obaloch sa nepredávajú

7. Dobrovoľné stiahnutie zo strany výrobcu

- **Výrobca sa rozhodne stiahnuť výrobok preventívne alebo z reputačných dôvodov.**

Príklady:

- podozrenie na problém vo výrobnom procese
- Negatívne ohlasy spotrebiteľov
- **Legislatíva**
 - Nariadenie (EÚ) č. 178/2002 – článok 19 – povinnosti prevádzkovateľov pri stiahnutí potraviny
 - Systém RASFF – povinné aj dobrovoľné hlásenia

Identifikácia nadbytočných potravín v podnikoch:

1. **Kontrola kvality** – odhalenie výrobkov, ktoré síce sú bezpečné, ale nespĺňajú špecifikácie (tvar, farba, hmotnosť, zloženie).
2. **Sledovanie trvanlivosti** – automatické alebo manuálne vyhľadávanie položiek blízko DMT/DS alebo po ich uplynutí.
3. **Skladová a logistická evidencia** – detekcia zásob zo zrušených/nadmerných objednávok či tovaru, ktorý nespĺňa zmluvné požiadavky na zostatkovú trvanlivosť.
4. **Kontrola označenia** – odhalenie chybných alebo neúplných etikiet, ktoré bránia predaju.
5. **Pravidelné inventúry a vizuálne prehliadky** – fyzická kontrola skladov, predajní a výrobných liniek.

ODPORÚČANIA:

- V súčasnom znení slovenský zákon o potravinách neobsahuje možnosť darovať charitatívnym organizáciám potraviny, ktoré nespĺňajú niektorú požiadavku potravinového práva, ale sú bezpečné. V prípade darovania vyššie uvedených potravín by zákon o potravinách, resp. národné usmernenie, mali stanoviť podmienky, za ktorých by bolo možné takéto potraviny darovať charitatívnym organizáciám.

Nesprávne označené potraviny z pohľadu úradnej kontroly potravín – Slovenská republika

ZÁKON O POTRAVINÁCH – SLOVENSKÁ REPUBLIKA

- Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách **je každý, kto potraviny vyrába, manipuluje s nimi a umiestňuje ich na trh, povinný dodržiavať požiadavky na bezpečnosť potravín a ich kvalitu, rozsah a spôsob ich označovania.**
- Podľa § 9 ods. 1 zákona o potravinách, ten, kto vyrába **potraviny, manipuluje s nimi alebo ich umiestňuje na trh, je povinný ich označiť v kodifikovanej podobe štátneho jazyka údajmi podľa osobitného predpisu.** (Pozn. odvolávka na nariadenie (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom)

Správne delikty ohľadom nesprávneho označenia potravín:

§ 28 zákona o potravinách:

- (2) Orgán úradnej kontroly potravín uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe – podnikateľovi pokutu **od 100 eur do 100 000 eur**, ak v rozpore s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi:
- f) vyrába, balí alebo umiestňuje na trh potraviny nesprávne označené alebo neoznačené, alebo nesplní povinnosť podľa § 9 ods. 5 prvej vety,
 - h) vyrába alebo umiestňuje na trh potraviny klamlivo označené alebo ich ponúka na spotrebu klamlivým spôsobom,
- (3) Orgán úradnej kontroly potravín uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe podnikateľovi pokutu **od 500 eur do 200 000 eur**, ak v rozpore s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi:
- c) vyrába alebo umiestňuje na trh geneticky modifikované potraviny neoznačené podľa osobitných predpisov, 24a)
 - d) porušuje zákaz klamlivého označenia potravín alebo ich klamlivej reklamy,
 - e) používa označenie pôvodu alebo zemepisné označenie alebo označenie zaručenej tradičnej špeciality,
- (4) Orgán úradnej kontroly potravín uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe podnikateľovi pokutu **od 1 000 eur do 500 000 eur**, ak v rozpore s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi:
- d) vyrába alebo umiestňuje na trh potraviny bez označenia prítomnosti výrobkov a látok spôsobujúcich alergiu alebo neznášanlivosť, ak ich obsahujú,
- (7) **Ak do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia** o uložení pokuty dôjde k opätovnému porušeniu tých istých povinností, za ktoré bola pokuta uložená podľa odsekov 1 až 3, orgán úradnej kontroly potravín uloží pokutu až do **dvojnásobku** výšky súm uvedených v odsekoch 1 až 3.
- (8) **Ak do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia** o uložení pokuty dôjde k opakovanému porušeniu tých istých povinností, za ktoré bola uložená pokuta podľa odseku 4, orgán úradnej kontroly potravín uloží pokutu až do **dvojnásobku** sadzby pokuty podľa odseku 4.
- (9) **Ak do jedného roka odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia** o uložení pokuty dôjde k opakovanému porušeniu povinností, za ktoré bola uložená pokuta podľa odseku 8, orgán úradnej kontroly potravín uloží pokutu až do **štvornásobku** sadzby pokuty podľa odseku 4.

§ 29

- (1) Priestupku podľa tohto zákona sa dopustí fyzická osoba, ktorá
- e) umiestni na trh potraviny nesprávne označené, neoznačené, klamlivo označené alebo ich ponúka na spotrebu klamlivým spôsobom.
- (2) Za priestupky podľa odseku 1 orgán úradnej kontroly potravín uloží pokutu **do 2 000 eur**. Ak sa fyzická osoba dopustí priestupku **opakovane**, možno jej uložiť pokutu **do 4 000 eur**.
- (3) V blokovom konaní možno uložiť za priestupok podľa odseku 1 pokutu do 500 eur.

Pri nesprávne označených potravinách teda správny orgán uloží prevádzkovateľovi potravinárskeho podniku pokutu. Zákon o potravinách rovnako vyžaduje označenie povinných informácií v kodifikovanej podobe štátneho jazyka.

NARIADENIE (EÚ) č. 1169/2011 O POSKYTOVANÍ INFORMÁCIÍ O POTRAVINÁCH SPOTREBITEĽOM („nariadenie FIC“)

- Podľa čl. 12 ods. 1 nariadenia FIC „Povinné informácie o potravinách musia byť v súlade s týmto nariadením v prípade všetkých potravín k dispozícii a ľahko prístupné.“
- Podľa č. 12 ods. 2 nariadenia FIC „Ak ide o balené potraviny, **povinné informácie o potravinách musia byť uvedené priamo na balení alebo na pripojenej etikete.**“ (Pozn. „etiketa“ je akákoľvek visačka, značka, známka, obrázkový alebo iný opisný materiál napísaný, vytlačený, šablónou natlačený, vyznačený, vyrazený alebo natlačený na obal alebo nádobu potravín **alebo k nemu pripojený**).
- Podľa bodu 2.2.1 Oznámenia Komisie o otázkach týkajúcich sa uplatňovania nariadenia (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom (2018/C 196/01) k pripojeným etiketám je uvedené, že „*Etikety nesmú byť ľahko odstrániteľné, aby sa tak neohrozila dostupnosť alebo prístupnosť povinných informácií o potravinách pre spotrebiteľa. Ak ide o odlepovacie etikety pripojené k obalu, musí sa v jednotlivých prípadoch vykonať posúdenie s cieľom zistiť, či sú splnené všeobecné požiadavky na dostupnosť, prístupnosť a umiestnenie povinných informácií. Môžu sa použiť všetky druhy etikiet, ktoré sa považujú za spĺňajúce uvedené kritériá.*“
Týka sa to skôr odlepovacích etikiet, napríklad na veľkonočných a mikulášskych čokoládových figúrkach.
- **Jazykové požiadavky:** Podľa článku 15 Nariadenia FIC sa povinné informácie uvádzajú v jazyku, ktorý je ľahko zrozumiteľný pre spotrebiteľov v členských štátoch, v ktorých sa potraviny umiestňujú na trh

USMERNENIE EÚ O DAROVANÍ POTRAVIN (2017/C 361/01)

- Podľa bodu 6.2.1 Usmernenia je **v prípade požiadaviek týkajúcich sa informácií na balených potravinách** stanovený nasledovný postup:
 - Potraviny s nedostatočným označením sú pred redistribúciou označené prevádzkovateľom potravinárskeho podniku (PPP) zodpovedným za informácie o potravinách;
 - Ak potraviny nemôžu byť pred redistribúciou označené, PPP musí poskytnúť všetky potrebné informácie redistribučnej alebo charitatívnej organizácii;
 - Charitatívna alebo redistribučná organizácia si splnila svoje povinnosti týkajúce sa poskytovania informácií konečnému spotrebiteľovi.
- Niektoré členské štáty poskytli usmernenia, aby zabezpečili, že bežná a jedlá potravina, ktorá by sa inak vyhodila, sa bude môcť redistribuovať, pričom sa súčasne zabezpečí, aby konečný príjemca mal prístup ku všetkým povinným informáciám a to aj vtedy, ak takéto informácie nie sú priamo uvedené na etikete.

- V prípadoch, keď nesprávne označenie môže mať dôsledky na verejné zdravie (napr. v prípade **informácií o prítomnosti alergénov**), by mali členské štáty požadovať, aby sa **chyba na označení príslušného výrobku pred jeho darovaním opravila**.
- Bod 6.2.2. Usmernenia hovorí, že zvyčajne členské štáty požadujú povinné informácie označiť v úradnom jazyku príslušnej krajiny. Povinné informácie je však možno poskytovať aj v cudzom jazyku, ktorému spotrebiteľ bez problémov rozumie – na Slovensku môže ísť o český jazyk. Komisia uvádza, že v týchto prípadoch by požadovanie zmien v označovaní bolo neprimerané. Toto je oblasť, ktorá môže potenciálne predstavovať prekážku v ďalšej redistribúcii potravín, a preto niektoré členské štáty v tejto súvislosti vypracovali usmernenia.

Príklady možnosti darovania potravín nespĺňajúcich požiadavky potravinového práva v krajinách EÚ

Česká republika – neziskovej organizácii (NO) sa poskytujú potraviny, ktoré *“nejsou v souladu s požadavky stanovenými tímto zákonem nebo přímo použitelným předpisem Evropské unie upravujícím požadavky na potraviny, ale jsou bezpečné”*, t.j. nielen potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti ako je to v súčasnosti podľa slovenského zákona.

- z uvedenej definície vyplýva, že sa môžu neziskovej organizácii poskytovať aj potraviny, ktoré nespĺňajú formálne požiadavky pre označenie potravín, ak sú bezpečné
- uvedená definícia sa nachádza v § 11 ods. 2 Zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobkoch, ve znění pozdějších předpisů
- Nakoľko český zákon odkazuje aj na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011, tak v tomto predpise je v čl. 9 uvedený zoznam povinných údajov, ktoré je nevyhnutné uvádzať
- v zásadách *“povinného darování potravin”*, ktoré vydal Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR (SOCR ČR) je okrem iného uvedené nasledovné: *“Zdravotně nezávadné potraviny, u kterých byly zjištěny legislativně konfliktní informace na obale výrobku, od 01. 01. 2018 darovat lze, a to na základě písemné informace uvedené v protokolu dozorového orgánu, který omezuje na základě svého kontrolního zjištění jejich volné uvádění do oběhu.”*
- v týchto zásadách je v tejto súvislosti aj ďalej uvedené, že *“Provozovatel potravinářského podniku (PPP) je v předávacím protokolu povinen pro NO uvést potřebné informace pro plnou identifikovatelnost a dohledatelnost výrobku (název výrobku, EAN kód (příp. šarži), množství předaného zboží, cena, důvod darování, obsah alergenů - pokud je tomu jinak, než je uvedeno na obale výrobku a pokud toto byl důvod pro zákaz prodeje zboží).”* - z uvedeného tiež vyplýva, že sa NO dávajú aj nesprávne označené potraviny, keďže toto môže byť dôvod na zákaz predaja potravín.

Poľsko – v materiáli pripravenom Kanceláriou NR SR - Porovnanie legislatívnych opatrení pri ďalšom využívaní potravín po dátume minimálnej trvanlivosti v krajinách V4 a Rakúsku, je ohľadom Poľska uvedené nasledovné:

- Potravinový odpad sa podľa ustanovení zákona chápe ako stiahnutie potravín, ktoré spĺňajú požiadavky potravinového práva a distribúcie a sú určené na likvidáciu, a to najmä z dôvodu blížaceho sa dátumu spotreby alebo minimálnej trvanlivosti, alebo z dôvodu chýb vzhľadom týchto výrobkov alebo ich obalov. Predajca potravín je povinný uzavrieť s mimovládnu organizáciou dohodu o bezodplatnom poskytnutí potravín zodpovedajúcich vyššie spomenutým kritériám.

Organizácia musí pôsobiť v oblasti sociálnej pomoci vrátane pomoci rodinám a ľuďom v zložitej životnej situácii.

- Na základe vyššie uvedeného vyplýva, že je možné mimovládnej organizácii darovať potraviny, ktorých obaly obsahujú chyby / sú nesprávne označené.

Taliansko – z talianskeho zákona Gadda ohľadom nesprávneho označenia potravín a možnosti ich darovania vyplýva nasledovné:

- Čl. 3 ods. 1: Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu bezplatne previesť nadbytočné potraviny oprávneným prijímajúcim subjektom, ktorí si ich môžu vyzdvihnúť priamo alebo prostredníctvom iného oprávneného prijímajúceho subjektu.
- Čl. 3 ods. 4: Potraviny s nezrovnalosťami v označovaní, ktoré nemožno pripísať informáciám týkajúcim sa trvanlivosti alebo látok alebo výrobkov, ktoré spôsobujú alergie a neznášanlivosť, sa môžu preniesť na oprávnené prijímajúce subjekty.

Chorvátsko – chorvátsky rámec pre redistribúciu potravín je ďalej definovaný vo vyhláške o podmienkach, kritériách a spôsoboch darovania potravín a krmív (*Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje*) uverejneným Ministerstvom poľnohospodárstva. Táto vyhláška dopĺňa ciele zákona o poľnohospodárstve a stanovuje zoznam potravinárskych výrobkov, ktoré možno darovať. Potraviny s chybami alebo nedostatkami na obaloch, v označovaní, vo váhe (hmotnosti) alebo výrobky s blížiacim sa dátumom spotreby sú spôsobilé na darovanie za predpokladu, že sú bezpečné pre ľudskú spotrebu.

- Ako sa uvádza vo vyhláške o podmienkach, kritériách a spôsoboch darovania potravín a krmív (Úradný vestník č. 119/15), potraviny, ktoré nie sú vhodné na predaj z dôvodu chýb v informáciách na obale, označovaní, váhe (hmotnosti) (alebo z dôvodu, že tieto informácie chýbajú) alebo sa blížia k dátumu spotreby, sú oprávnené na darovanie za predpokladu, že sú bezpečné pre ľudskú spotrebu a konečný príjemca dostane správne informácie o produkte.

Dánsko – taktiež je poskytnutá možnosť darovať potraviny, ak má označenie potravín nedostatky

- Pri darovaní potravín je povinné poskytnúť spotrebiteľom informácie týkajúce sa bezpečnosti potravín. Uvádzajú sa informácie, ako sú informácie o alergénoch a dátum výroby (môžu byť poskytnuté na samostatnom hárku), pričom čisté množstvo alebo pôvodné informácie sa nevyžadujú. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov distribuujúci potraviny konečnému spotrebiteľovi sa však musia uistiť, že spotrebiteľ je informovaný o tom, že potraviny môžu mať chyby v označovaní na obale.
- Usmernenia Dánskeho veterinárneho a potravinového úradu poskytujú interaktívne usmernenia s individuálnym posúdením produktov, ktoré sa môžu predávať alebo darovať v závislosti od dátumu spotreby alebo problémov (nedostatkov) s informáciami o potravinách, ktorý sa týka potravinárskych produktov prevádzkovateľa potravinárskeho podniku.

Fínsko – je uvedená možnosť darovať nesprávne označené potraviny, avšak pri darovaní musí byť dodatočne uvedená správna informácia.

- Pokiaľ ide o preznačovanie obalov (zmenu informácií na obaloch), pokyny pre darovanie potravín vypracované Úradom pre bezpečnosť potravín uvádzajú, že: „Ak sa počas výroby alebo skladovania potravín zistí, že výrobok má chybu, ktorá ho robí nevhodným na predaj, napríklad nesprávne označenie, alebo ak výrobok nie je v súlade s označením (napr. fľaša od jablkového

džúsu obsahuje pomarančový džús), výrobok možno darovať na potravinovú pomoc. Výrobok nesmie predstavovať žiadne bezpečnostné riziko a informácie o nesprávnom označení by sa mali poskytnúť konečnému spotrebiteľovi v čase darovania.“

- Umiestnenie tabuľky so správnymi informáciami vedľa krabice s nesprávne označenými výrobkami stačí na opravu chybného obalu (štítku) a odoslanie výrobkov na darovanie. Na predaj nesprávne označených výrobkov je však potrebné ich preznačiť, čo sa robí zriedkavo kvôli vysokým súvisiacim nákladom. Preznačenie spadá do zodpovednosti výrobcu.
- Okrem toho sa podľa usmernení na všetky výrobky vzťahujú rovnaké požiadavky: či už je potrebné preznačiť domáce balenia potravín alebo ak výrobky pochádzajú zo zahraničia, informácie na označení musia uvádzať, čo balenie obsahuje v národných jazykoch (fínčina alebo švédčina). V prípade darovania palety výrobkov stačí na opravu chybných etikiet umiestniť značku vedľa krabice s nesprávne označenými výrobkami.

Litva – je možné darovať zle označené potraviny alebo potraviny s poškodeným obalom (ktorým môže byť poškodené označenie), pokiaľ tieto potraviny nepredstavujú bezpečnostné riziko

- Na zníženie plytvania potravinami je možné darovať nasledovné produkty: Potraviny s poškodeným obalom, pokiaľ nehrozí riziko pre bezpečnosť potravín. Medzi potraviny spôsobilé na darovanie patria balené potraviny po dátume minimálnej trvanlivosti (darované v lehote stanovenej v usmernení), produkty, ktoré nespĺňajú normy kvality a/alebo marketingové normy, produkty s chybami v označovaní, s poškodeným obalom alebo produkty, ktoré boli skonfiškované alebo zozbierané z miesta nehody.
- Potravinové banky a charitatívne organizácie môžu prebaľovať alebo triediť potraviny za predpokladu, že konečnému spotrebiteľovi sa poskytnú všetky povinné informácie o označovaní potravín vymedzené v nariadení (EÚ) č. 1169/2011.

Klamlivé označenie potravín a možnosť ich darovania v Slovenskej republike

Podľa súčasnej slovenskej legislatívy musia byť klamlivo označené potraviny stiahnuté z trhu a nie sú ani potenciálne vhodné na darovanie. Uvedené vychádza z ustanovenia § 6 ods. 5 písm. zákona o potravinách, kde je v bodoch b) a e) explicitne uvedené, ktoré potraviny je možné ešte poskytnúť charitatívnej organizácii:

- § 6 ods. 5 písm. b) zákona o potravinách:
„Na trh je zakázané umiestňovať potraviny klamlivo označené alebo ponúkané na spotrebu klamlivým spôsobom.“
- § 6 ods. 5 písm. e) zákona o potravinách:
„Na trh je zakázané umiestňovať potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti okrem
 - 1. bezodplatného prevodu podľa odseku 7,*
 - 2. predaja podľa odseku 12.“*

Následne § 6 ods. 6 všeobecne uvádza, čo sa považuje za klamlivosť:

- § 6 ods. 6 zákona o potravinách:
„Klamlivým spôsobom ponúkania potravín na spotrebu je ústna alebo písomná informácia o potravině oznamovaná predávajúcim spotrebiteľovi, ktorá je nepravdivá, zavádzajúca alebo skresľujúca.“

Potom §28 a §29 ustanovujú sankcie za umiestňovanie klamlivo označených výrobkov a nie je uvedená žiadna výnimka z týchto sankcií:

- § 28 ods. 2 písm. h) zákona o potravinách:

„Orgán úradnej kontroly potravín uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe – podnikateľovi pokutu od 100 eur do 100 000 eur, ak v rozpore s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi vyrába alebo umiestňuje na trh potraviny klamlivo označené alebo ich ponúka na spotrebu klamlivým spôsobom.

- § 28 ods. 3 písm. d) zákona o potravinách:

„Orgán úradnej kontroly potravín uloží právnickej osobe alebo fyzickej osobe podnikateľovi pokutu od 500 eur do 200 000 eur, ak v rozpore s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi porušuje zákaz klamlivého označenia potravín alebo ich klamlivej reklamy.

- § 28 ods. 10 zákona o potravinách:

„Orgán úradnej kontroly potravín pri určení výšky pokuty prihliada na závažnosť, trvanie, následky protiprávneho konania, minulosť prevádzkovateľa a na to, či ide o opakované protiprávne konanie. Ak sa prevádzkovateľ dopustí podvodných alebo klamlivých praktík, orgán úradnej kontroly potravín pri určení výšky pokuty prihliada aj na hospodársku výhodu, ktorú mohol prevádzkovateľ protiprávnym konaním získať.“

- § 29 ods. 1 písm. e) zákona o potravinách

„Priestupku podľa tohto zákona sa dopustí fyzická osoba, ktorá umiestni na trh potraviny nesprávne označené, neoznačené, klamlivo označené alebo ich ponúka na spotrebu klamlivým spôsobom.“

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1169/2011, v rámci Čestných informačných postupov uvádza, že informácie o potravinách nesmú spotrebiteľov uvádzať do omylu a musia byť presné, jasné a ľahko zrozumiteľné.

Článok 7

1. Informácie o potravinách nesmú uvádzať do omylu, najmä:

- a. ak ide o vlastnosti potraviny a hlavne jej charakter, identitu, vlastnosti, zloženie, množstvo, trvanlivosť, krajinu pôvodu alebo miesto pôvodu, spôsob výroby alebo produkcie;
- b. pripisovaním takých účinkov alebo vlastností potravine, aké nemá;
- c. poukazovaním na to, že potravina má osobitné vlastnosti, aj keď v skutočnosti majú takéto vlastnosti všetky podobné potraviny, najmä konkrétnym zdôrazňovaním prítomnosti alebo neprítomnosti určitých zložiek a/alebo živín;
- d. poukazovaním na prítomnosť konkrétnej potraviny alebo zložky na základe vzhľadu, opisu alebo zobrazení, hoci v skutočnosti prirodzene prítomná zložka alebo bežne používaná zložka v tejto potravine sa nahradila inou zložkou.

1. Informácie o potravinách musia byť presné, jasné a ľahko zrozumiteľné pre spotrebiteľa.

Článok 8

4. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov v rámci svojej podnikateľskej činnosti nesmú meniť informácie priložené k potravine, ak by takáto zmena uviedla konečného spotrebiteľa do omylu alebo inak znížila úroveň ochrany spotrebiteľa a možnosti konečného spotrebiteľa rozhodovať sa o výbere na základe informácií. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov

sú zodpovední za všetky zmeny informácií o potravinách, ktoré potraviny sprevádzajú, ktoré vykonávajú.

V prípade zmeny legislatívy, ktorá by povoľovala darovanie klamlivo označených výrobkov, by sa pri klamlivo označených výrobkoch (nakoľko zároveň ide aj o nesprávne označené výrobky) mohla uviesť rovnaká výnimka, ako je uvedená pri potravinách po dátume minimálnej trvanlivosti, t.j. že by mohli byť prevedené na charitatívnu organizáciu.

Následne by sa upravili aj sankcie, ktoré by v takomto prípade nehrozili pri manipulácii s klamlivo označenými potravinami.

Avšak, aby sa zabezpečil súlad so slovenským aj európskym právom, budú musieť byť pre spotrebiteľa dodatočne a dostatočným spôsobom poskytnuté správne informácie o danej potravine (ktorá bola pôvodne klamlivo označená), aby spotrebiteľ získal všetky informácie, ktoré pri označovaní potravín vyžaduje slovenské aj európske právo.

Zároveň je potrebné odlišovať potraviny klamlivo označené v rozpore s čestnými informačnými postupmi podľa článku 7 nariadenia (EÚ) č. 1169/2011 od klamlivo označených potravín, ktoré predstavujú nekalú súťaž v zmysle Obchodného zákonníka.

Klamlivo označené potraviny, ktoré predstavujú nekalú súťaž podľa Obchodného zákonníka

Podľa § 44 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka (ďalej len „ObZ“) je nekalou súťažou konanie v hospodárskej súťaži, ktoré je v rozpore s dobrými mravmi súťaže a je spôsobilé privodiť ujmu iným súťažiteľom alebo spotrebiteľom. Nekalá súťaž je zakázaná. Jednou zo skutkových podstát nekalej súťaže je klamlivé označenie tovaru a služieb podľa § 44 ods. 2 písm. b) ObZ.

Klamlivým označením tovaru a služieb je podľa § 46 ObZ nasledovné:

- 1) *Klamlivým označením tovaru a služieb je každé označenie, ktoré je spôsobilé vyvolať v hospodárskom styku mylnú domnienku, že ním označený tovar alebo služby pochádzajú z určitého štátu, určitej oblasti alebo miesta alebo od určitého výrobcu alebo že vykazujú osobitné charakteristické znaky alebo osobitnú akosť. Nerozhodné je, či označenie bolo uvedené bezprostredne na tovare, obaloch, obchodných písomnostiach a pod. Takisto je nerozhodné, či ku klamlivému označeniu došlo priamo alebo nepriamo a akým prostriedkom sa tak stalo. Ustanovenia osobitného zákona platia obdobne.*
- 2) *Klamlivým označením je aj také nesprávne označenie tovaru alebo služieb, ku ktorému je pripojený dodatok slúžiaci na odlišenie od pravého pôvodu, ako výrazy „druh“, „typ“, „spôsob“ a označenie je napriek tomu spôsobilé vyvolať o pôvode alebo povahe tovaru alebo služieb mylnú domnienku.*
- 3) *Klamlivým označením nie je uvedenie názvu, ktorý sa v hospodárskom styku už všeobecne vžil ako údaj slúžiaci na označovanie druhu alebo akosti tovaru, ibaže by k nemu bol pripojený dodatok spôsobilý klamať o pôvode, ako napríklad „pravý“, „pôvodný“ a pod.*

- 4) *Týmto ustanovením nie sú dotknuté práva a povinnosti zo zapísaného označenia pôvodu výrobkov, ochranných známk, chránených odrôd rastlín a plemien zvierat ustanovené osobitnými zákonmi.*

Osoby, ktorých práva boli nekalou súťažou porušené alebo ohrozené, sa môžu proti rušiteľovi domáhať, aby sa tohto konania zdržal a odstránil závadný stav. Ďalej môžu požadovať primerané zadosťučinenie, ktoré sa môže poskytnúť aj v peniazoch, náhradu škody a vydanie bezdôvodného obohatenia. Právo, aby sa rušiteľ protiprávneho konania zdržal a aby odstránil závadný stav, môže uplatniť aj právnická osoba oprávnená hájiť záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov.

Potraviny, ktoré porušujú nekalú súťaž podľa Obchodného zákonníka, by mohli byť darované za podmienky súhlasu osoby, ktorej práva boli porušené a za podmienok stanovených touto osobou, napríklad pri dodatočnom poskytnutí informácie spotrebiteľovi.

Potraviny označené tvrdeniami o udržateľnosti v rozpore so zákonom o ochrane spotrebiteľa

S účinnosťou od 27. septembra 2026 sa v § 2 písm. n) – q) zákona č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zavádzajú definície nových pojmov (prostredníctvom novely 310/2025 Z. z.). Cieľom vyššie uvedených zmien je transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/825 z 28. februára 2024, ktorou sa menia smernice 2005/29/ES a 2011/83/EÚ, pokiaľ ide o posilnenie postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie prostredníctvom lepšej ochrany pred nekalými praktikami a prostredníctvom lepšieho informovania. Zmeny majú pomôcť spotrebiteľom pri prijímaní informovaných nákupných rozhodnutí s prihliadnutím na aspekty environmentálnych a sociálnych vplyvov ich rozhodnutí. Rozširuje sa zoznam obchodných praktík, ktoré sa za každých okolností považujú za nekalé, o nové praktiky spojené napríklad s používaním netransparentných a nedôveryhodných značiek udržateľnosti či zavádzajúcich environmentálnych tvrdení (tzv. greenwashing).

Zavedenými zmenami sa má predchádzať poskytovaniu tvrdení, ktoré u spotrebiteľov vyvolávajú dojem, že kúpou produktu prispievajú k dosahovaniu cieľov udržateľnosti a uhlíkovej neutralite, ak tieto informácie nie sú podložené jasnými, objektívnymi a overiteľnými informáciami. Zároveň zabezpečenie toho, aby tvrdenia týkajúce sa životného prostredia boli správne, zrozumiteľné a spoľahlivé, umožní obchodníkom pôsobiť za rovnakých podmienok a umožní spotrebiteľom vybrať si výrobky, ktoré sú naozaj lepšie pre životné prostredie ako konkurenčné výrobky.

Na účely zákona o ochrane spotrebiteľa sa rozumie:

n) **environmentálnym tvrdením** dobrovoľné vyhlásenie alebo zobrazenie v akejkoľvek forme, vrátane textového, obrazového, grafického alebo symbolického zobrazenia, ako je etiketa, obchodná značka, názov spoločnosti, názov produktu alebo iné označenie použité v obchodnej komunikácii, ktoré uvádza alebo naznačuje, že produkt, kategória produktu, značka alebo obchodník

1. má pozitívny vplyv na životné prostredie,
2. má menej škodlivý vplyv na životné prostredie ako iný produkt, značka alebo obchodník,
3. nemá vplyv na životné prostredie, alebo

4. zmiernil za určitý čas svoj vplyv na životné prostredie;

o) **značkou udržateľnosti** akákoľvek dobrovoľná verejná alebo súkromná známka dôveryhodnosti, známka kvality alebo ich ekvivalent, ktorej cieľom je odlíšiť a propagovať produkt, postup alebo obchodníka s odkazom na určité environmentálne vlastnosti, sociálne vlastnosti alebo oboje, okrem povinnej značky podľa osobitných predpisov;

p) **certifikačným systémom** nezávislý systém overovania, ktorým sa osvedčuje, že produkt, postup alebo obchodník spĺňa požiadavky na používanie značky udržateľnosti, a ktorý spĺňa tieto požiadavky:

1. systém je za transparentných, spravodlivých a nediskriminačných podmienok prístupný všetkým obchodníkom,
2. požiadavky systému vypracúva vlastník systému po konzultácii s príslušnými odborníkmi a zainteresovanými stranami a sú verejne dostupné,
3. systém určuje postupy riešenia nesúladu s požiadavkami systému a predpokladá odňatie alebo pozastavenie používania značky udržateľnosti, ak obchodník nedodrží požiadavky systému, a
4. monitorovanie dodržiavania požiadaviek systému vykonáva tretia osoba, ktorá je nezávislá od vlastníka systému a obchodníka; spôsobilosť tretej osoby na výkon tejto činnosti sa preukazuje podľa technických noriem alebo podľa osobitných predpisov;

q) **uznanými vynikajúcimi environmentálnymi vlastnosťami** environmentálne vlastnosti v súlade s požiadavkami podľa osobitného predpisu alebo podľa technických noriem alebo environmentálne vlastnosti s najvyššou úrovňou vlastností podľa osobitných predpisov.

Vyššie uvedené definície sa zavádzajú s cieľom rozšíriť okruh činností, ktoré sa považujú za nekalé obchodné praktiky a/alebo klamlivé konanie voči spotrebiteľom – pričom nekalé obchodné praktiky sú zakázané pred, počas aj po vykonaní obchodnej transakcie.

Do § 10 ods. 1 písm. b) sa doplnilo do definície **klamlivého konania** (ktorým je obchodná praktika, ktorá zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil, pretože obsahuje nesprávne informácie a je preto nepravdivá, alebo akýmkoľvek spôsobom uvádza do omylu alebo môže viesť do omylu priemerného spotrebiteľa), že klamlivým konaním sú aj informácie k hlavným vlastnostiam produktu, ako sú jeho environmentálne alebo sociálne vlastnosti, aspekty obehovosti, ako sú životnosť, opraviteľnosť alebo recyklovateľnosť.

Zároveň aj v § 10 ods. 2 sa prostredníctvom nových bodov d) a e) rozšírila definícia **klamlivého konania, ktorým je aj obchodná praktika**, ktorá s prihliadnutím na všetky jej znaky a okolnosti zapríčiňuje alebo môže zapríčiniť, že priemerný spotrebiteľ urobí rozhodnutie o obchodnej transakcii, ktoré by inak neurobil, a zahŕňa:

- environmentálne tvrdenie týkajúce sa budúceho vplyvu produktu na životné prostredie bez jasných, objektívnych, verejne dostupných a overiteľných záväzkov obchodníka uvedených v podrobnom a realistickom pláne vykonávania, ktorý obsahuje merateľné a časovo ohraničené ciele a opatrenia potrebné na podporu jeho realizácie a ktorý pravidelne overuje nezávislý odborník tretej strany, ktorého zistenia sa sprístupnia spotrebiteľom, alebo

- propagáciu výhody produktu, ktorá je pre spotrebiteľa bezvýznamná a nesúvisí so žiadnou vlastnosťou produktu alebo obchodníka.

V prílohe č. 1 je uvedený **zoznam obchodných praktík, ktoré sa vždy považujú za nekalé**, pričom sa pridali nové body č. 3, 6, 7 a 8, podľa ktorých sa za nekalú obchodnú praktiku považuje:

- Zobrazenie značky udržateľnosti, ktorá nie je založená na certifikačnom systéme alebo ktorú nezaviedli orgány verejnej moci.
- Všeobecné environmentálne tvrdenie v písomnej forme, ústnej forme alebo audiovizuálnej forme, ktoré sa neuvádza na značke udržateľnosti, a pri ktorom sa v tom istom komunikačnom prostriedku jasne a dôrazne neuvádza špecifikácia tvrdenia, ak obchodník nie je schopný preukázať uznané vynikajúce environmentálne vlastnosti (napríklad „šetrný ku klíme“, „šetrný k životnému prostrediu“, „zelený“, „ekologický“).
- Environmentálne tvrdenie o celom produkte alebo o celom podniku obchodníka, ak sa týka len určitého aspektu produktu alebo konkrétnej činnosti obchodníka.
- Tvrdenie založené na kompenzácii emisií skleníkových plynov, že produkt má neutrálny, znížený alebo pozitívny vplyv na životné prostredie z hľadiska emisií skleníkových plynov.

Ak by sa obchodník dopustil niektorej z uvedených nekalých obchodných praktík, medzi ktoré patria aj uvedené klamlivé konania, tak spotrebiteľ má právo na bezplatnú nápravu alebo na odstúpenie od zmluvy a zároveň príslušný orgán môže uložiť pokutu za porušenie povinnosti vo výške od 200 eur do 2 % obratu dohľadanej osoby za predchádzajúce účtovné obdobie, najviac 200 000 eur - prípadne ak sa porušenie týka viacerých trhov EÚ alebo ide o opakované porušenie, tak pokuty sú ešte vyššie. Je teda predpoklad, že takto nesprávne označené potraviny budú stiahnuté z trhu, pričom budú spôsobilé na ďalšiu redistribúciu, keďže nepravdivé a klamlivé tvrdenia o udržateľnosti samy osebe nemajú vplyv na bezpečnosť potraviny.

V predmetnej novele ani smernici sa neriešia prechodné ustanovenia týkajúce sa tovarov (vrátane potravín), ktoré budú vyrobené a uvedené na trh pred 27. septembrom 2026, a teda s účinnosťou k predmetnému dňu prestanú spĺňať nové podmienky podľa zákona o ochrane spotrebiteľa. Ako je uvedené v dokumente Európskej komisie Questions & Answers z 27. novembra 2025, obchodníci majú niekoľko praktických možností, ako zabezpečiť súlad tvrdení na existujúcich obaloch – použitím dolepkov alebo poskytnutím dodatočných informácií v mieste predaja. Vynútiteľnosť daných predpisov je na národných orgánoch – v prípade potravín je to Štátna veterinárna a potravinová správa SR a Úrad verejného zdravotníctva SR. V júni 2026 Sieť spolupráce v oblasti ochrany spotrebiteľa vydala Spoločné porozumenie ohľadom situácie so starými zásobami, v ktorej uvádza, že orgány dohľadu by vo všeobecnosti nemali vyžadovať stiahnutie výrobkov z trhu ani ich zničenie, ak by takéto opatrenia boli neprimerané alebo by viedli k zbytočným negatívnym dôsledkom pre životné prostredie.

3.4 Čo je darovanie potravín?

Darovaciu zmluvu upravuje § 628 a nasl. [Zákona č. 40/1964 Zb.](#) Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov. Darovacou zmluvou darca niečo bezplatne prenecháva obdarovanému a ten dar prijíma. Darovacia zmluva musí byť pri hnutelnej veci písomná len v prípade, ak k odovzdaniu

a prevzatiu veci nedôjde pri obdarovaní. Darca je povinný pri ponuke daru upozorniť na nedostatky, o ktorých vie. Ak má vec nedostatky, na ktoré darca neupozornil, je obdarovaný oprávnený vec vrátiť.

V rámci práva EÚ sa výraz „*darovanie potravín*“ uvádza v Nariadení (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín, kde sú uvedené podmienky, za ktorých môžu prevádzkovatelia potravinárskych podnikov prerozdeliť potraviny na účely darovania potravín.

Slovenský zákon o potravinách výraz „*darovanie potravín*“ neobsahuje, pracuje však s pojmom „*bezodplatný prevod*“. Bezodplatný prevod je pojem širší a zahŕňa aj darovanie potravín.

Darovacou zmluvou obdarovaný nadobúda vlastníctvo k hnuteľnej veci a to okamihom prevzatia veci, ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak.

ODPORÚČANIA:

- V rámci zákona o potravinách upraviť podmienky darovania potravín, ktoré nespĺňajú požiadavky potravinového práva, ale sú bezpečné, alebo boli stiahnuté z trhu alebo zhabané regulačnými orgánmi z iných dôvodov, ako je bezpečnosť potravín.
- V zákone o potravinách zakotviť pre charitatívne organizácie tzv. inštitút druhej šance – v prípade menej závažných porušení, pokiaľ budú nedostatky odstránené na základe uložených opatrení, nebude charitatívnej organizácii ako slabšiemu subjektu uložená pokuta.
- Upraviť v zákone o potravinách podmienky darovania tých potravín, ktoré predstavujú nekalú súťaž podľa Obchodného zákonníka – takéto potraviny by mohli podliehať darovaniu, avšak len so súhlasom osoby, ktorej práva boli porušené, resp. právnickej osoby, ktorá v danom prípade hájila záujmy sťažiteľov alebo spotrebiteľov.
- V rámci zákona o potravinách, ako aj prekladoch európskych predpisov a oficiálnych dokumentoch zjednotiť terminológiu „redistribúcia“ potravín a „prerozdelenie“ potravín.
- V zákone č. 152/1995 Z. z. o potravinách ozrejmiť vzťah medzi pojmami „darovanie potravín“ a „bezodplatný prevod“ a jednoznačne vymedziť obsah týchto pojmov, vzhľadom na skutočnosť, že v práve EÚ sa využíva primárne pojem „darovanie potravín“, zatiaľ čo zákon o potravinách používa len pojem „bezodplatný prevod“.

4. Oprávnený darca a oprávnený prijímateľ nadbytočných potravín

4.1 Kto je to oprávnený darca?

V zmysle Usmernenia EK o darovaní potravín sa darovanie vzťahuje na všetky subjekty zapojené do každého stupňa potravinového reťazca, či už sú to darcovia alebo príjemcovia.

Oprávneným darcom môže byť prevádzkovateľ potravinárskeho podniku. Potravinársky podnik je definovaný v článku 3 nariadenia o všeobecnom potravinovom práve ako „*akýkoľvek podnik, či už pre zisk alebo nie, štátny alebo súkromný, vykonávajúci ktorúkoľvek z činností súvisiacich s ktorýmkoľvek stupňom výroby, spracúvania a distribúcie potravín*“. Prevádzkovateľom potravinárskeho podniku sa rozumejú „*fyzické alebo právnické osoby zodpovedné za zabezpečenie toho, aby sa v potravinárskom podniku pod ich kontrolou plnili požiadavky potravinového práva*“.

Prevádzkovatelia potravinárskeho podniku môžu poskytnúť nadbytočné potraviny z každého stupňa potravinového reťazca, t. j.:

- Primárna výroba;
- Spracovanie a výroba potravín;
- Maloobchodná a iná distribúcia;
- Odvetvie stravovacích služieb.

Súkromné osoby ako darcovia potravín

V praxi sa vyskytujú rôzne zbierky medzi súkromnými osobami, ktoré poskytujú balené potraviny na charitatívne účely. Všeobecné potravinové právo vylučuje z rozsahu pôsobnosti primárnu výrobu potravín na súkromné domáce použitie a domácu prípravu, manipuláciu alebo skladovanie potravín na súkromnú domácu spotrebu. Ako vyplýva z Usmernenia Komisie pre darovanie potravín, súkromné osoby, ktoré poskytujú potraviny na *ad hoc* báze na spoločenských alebo iných charitatívnych podujatiach vrátane zbierok, sú vylúčené z povinností súvisiacich so všeobecným potravinovým právom, rovnako ako charitatívne organizácie, ktoré príležitostne dostávajú potraviny od súkromných osôb.

Je však potrebné rozlišovať dve roviny – darovanie potravín, ktoré vyrobili, resp. vypestovali súkromné osoby primárne pre svoju osobnú spotrebu a chcú ich darovať na charitatívne účely, a darovanie balených potravín, ktoré súkromné osoby zakúpili od prevádzkovateľa potravinárskeho podniku.

Usmernenie Európskej komisie k darovaniu potravín stanovuje, že členské štáty môžu poskytnúť dodatočné objasnenie vo vnútroštátnych predpisoch alebo odporúčaniach, aby charitatívnym a komunitným poskytovateľom potravín, ktorí dostávajú príspevky od súkromných darcov, pomohli splniť požiadavku na podávanie bezpečných potravín.

V praxi môžu vznikať otázky, či sú potravinové zbierky v obchode to isté, čo darovanie súkromnou osobou priamo pomáhajúcej organizácii. Rovnako vzniká otázka aj ohľadom právneho režimu pri príležitostnom darovaní potravín súkromnými osobami pri celoslovenských pravidelných potravinových zbierkach.

V slovenskom právnom poriadku existuje **zákon č. 162/2014 Z. z. o verejných zbierkach** – avšak tento zákon sa vzťahuje iba na finančné zbierky:

- § 2 ods. 1 - Zbierkou je získavanie a zhromažďovanie dobrovoľných peňažných príspevkov (ďalej len „príspevok“) právnickými osobami oprávnenými vykonávať zbierku podľa tohto zákona od vopred určeného okruhu prispievateľov na vopred určený všeobecne prospešný účel alebo na individuálne určenú humanitárnu pomoc pre fyzickú osobu alebo skupinu fyzických osôb, ktoré sa ocitli v núdzi, v ohrození života alebo potrebujú naliehavú pomoc pri postihnutí živelnou pohromou.
- § 3 ods. 1 - Zbierku môžu vykonávať len právnické osoby uvedené v odseku 2 až po právoplatnosti rozhodnutia o zápise zbierky do registra zbierok. Vykonávanie zbierky na všeobecne prospešný účel inými právnickými osobami ako v odseku 2 a inými spôsobmi, ako ustanovuje tento zákon, je zakázané.
- § 3 ods. 2 - Zbierku sú oprávnené vykonávať za podmienok ustanovených týmto zákonom a) občianske združenie, b) nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby,

- c) neinvestičný fond, d) nadácia, e) Slovenský Červený kríž, f) účelové zariadenie cirkvi, g) účelové zariadenie náboženskej spoločnosti, h) organizácia s medzinárodným prvkom, i) záujmové združenie právnických osôb, j) združenie obcí.
- § 3 ods. 4 - Zbierku podľa § 7 ods. 1 písm. c) až f) možno vykonávať na verejných priestranstvách a v priestoroch právnických osôb prístupných verejnosti, a to po predchádzajúcom písomnom súhlase vlastníka, nájomcu alebo správcu nehnuteľnosti. Zbierku možno vykonávať aj v priestoroch vo vlastníctve fyzických osôb, a to po ich predchádzajúcom súhlase.

Otázka je, v akom právnom režime fungujú potravinové zbierky, t. j. keď fyzická osoba kúpi potraviny a ich následne v predajni daruje:

- Idú potraviny do vlastníctva potravinového reťazca, ktorý ich následne daruje charitatívnej organizácii?
- Patria „zberné koše“ priamo charitatívnej organizácii, ktorá ich má v prevádzke uložené so súhlasom reťazca a následne takto vyzbierané potraviny redistribuuje ďalej?

Na tieto otázky by mala byť odpoveď, že súkromné osoby poskytujú potraviny na ad hoc báze priamo charitatívnej organizácii, a preto by mali byť vylúčené z povinností súvisiacich so všeobecným potravinovým právom.

Potravinové zbierky v obchode by mali byť to isté, čo darovanie súkromnou osobou priamo pomáhajúcej organizácii – nakoľko by malo ísť o priame darovanie od fyzickej osoby charitatívnej organizácii, ktorá má svoje „zberné miesto“ na potraviny umiestnené v potravinovom reťazci.

V prípade občasných poskytovaní potravín charitatívnymi organizáciami vylučuje Usmerňovací dokument o implementácii určitých ustanovení Nariadenia (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín z roku 2018 z určitých povinností podľa uvedeného nariadenia. Bod 3.8 sa zameriava na občasnú manipuláciu, prípravu, skladovanie a servírovanie potravín súkromnými osobami, napríklad pri príležitosti cirkevných, školských či dedinských slávností, pričom stanovuje, že nespádajú do rozsahu pôsobnosti nariadenia. Uvedené vyplýva z odôvodnenia 9 nariadenia (ES) č. 852/2004 ⁽⁴⁾, kde druhá veta znie: „*Predpisy Spoločenstva by sa mali uplatňovať len na podniky, ktorých koncepcia zahŕňa určitú kontinuitu činností a určitý stupeň organizácie*“. Výraz „podnik“ je zahrnutý vo vymedzení pojmu „potravinársky podnik“. Toho, kto s potravinami manipuluje, pripravuje pokrmy, skladuje alebo podáva ich len občas a v malom rozsahu (napr. aj pri organizovanej charite, kde sa zúčastňujú dobrovoľníci a občas sa pripravujú pokrmy) nemožno považovať za „podnik“, a preto sa naň nevzťahujú hygienické požiadavky, ktoré sú súčasťou právnych predpisov Spoločenstva.

Príslušné členské štáty však môžu poskytnúť usmernenie s cieľom objasniť, či sa pri komunitných a charitatívnych dodávkach potravín, ktoré sa nevyznačujú kontinuitou, vyžaduje registrácia podľa predpisov o hygiene potravín.

ODPORÚČANIA:

- Zahrnúť do zákona o potravinách, že na toho, kto s potravinami manipuluje, pripravuje pokrmy, skladuje alebo ich podáva len občas a v malom rozsahu (napr. aj pri organizovanej charite, kde sa zúčastňujú dobrovoľníci a občas sa pripravujú pokrmy) nemožno považovať za „podnik“, a preto sa naň nevzťahujú hygienické požiadavky, ktoré sú súčasťou právnych predpisov Spoločenstva, rovnako by sa na tieto osoby nemali vzťahovať požiadavky odbornej spôsobilosti a tzv. hygienického minima.
- Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR by malo poskytnúť objasnenie alebo tiež zjednodušenie hygienických požiadaviek pre charitatívnych a komunitných poskytovateľov potravín, ktorí dostávajú príspevky od súkromných darcov potravín, aby im pomohlo splniť požiadavku na podávanie bezpečných potravín.

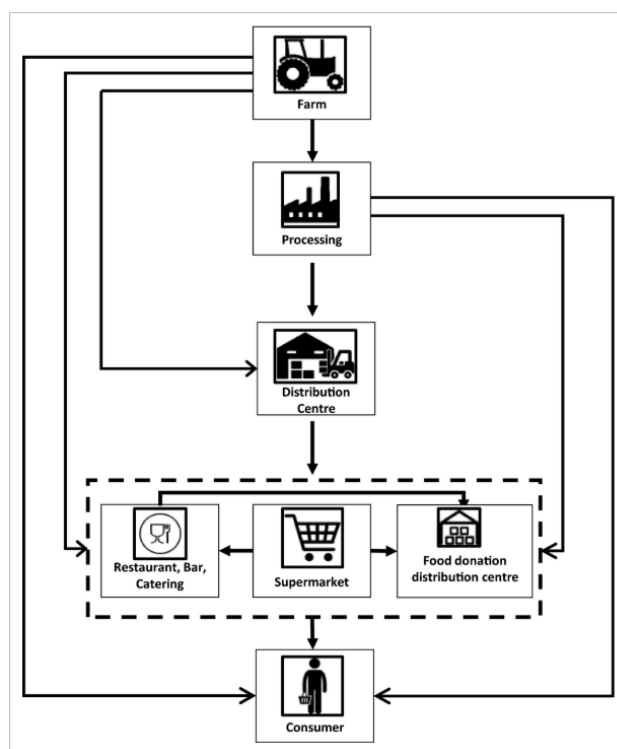
4.2 Kto je to oprávnený obdarovaný?

Usmernenie EK o darovaní potravín rozlišuje organizácie, ktoré sa podieľajú na redistribúcii nadbytočných potravín, ako organizácie „v prednej línii“ alebo „v zadnej línii“, pričom niektoré z nich plnia obe funkcie. Dokument ich rozlišuje nasledovne:

- „Organizácie **„v zadnej línii“** zhromažďujú darované potraviny od účastníkov potravinového reťazca, ktoré prepravujú, uskladňujú a redistribuujú do siete pridružených a kvalifikovaných charitatívnych organizácií vrátane charít, sociálnych reštaurácií, sociálnych podnikov atď.
- Organizácie **„v prednej línii“** dostávajú darované potraviny od organizácií „v zadnej línii“ a/alebo priamo od účastníkov potravinového reťazca. Tieto potraviny zasa poskytujú svojim príjemcom v rôznych formách (napríklad potravinové parcely, sociálne jedálne, jedlá podávané v sociálnych reštauráciách/kaviarňach atď.); niektoré z nich môžu tiež predávať potravinové výrobky ľuďom v núdzi za subvencovanú cenu.“

V niektorých členských štátoch sa organizácie „v zadnej línii“ nazývajú **„potravinové banky“**, pričom v niektorých členských štátoch potravinové banky redistribuujú potraviny nielen iným organizáciám, ale poskytujú aj potraviny priamo konečným príjemcom. Organizácie v zadnej línii sa označujú aj ako **„redistribučné organizácie“** (RO) a organizácie „v prednej línii“ ako **„charitatívne organizácie“** (CHO).

Nákres, akým spôsobom môže prebiehať dodávanie potravín od prvovýroby ku spotrebiteľovi, ilustruje tento obrázok.

Zdroj: Európsky úrad pre bezpečnosť potravín – Prístupy k analýze rizík pre určité malé maloobchodné prevádzky a darovanie potravín: druhé vedecké stanovisko

Rozlišovanie medzi organizáciami „v prednej línii“ a „v zadnej línii“ nevyplýva z legislatívy EÚ ani SR, ale len z tzv. soft law. V niektorých členských štátoch EÚ sa pojmy potravinová banka a charitatívna organizácia rozlišujú, v iných sa ale bežne zamieňajú. V niektorých členských štátoch EÚ organizácie nazývané potravinovými bankami poskytujú potraviny aj konečným príjemcom. Vo viacerých krajinách EÚ sa tieto pojmy používajú zameniteľne, resp. dôsledne sa nerozlišujú.

Príklady krajín EÚ, kde sa nerozlišujú organizácie v prednej a zadnej línii

Rakúsko

(https://food.ec.europa.eu/document/download/9192a03b-02e4-4cae-864f-7511a7937454_en)

– tieto dve osoby sa nerozlišujú a charitatívna organizácia pôsobí v zadnej aj v prednej línii.

Sociálna organizácia, ktorá prijíma a redistribuuje potraviny poskytované podnikmi iným sociálnym organizáciám alebo priamo jednotlivcom, sa považuje za prevádzkovateľa potravinárskeho podniku (FBO) bez ohľadu na to, či potraviny prijala bezplatne alebo nie.

Chorvátsko

Tieto dve osoby sa nerozlišujú. Charitatívna organizácia v redistribučnom reťazci potravín je nezisková fyzická alebo právnická charitatívna osoba registrovaná na Ministerstve pôdohospodárstva. Sú to prevádzkovatelia potravinárskych podnikov (registrovaní Ministerstvom zdravotníctva), ktorí prijímajú potraviny od darcov a distribuujú ich konečným prijímateľom, ľuďom v núdzi.

Dánsko

Tieto dve osoby sa nerozlišujú. Sociálna organizácia, ktorá prijíma a prerozdeľuje potraviny, sa považuje za prevádzkovateľa potravinárskeho podniku bez ohľadu na to, či potraviny prijala bezplatne alebo nie.

Rumunsko

V zásade existujú len organizácie v prednej línii, lebo keď charitatívna organizácia dostane potraviny, tak ich môže ďalej odovzdať iba konečnému príjemcovi. Prijímajúce organizácie sú prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, ktorí vykonávajú registrované / autorizované činnosti v oblasti bezpečnosti potravín a ktorí sú zodpovední za dodržiavanie právnych predpisov v oblasti hygieny a bezpečnosti potravín po prevzatí od darcov a s následným úmyslom poskytnutia výlučne konečným spotrebiteľom.

Bulharsko

Potravinový zákon špecificky definuje aktivity potravinových bánk a ustanovuje povinnosti pre tieto organizácie, aby mohli fungovať ako potravinové banky, preto je v zásade zložitejšie sa stať potravinovou bankou (napr. musí pôsobiť minimálne na 20 % územia), následne potravinové banky podliehajú aj kontrole špeciálneho orgánu. Na druhej strane, ak sa entita stane potravinovou bankou a je registrovaná, poskytuje to daňové benefity pre darcov – keďže tovary darujú špeciálne registrovanej entite.

Chorvátsko

Redistribútori musia byť charitatívne organizácie registrované Ministerstvom pôdohospodárstva, ktoré ich následne distribuujú ľuďom v núdzi.

Príklady krajín EÚ, kde sa rozlišujú organizácie v prednej a zadnej línii

Česká republika

Tieto dve osoby sa v zákone rozlišujú. Český zákon o potravinách výslovne predpokladá, že prevádzkovateľ potravinárskeho podniku (predajca potravín) daruje potraviny neziskovej organizácii (t. j. potravinovej banke), ktorá ich potom prideli iným právnickým osobám (charitatívnym organizáciám). V zozname Ministerstva zemědělství ČR, ktorý určuje, ktoré neziskové organizácie sú spôsobilými príjemcami potravín podľa § 11 ods. 2 českého zákona o potravinách, sú ale uvedené aj potravinové banky, aj iné organizácie (podľa názvu charitatívne organizácie). Výklad § 11 ods. 2 českého zákona o potravinách je teda zrejme taký, že prevádzkovateľ potravinárskeho podniku môže splniť povinnosť podľa tohto ustanovenia poskytnutím potravín buď potravinovej banke, alebo charitatívnej organizácii. Medzi potravinovými bankami a charitatívnymi organizáciami rozlišuje aj český Ústavný súd v náleze Pl. ÚS 27/16, bod 71: „*potravinová banka je nezisková, nikoli ale charitatívni či dobročinná organizace ve styku s konečnými adresáty poskytnutí potravin*“.

Belgicko

Tieto dve osoby sa rozlišujú, avšak obe sa musia rovnako registrovať príslušnými autoritami. Obežník o darovaní potravín Federálnej agentúry pre bezpečnosť potravinového reťazca (FASFC) definuje potravinové banky ako charitatívne organizácie, ktoré zbierajú potraviny na distribúciu iným charitatívnym organizáciám, a charitatívne organizácie ako neziskové organizácie sledujúce

humanitárny cieľ, ktoré dodávajú potraviny znevýhodneným osobám v kontexte potravinovej pomoci a zmierňovania chudoby.

Írsko

Tieto dve osoby sa rozlišujú a sú vydané usmernenia pre ich fungovanie. Usmernenia definujú príslušných aktérov v procese darovania potravín: potravinové banky, potravinárske podniky darujúce potraviny, charitatívne organizácie prijímajúce potraviny, redistribučné centrá. Írsky úrad pre bezpečnosť potravín zverejnil usmernenia pre darovanie potravín, ktoré podrobne opisujú úlohy aktérov dodávateľského reťazca: darcovské organizácie, organizácie prvej línie / charitatívne organizácie (CO), organizácie zadnej línie / redistribučné organizácie (RO) – v niektorých členských štátoch nazývané aj „potravinové banky“.

Oprávnený obdarovaný podľa právnej úpravy v Slovenskej republike

Slovenský zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov definuje pojem „charitatívna organizácia“ v § 5 ods. 4, ktorý upravuje zákaz používať potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, ako zložky pri výrobe potravín alebo pokrmov. Výnimkou sú pokrmy pripravované **„osobou vykonávajúcou činnosť s verejnoprospešným účelom v oblasti poskytovania sociálnej pomoci, humanitárnej starostlivosti alebo sociálnych služieb podľa osobitných predpisov (ďalej len „charitatívna organizácia“)**. Daná definícia rovnako odkazuje na demonštratívny výpočet organizácií, konkrétne na tieto právne predpisy:

- Zákon č. [83/1990 Zb.](#) o združovaní občanov v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. [147/1997 Z. z.](#) o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. [213/1997 Z. z.](#) o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. [34/2002 Z. z.](#) o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

Hoci ide o demonštratívny výpočet, a teda nejde o uzatvorený okruh právnych predpisov, na základe ktorých môže byť charitatívna organizácia zriadená, vo výpočte chýbajú ďalšie právne predpisy:

- Zákon č. [40/1964 Zb.](#) Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, ktorý v § 20f až § 20j upravuje záujmové združenia právnických osôb;
- Zákon č. [460/2007 Z. z.](#) o Slovenskom Červenom kríži a ochrane znaku a názvu Červeného kríža a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. [147/1997 Z. z.](#) o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. [207/1996 Z. z.](#) v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. [116/1985 Zb.](#) o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. [308/1991 Zb.](#) o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov,
- [§ 56 a nasl.](#) zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov,

- [§ 221 a nasl.](#) zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, európske zoskupenie hospodárskych záujmov, európske družstvo, európska spoločnosť,
- [§ 20f a nasl.](#) zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. [460/2007 Z. z.](#) o Slovenskom Červenom kríži a ochrane znaku a názvu Červeného kríža a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Zákon č. [369/1990](#) Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov.

Uvedené právne predpisy je potrebné pre vylúčenie pochybností doplniť do zoznamu právnych foriem charitatívnych organizácií. Rovnako je potrebné, aby bola definícia charitatívnej organizácie zaradená do § 2 zákona o potravinách, a to do vymedzenia pojmov.

ODPORÚČANIA:

- Zahnúť do zákona o potravinách, že toho, kto s potravinami manipuluje, pripravuje pokrmy, skladuje alebo ich podáva len občas a v malom rozsahu (napr. aj pri organizovanej charite, kde sa zúčastňujú dobrovoľníci a občas sa pripravujú pokrmy) nemožno považovať za „podnik“, a preto sa naň nevzťahujú hygienické požiadavky, ktoré sú súčasťou právnych predpisov Spoločenstva; rovnako by sa na tieto osoby nemali vzťahovať požiadavky tzv. hygienického minima.
- Definíciu charitatívnej organizácie doplniť do paragrafu 2 (vymedzenie pojmov) zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách.
- V rámci odkazu z definície charitatívnej organizácie na právne formy charitatívnej organizácie rozšíriť demonštratívny výpočet právnych subjektov naplňajúcich definíciu charitatívnej organizácie o ďalšie právne formy.

Definícia charitatívnej organizácie v zákone o potravinách

Slovenský zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov uvádza tieto znaky charitatívnej organizácie:

- ***osoba vykonávajúca činnosť s verejnoprospešným účelom v oblasti poskytovania:***
 - ***sociálnej pomoci,***
 - ***humanitárnej starostlivosti alebo***
 - ***sociálnych služieb podľa osobitných predpisov.***

Verejnoprospešný účel je definovaný v § 2 ods. 3 zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov nasledovne, pričom ide o demonštratívny výpočet:

„(3) Verejnoprospešným účelom sa na účely tohto zákona rozumie ***najmä*** rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt, realizácia a ochrana ľudských práv ***alebo iných humanitných cieľov***, ochrana a tvorba životného prostredia, zachovanie prírodných hodnôt, ochrana zdravia, ochrana práv detí a mládeže, rozvoj vedy, vzdelania, telovýchovy ***a plnenie individuálne určenej humanitnej pomoci pre jednotlivca alebo skupinu osôb, ktoré sa ocitli v ohrození života alebo potrebujú naliehavú pomoc pri postihnutí živelnou pohromou.***“

Všeobecne prospešné služby sú definované v zákone č. [213/1997 Z. z.](#) o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, konkrétne v § 2 ods. 2:

„(2) Všeobecne prospešné služby sú najmä

a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti,

b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť,

c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,

d) ochrana ľudských práv a základných slobôd,

e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,

f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby,

g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,

h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti,

i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu.“

Spoločensky prospešná služba

Spoločensky prospešná služba je definovaná v § 2 ods. 4 zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako:

„(4) Spoločensky prospešnou službou na účely tohto zákona je

a) poskytovanie zdravotnej starostlivosti,

b) poskytovanie sociálnej pomoci a humanitárna starostlivosť,

c) tvorba, rozvoj, ochrana, obnova a prezentácia duchovných a kultúrnych hodnôt,

d) ochrana ľudských práv a základných slobôd,

e) vzdelávanie, výchova a rozvoj telesnej kultúry,

f) výskum, vývoj, vedecko-technické služby a informačné služby,

g) tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva,

h) služby na podporu regionálneho rozvoja a zamestnanosti,

i) zabezpečovanie bývania, správy, údržby a obnovy bytového fondu,

j) poskytovanie finančných prostriedkov subjektom sociálnej ekonomiky na vykonávanie spoločensky prospešnej služby podľa písmen a) až i).“

Sociálna pomoc bola definovaná v zákone č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov, ktorý bol účinný do 31.12.2008 a nahradený zákonom [č. 448/2008 Z. z.](#) o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský

zákon) v znení neskorších predpisov. V paragrafe 110 tohto zákona sa uvádza, že „**ak sa v iných predpisoch používa pojem „sociálna pomoc“, rozumejú sa tým aj sociálne služby podľa tohto zákona.**“

Príklady subjektov, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi nadbytočných potravín vo vybraných krajinách EÚ

Česká republika

Príjemcom má byť nezisková organizácia, ktorá potraviny bezplatne zhromažďuje, skladuje a prideľuje verejnoprospešným právnickým osobám poskytujúcim potravinovú pomoc. Tieto neziskové organizácie určuje Ministerstvo zemědělství rozhodnutím vydaným z moci úradnej. Odberateľskými organizáciami sú typicky charity, sociálne služby, nocľahárne, azylové domy, denné centrá, organizácie pracujúce s rodinami v kríze, seniormi, ľuďmi bez domova alebo osobami so zdravotným postihnutím. Federácia uvádza, že získané potraviny a základná materiálna pomoc putujú cez regionálne potravinové banky priamo do odberateľských neziskových organizácií, ktoré následne zabezpečujú kontakt s konečnými príjemcami. Táto vrstva systému je významná, pretože potravinová pomoc je často len jednou časťou širšej sociálnej intervencie.

Francúzsko

Legislatívny rámec jednoznačne viaže redistribúciu potravín na sociálny a charitatívny účel, pričom iné formy využitia prebytočných potravín, ktoré nesmerujú k priamej pomoci osobám v potravinovej núdzi, nespádajú pod rovnaký režim povinností, stimulov a ochranných mechanizmov. Základom systému je článok 238 bis Code général des impôts (CGI), ktorý upravuje daňové zvýhodnenie darov poskytovaných darcami organizáciám verejného záujmu v oblasti humanitárnej, vzdelávacej, sociálnej alebo charitatívnej. Hoci je environmentálny prínos redistribúcie potravín významný a politicky komunikovaný, nie je samostatným právnym cieľom systému redistribúcie.

Grécko

V Grécku neexistuje jeden univerzálny register charít, ktorý by automaticky pokrýval všetky neziskové organizácie vo všetkých oblastiach. Registrácia a uznávanie organizácií sa skladá z viacerých vrstiev. Prvou je právna existencia organizácie podľa príslušnej právnej formy. Druhou sú verejné registre a osobitné systémy, ktoré sú naviazané na konkrétnu oblasť verejnej politiky, napríklad na organizácie občianskej spoločnosti, verejnoprospešné subjekty alebo poskytovanie sociálnej starostlivosti. Register organizácií občianskej spoločnosti a verejnoprospešných subjektov pod Ministerstvom vnútra je dôležitý najmä z pohľadu transparentnosti a viditeľnosti subjektov voči štátu. Grécky vládny portál uvádza, že organizácie občianskej spoločnosti a verejnoprospešné subjekty môžu byť zapísané do verejnej databázy alebo osobitného registra Ministerstva vnútra. Druhou relevantnou líniou je register poskytovateľov sociálnej starostlivosti. Gov.gr uvádza, že neziskové organizácie súkromného práva, ktoré poskytujú sociálnu starostlivosť, sa musia registrovať v národnom a regionálnom registri neštátnych neziskových poskytovateľov sociálnej starostlivosti.

Maďarsko

Charitatívne a občianske organizácie v Maďarsku typicky fungujú vo forme združenia (egyesület), nadácie (alapítvány), prípadne neziskovej spoločnosti alebo cirkevnej charitatívnej štruktúry. Ich

právna existencia je viazaná na registráciu príslušným súdom alebo na osobitný právny režim podľa typu organizácie. Maďarské súdy prevádzkujú register civilných organizácií, v ktorom sa dajú organizácie vyhľadať a overiť. Pre partnerov v potravinovej redistribúcii je takáto overiteľnosť dôležitá najmä pri uzatváraní zmlúv, výbere prijímajúcich organizácií a posudzovaní oprávnenosti daňových alebo grantových výhod. Samotná registrácia organizácie však ešte nemusí znamenať verejnoprospešný status. Maďarská právna úprava rozlišuje medzi existenciou civilnej organizácie a verejnoprospešným právnym režimom. Prehľad neziskového práva uvádzajú, že verejnoprospešná organizácia musí vo svojich stanovách alebo zakladacom dokumente obsahovať záväzky typické pre verejnoprospešný charakter: nerozdeľovať zisk, použiť prípadný prebytok na verejnoprospešnú činnosť, nevykonávať priamu politickú činnosť a umožniť, aby verejnoprospešné služby neboli vyhradené len členom. Tento status môže byť relevantný aj pre daňové posúdenie daru.

Nemecko

Nemecká právna úprava neobsahuje legálnu definíciu pojmu „charitatívna organizácia“ vo vzťahu k redistribúcii potravín. Problematika subjektov pôsobiach v oblasti redistribúcie potravín je upravená najmä v nemeckom daňovom poriadku Abgabenordnung (AO), konkrétne v § 51 až 68, ktoré upravujú podmienky daňového zvýhodnenia organizácií sledujúcich všeobecnoprospešné účely („Gemeinnützigkeit“). Nemecké právo rozlišuje medzi všeobecnoprospešnými účelmi („gemeinnützige Zwecke“ podľa § 52 AO), charitatívnymi alebo dobročinnými účelmi („mildtätige Zwecke“ podľa § 53 AO) a cirkevnými účelmi („kirchliche Zwecke“ podľa § 54 AO). V oblasti redistribúcie potravín sú najrelevantnejšie najmä charitatívne účely, ktoré zahŕňajú podporu osôb odkázaných na pomoc z dôvodu ich ekonomickej alebo zdravotnej situácie.

Nemecké právo zároveň explicitne neurčuje konkrétnu právnu formu organizácií oprávnených prijímať nadbytočné potraviny. Status všeobecnej prospešnosti („Gemeinnützigkeit“) priznáva príslušný finančný úrad na základe posúdenia stanov a reálnej činnosti organizácie. Organizácia musí zároveň spĺňať princípy nezištnosti („Selbstlosigkeit“), výlučnosti („Ausschließlichkeit“) a bezprostrednosti („Unmittelbarkeit“), pričom zisk nesmie byť rozdeľovaný medzi členov alebo spoločníkov, ale musí byť použitý výlučne na všeobecnoprospešné alebo charitatívne účely.

Rakúsko

Rakúska právna úprava neobsahuje právnu definíciu subjektu, ktorý by zodpovedal slovenskému pojmu „charitatívna organizácia“ podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách. Problematika subjektov pôsobiach v oblasti redistribúcie potravín je riešená najmä prostredníctvom spolkového daňového poriadku Bundesabgabenordnung (BAO), ktorý rozlišuje medzi všeobecnoprospešnými účelmi („gemeinnützige Zwecke“) a charitatívnymi alebo dobročinnými účelmi („mildtätige Zwecke“). Podľa § 35 BAO sú všeobecnoprospešné také účely, prostredníctvom ktorých sa podporuje všeobecné blaho („Allgemeinheit“), najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti, starostlivosti o deti, mládež, rodinu, starších alebo zdravotne postihnutých osôb, školstva, vzdelávania a ďalších oblastí spoločenského záujmu.

Podľa § 37 BAO sú charitatívne alebo dobročinné („mildtätig“) také účely, ktoré sú zamerané na podporu osôb odkázaných na pomoc z osobných alebo materiálnych dôvodov („hilfsbedürftige Personen“). Rakúske právo zároveň explicitne neurčuje konkrétnu právnu formu organizácií oprávnených prijímať nadbytočné potraviny. Podľa § 34 BAO môžu tieto účely vykonávať právnické

osoby, združenia osôb alebo fondy, ak podľa svojich zakladateľských dokumentov a skutočnej činnosti sledujú všeobecnoprospešné alebo charitatívne účely.

Španielsko

V Španielsku neexistuje jedna samostatná právna forma s názvom „charitatívna organizácia“, no redistribúcia sa viaže na sociálny účel. Potravinová pomoc sa najčastejšie realizuje cez združenia (asociaciones), nadácie (fundaciones), cirkevné alebo sociálne subjekty a potravinové banky. Združenia sa riadia Ley Orgánica 1/2002 o práve združovania a nadácie Ley 50/2002 o nadáciách. To znamená, že charitatívny charakter organizácie je odvodený najmä od účelu a činnosti, nie od osobitnej právnej formy. Pri zmluvách o darovaní je vhodné, aby prijímajúca organizácia mala jasne definovanú charitatívnu alebo sociálnu činnosť, kapacity na bezpečné prijatie potravín a interné postupy na evidenciu.

Registrácia charitatívnej organizácie ako prevádzkovateľa potravinárskeho podniku

Podľa ustanovenia § 6 Zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov vzniká každému prevádzkovateľovi potravinárskeho podniku pred začatím svojej činnosti **povinnosť registrácie každej prevádzkarne na miestne príslušnej RVPS**. Elektronicky sa žiadosť o registráciu prevádzkarne podáva prostredníctvom portálu KVEPIS, ktorý spravuje Štátna veterinárna a potravinová správa (ŠVPS). Konkrétny návod ako podať žiadosť o registráciu cez KVEPIS nájdete v ďalšej kapitole.

Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov v ustanovení § 21 vymedzuje **orgány úradnej kontroly potravín**, ktorými sú ŠVPS a príslušné regionálne úrady - RVPS a Úrad verejného zdravotníctva SR (ÚVZ) a príslušné regionálne úrady - RÚVZ. V nadväzujúcom ustanovení § 23 tohto zákona sú rozdelené kompetencie orgánov úradnej kontroly potravín.

Pred podaním žiadosti podľa § 6 zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov o registráciu prevádzkarne cez KVEPIS vznikajú CHO vo vzťahu k tejto prevádzkarni – priestorom, v ktorých bude vykonávaná ktorákoľvek z činností súvisiacich s ktorýmkoľvek stupňom výroby, spracúvania a distribúcie potravín – povinnosti podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podľa charakteru vykonávanej činnosti pôjde buď o **podanie žiadosti o vydanie rozhodnutia o uvedení priestorov do prevádzky** (§ 13 v spojení s § 52 ods. 1 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z.) alebo o **oznámenie o začatí prevádzky** (§ 52 ods. 8).

Registrácia CHO ako PPP na RVPS prihliada na špecifické postavenie charitatívnej organizácie v súvislosti so zákonom o potravinách. V nadväznosti na novelu zákona o potravinách z roku 2017, ktorá uviedla možnosť darovať potraviny po DMT charitatívnym organizáciám, bola zverejnená na webovom sídle ŠVPS „Spoločná inštrukcia o postupe pred a pri poskytovaní potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti charitatívnou organizáciou“.

Spoločná inštrukcia obsahuje minimálne požiadavky na výdajňu charitatívnej organizácie vychádzajúce z Nariadenia (ES) č. 852/2004 a základné povinnosti charitatívnej organizácie ako prevádzkovateľa výdajne tak, ako sú uvedené v § 6 ods. 7 až 11 zákona o potravinách. Inštrukcia zároveň v bode IV. Postup pri získaní stanoviska / rozhodnutia o schválení výdajne charitatívnej

organizácie na RÚVZ udáva povinnosť v prípade akejkoľvek výdajne – a to trvalej, dočasnej či mobilnej - požiadať príslušný RÚVZ pred začatím činnosti o vykonanie úradnej kontroly, resp. štátneho zdravotného dozoru každej výdajne podľa zákona č. 355/2007 Z.z.. V prípade kamennej výdajne RÚVZ vydá rozhodnutie a v prípade mobilnej výdajne vydá RÚVZ stanovisko. Podľa zákona č. 355/2007 Z.z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia, konkrétne § 13 ods. 4 písm. a) rozhoduje regionálny úrad verejného zdravotníctva o návrhoch na uvedenie priestorov do prevádzky. Takéto rozhodnutie je potrebné aj pre potravinárske objekty (napr. sklad potravín). Inštrukcia však ďalej neuvádza, ako majú CHO v prípade len mobilného výdaja požiadať o stanovisko a neodkazuje na konkrétnu právnu úpravu. Zároveň, podľa ods.1 písm. b) bod 5 § 52 osoby, ktoré vykonávajú ambulantný predaj hotových pokrmov nepodliehajú posudzovaniu príslušného orgánu.

V súčasnosti teda neexistuje celistvý dokument, ktorý by popisoval aktuálne povinnosti a postup registrácie pre rôzne a často špecifické činnosti charitatívnych organizácií súvisiacich s redistribúciou. Z uvedeného vyplýva potreba dopracovať a zjednotiť postup pre registráciu charitatívnych organizácií ako prevádzkovateľov potravinárskych podnikov, a to tak, aby príslušné orgány posudzovali charitatívne organizácie jednotným spôsobom a nekládli na ne prísnejšie požiadavky než na komerčné subjekty vykonávajúce obdobnú činnosť. Právna úprava by zároveň mala zohľadňovať špecifiká charitatívnej činnosti v súvislosti s redistribúciou a darovaním potravín.

Špecifickou činnosťou v rámci redistribúcie prebytočných potravín je **činnosť sprostredkovateľa**. Podľa usmernenia EK o darovaní potravín sú sprostredkovateľmi organizácie, ktoré umožňujú kontakt medzi darcami a príjemcami potravín a zosúladienie ponuky nadbytočných potravín s potenciálnym dopytom bez ohľadu na to, či s potravinami fyzicky manipulujú alebo ich vlastnia.

Ak sa pri sprostredkovaní využívajú siete informačných a komunikačných technológií (IKT), majiteľ takejto platformy by mal darcov a príjemcov potravín, pokiaľ sú prevádzkovateľmi potravinárskych podnikov, upozorniť na príslušné povinnosti z potravinového práva. Organizácia zodpovedná za sieť IKT sa považuje za poskytovateľa „služby informačnej spoločnosti“, ako je vymedzená v smernici Európskeho parlamentu a Rady 2000/31/ES o elektronickom obchode.

Povinnosťou sprostredkovateľa je najmä zabezpečenie výsledovateľnosti potravín od darcu k príjemcovi. V usmernení sa ďalej uvádza, že ak činnosti organizácie „sprostredkovateľa“ zahŕňajú prípravu, manipuláciu, skladovanie a/alebo distribúciu potravín, majiteľ sa bude pravdepodobne považovať za prevádzkovateľa potravinárskeho podniku.

Z toho vyplýva, že registrácia sprostredkovateľa ako prevádzkovateľa potravinárskeho podniku by mala byť povinná len v prípadoch, keď charitatívna organizácia s potravinami fyzicky manipuluje, to znamená, že ich prijíma a/alebo ich odovzdáva inej charitatívnej organizácii alebo fyzickým osobám.

Registrácia ako PPP cez KVEPIS

Dňa 21. októbra 2025 bol schválený zákon č. 307/2025 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Predmetný zákon novelizuje aj zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách, pričom sa ním zavádza elektronický systém komunikácie s orgánom úradnej kontroly potravín - KVEPIS. Táto novela zaviedla elektronický systém komunikácie s orgánmi úradnej kontroly potravín (KVEPIS), prostredníctvom ktorého sa vykonáva registrácia prevádzkarní a oznamovanie zmien údajov prevádzkovateľov potravinárskych podnikov. Elektronizácia registračného procesu môže prispieť k

zjednoteniu postupov registrácie charitatívnych organizácií, zároveň však zostáva potrebné metodicky upraviť osobitosti registrácie subjektov vykonávajúcich redistribúciu potravín.

ODPORÚČANIA:

- Vypracovať metodický pokyn alebo usmernenie, ktorým sa vymedzia činnosti, pri výkone ktorých CHO nemajú povinnosť registrácie ako prevádzkovatelia potravinárskych podnikov.
- Zadefinovať termín sprostredkovateľ, mobilná výdajňa a preprava smerom k fyzickým osobám v súvislosti s redistribúciou alebo darovaním potravín.
- Podporiť a sprístupniť proces registrácie pre charitatívne organizácie, ak svojou činnosťou naplňajú definíciu prevádzkovateľa potravinárskeho podniku jasným vymedzením činností, povinností a postupov formou manuálu pre registráciu CHO ako PPP.

5. Vysledovateľnosť potravín

5.1 Čo je vysledovateľnosť potravín

Vysledovateľnosť (traceability) znamená schopnosť sledovať pohyb potraviny, krmiva, zvieratá alebo látky, ktorá môže byť súčasťou potraviny, v celom potravinovom reťazci – od prvovýroby až po konečného spotrebiteľa.

Cieľom vysledovateľnosti je zabezpečiť bezpečnosť potravín a ochranu spotrebiteľa, umožniť rýchle stiahnutie nebezpečných produktov z trhu a určiť zodpovednosť jednotlivých článkov reťazca.

Legislatíva Európskej únie a Slovenskej republiky v relevantnej oblasti

A. Legislatíva EÚ

1. Nariadenie (ES) č. 178/2002

- Základný právny predpis EÚ v oblasti potravinového práva.
- Stanovuje všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva.
- Zavádza **povinnosť vysledovateľnosti pre všetky podniky** v potravinovom reťazci.

Kľúčové body článku 18:

- Prevádzkovatelia potravinárskeho podniku (PPP) musia byť schopní identifikovať:
 - od koho potravinu, krmivo alebo zložku získali („one step back“),
 - komu ju dodali („one step forward“).
- Informácie sa musia poskytovať príslušným orgánom na požiadanie.
- Potraviny musia byť náležite označené a identifikovateľné.
- Tieto údaje musia byť zaznamenané a uchovávané, zvyčajne 5 rokov, podľa druhu potraviny nielen z dôvodu vysledovateľnosti potravín, ale aj na iné účely, napríklad daňové. Doba uchovávania záznamov o vysledovateľnosti nie je v potravinovom práve EÚ stanovená. Avšak v súlade s Usmernením z 26. januára 2010 k vykonávaniu Nariadenia č. 178/2002:
 - pri potravinách, ktoré rýchlo podliehajú skaze a sú označené DS, ktorý je kratší ako 3 mesiace alebo nie sú označené DS (napr. nebalené čerstvé ovocie a zelenina alebo vopred nebalené potraviny) sa odporúča záznamy uchovávať počas 6 mesiacov od dátumu výroby alebo dátumu dodania potraviny;
 - pri potravinách, ktoré sú označené DMT sa odporúča záznamy uchovávať počas 6 mesiacov po uplynutí ich DMT;
 - pri potravinách, ktoré nepodliehajú rýchlo skaze a nevyžaduje sa pre ne uvádzanie DMT podľa Prílohy X Bod 1. písm. d) Nariadenia č. 1169/2011 (napr. ocot, kuchynská soľ, cukor v pevnom stave) sa odporúča záznamy uchovávať počas 5 rokov.

2. Nariadenie (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín

- Požaduje, aby systémy vysledovateľnosti boli súčasťou **vlastného systému HACCP**.
- Prevádzkovateľ musí mať dokumentáciu o prijatých a vydaných surovinách a potravinách.

- Požaduje, aby systém vysledovateľnosti bol zavedený aj v prípade prerozdeľovania potravín na účely darovania.

3. Nariadenie (ES) č. 931/2011 o požiadavkách na vysledovateľnosť potravín živočíšneho pôvodu

- Týka sa požiadaviek na vysledovateľnosť **potravín živočíšneho pôvodu**.
- Požaduje detailnejšie údaje, napr. dátum výroby, údaje o dávke – šarži – zásielke, množstvo, identifikáciu dodávateľa a odberateľa.

4. Nariadenie (EÚ) 2017/625 o úradných kontrolách

- Upravuje, ako orgány členských štátov kontrolujú plnenie povinností vysledovateľnosti.

B. Legislatíva Slovenskej republiky

Vo všeobecnosti možno zhrnúť, že legislatíva SR len zavádza legislatívu EÚ do slovenského právneho systému a **neposkytuje** výnimky, resp. zmiernenie požiadaviek na dodržiavanie hygienických pravidiel.

1. Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách

- Základný zákon SR o potravinách.
- § 6 – stanovuje povinnosť zabezpečiť **vysledovateľnosť potravín a surovín**.
- Prevádzkovateľ musí mať systém, ktorý umožní zistiť pôvod potraviny a jej pohyb.
- Pri zistení nebezpečnej potraviny musí prevádzkovateľ **okamžite informovať orgán úradnej kontroly (ŠVPS SR) a stiahnuť ju z trhu**.

2. Zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti

- Upravuje vysledovateľnosť zvierat a produktov živočíšneho pôvodu.
- Zavádza **centrálne registre** (napr. register hospodárskych zvierat).

3. Vykonávacie predpisy (vyhlášky MPRV SR, ŠVPS SR)

- Špecifikujú požiadavky na dokumentáciu a evidenciu pre jednotlivé druhy potravín (napr. mäso, mlieko, ryby, vajcia).

5.2 Povinnosti PPP, resp. praktická aplikácia v potravinárskej praxi

Každý PPP musí mať:

1. **Dokumentáciu o prijatých surovinách** – od koho, kedy, v akom množstve, číslo šarže.
2. **Dokumentáciu o výrobe** – čo, kedy, v akom množstve a akej šarži bolo dodané do výroby.
3. **Dokumentáciu o výdaji** – čo, kedy, v akom množstve a v akej šarži bolo dodané skladu.
4. **Systém označovania šarží a dátumov výroby.**
5. **Plán stiahnutia výrobkov z trhu** v prípade nebezpečenstva.
6. **Prepojenie s HACCP systémom.**

Ciele a prínosy výsledovateľnosti

- Rýchle stiahnutie nevyhovujúcich potravín z trhu.
- Prevencia šírenia nákaz a ohnisk.
- Transparentnosť pre spotrebiteľa.
- Ochrana dobrého mena výrobcu a zvyšovanie dôveryhodnosti.

Výsledovateľnosť potravín je pre CHO špecifická oblasť, pretože CHO potraviny nevyrába ani neposkytuje na účely dosahovania zisku, ale potraviny získava väčšinou darom a následne prevažne bezplatne distribuuje darované potraviny alebo jedlo z nich pripravené. Napriek tomu je CHO **povinná dodržiavať potravinové právo EÚ aj SR v plnom rozsahu vrátane výsledovateľnosti.**

Výsledovateľnosť potravín v kontexte redistribúcie charitatívnou organizáciou

Ide o schopnosť **určiť pôvod, pohyb a konečné určenie potravín**, ktoré organizácia:

- **prijíma** (napr. od obchodných reťazcov, výrobcov a iných darcov),
- **skladuje** (v potravinovej banke, sklade),
- **vydáva** (napr. jednotlivcom, zariadeniam sociálnych služieb; potraviny môžu byť aj spracované na pokrm).

Cieľom je:

- zaručiť **bezpečnosť a zdravotnú neškodnosť** potravín,
- zabezpečiť **stiahnutie potravín**, ak sa zistí porušenie bezpečnosti a ochrany zdravia,
- zabezpečiť **zodpovednosť** jednotlivých článkov v reťazci – aj v rámci darovania.

Legislatívny rámec

EÚ

1. Nariadenie (ES) č. 178/2002

- Základný rámec potravinového práva.
- Povinnosť výsledovateľnosti sa vzťahuje na **všetky subjekty v potravinovom reťazci vrátane** neziskových organizácií, ktoré potraviny **spracúvajú, skladujú alebo distribujú**.

2. Nariadenie (ES) č. 853/2004 o hygiene potravín

- Uplatňuje sa aj na **subjekty, ktoré bezplatne poskytujú potraviny**.
- Vyžaduje, aby aj CHO mali zavedené postupy založené na zásadách HACCP spolu s uplatňovaním správnej hygienickej praxe a mali zavedený systém sledovania pohybu potravín (výsledovateľnosti), ktorý bude primeraný rozsahu činnosti.
- CHO môžu využívať **zjednodušené hygienické postupy, ak tak stanoví národná legislatíva (článok 13 ods. 3 a nasl. nariadenia); výnimky z čl. 5 nariadenia povoľuje Komisia (HACCP).**

V praxi sa táto „**flexibilita**“ používa širšie – Európska komisia a EFSA vo výkladových usmerneniach uvádzajú, že:

- **môže zahŕňať aj zjednodušené hygienické postupy** pre subjekty, ktoré **nepredávajú potraviny komerčne**, ale **vykonávajú činnosť vo verejnom záujme** (napr. charity, potravinové banky),
- avšak za predpokladu, že **národná legislatíva stanoví podmienky**, pri ktorých je zabezpečená bezpečnosť potravín.
- V Slovenskej republike **národná legislatíva neumožňuje** zjednodušené hygienické postupy.

3. Nariadenie Komisie (EÚ) 2021/382 z 3. marca 2021, ktorým sa menia prílohy k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín, pokiaľ ide o riadenie potravinových alergénov, prerozdeľovanie potravín a kultúru bezpečnosti potravín

Doplnenie hygienického balíčka (nariadenie (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín) – výslovne spomína **darovanie potravín** a zdôrazňuje potrebu zachovať **vysledovateľnosť** pri darovaní a redistribúcii.

4. Usmernenia Európskej komisie (2020/C 199/01)

„Usmernenie o darovaní potravín“

- Vysvetľuje, ako uplatňovať právne predpisy EÚ na **darovanie a redistribúciu potravín**.
- Uvádza, že **darovanie potravín je súčasťou potravinového reťazca**, preto sa naň vzťahujú všetky požiadavky na vysledovateľnosť, označovanie a bezpečnosť.
- Odporúča **jednoduché systémy evidencie** (napr. kód zásielky, dátum, darca, druh potravín, množstvo). Aj táto zjednodušená evidencia je pre charitatívne organizácie nerealizovateľná.

5. Oznámenie Komisie Usmernenia EÚ o darovaní potravín (2017/C 361/01)

- Cieľom je uľahčiť dodržiavanie príslušných požiadaviek stanovených v regulačnom rámci EÚ poskytovateľmi a príjemcami nadbytočných potravín (napr. bezpečnosť potravín, hygiena potravín, **vysledovateľnosť**, zodpovednosť, DPH atď.).
- S cieľom splniť všeobecnú požiadavku na vysledovateľnosť musia organizácie, ktoré sa podieľajú na redistribúcii nadbytočných potravín, viesť záznamy o tom, odkiaľ tieto potraviny pochádzajú, a ak poskytujú potraviny iným podnikom, musia tiež zdokumentovať, komu boli potraviny distribuované.
- V bode 3.1 sa pripúšťa, že v závislosti od povahy činnosti organizácie (CHO) sa môžu uplatňovať rôzne požiadavky na **vysledovateľnosť**, hygienu potravín a poskytovanie informácií o potravinách.
- Podľa usmernenia na splnenie požiadaviek stanovených v článku 18 by sa mali uchovávať aspoň tieto informácie:
 - . meno, adresa dodávateľa a identifikácia dodávaných výrobkov
 - . meno, adresa kupujúceho a identifikácia dodávaných výrobkov
 - . dátum a v prípade potreby čas transakcie/dodávky

. objem v prípade potreby alebo množstvo

Slovenská republika

1. Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách

- Všetky potravinárske podniky vrátane charitatívnych organizácií, musia mať zabezpečenú **vysledovateľnosť**.
- Pri darovaných potravinách musí byť možné určiť, odkiaľ **pochádzajú** a **komu boli odovzdané**.
- V prípade zistenia nevyhovujúcich potravín je organizácia povinná:
 - **okamžite informovať ŠVPS SR,**
 - **stiahnuť potraviny z obehu.**

Praktické požiadavky na charitatívnu organizáciu

Charitatívna organizácia musí mať:

1. Evidenciu o prijatých potravinách

- meno/názov a adresa darcu,
- dátum prijatia,
- druh, množstvo a číslo šarže (ak je uvedené),
- dátum minimálnej trvanlivosti / spotreby.

2. Evidenciu o vydaných potravinách

- komu boli vydané (napr. inej organizácii, zariadeniu, jednotlivcovi),
- dátum a množstvo vydaných potravín.

3. Systém označovania šarží

- najmä ak dochádza k **preskupeniu alebo prebaľovaniu** potravín (napr. rozdelenie veľkého balenia).

4. Systém pre stiahnutie potravín

- postup, ako sa postupuje pri zistení nebezpečnej alebo nevyhovujúcej potraviny,
- informovanie darcov, obdarovaných a ŠVPS SR.

5. Základné hygienické pravidlá

- skladovanie podľa teplotných požiadaviek,
- oddelenie potravín podľa druhu a stavu (napr. chladené, trvanlivé),
- kontrola dátumov spotreby (DS/DMT).

Príklad:

Krok	Činnosť	Dokumentácia
1.	Prijatie daru od reťazca	Dodací list, evidencia darcu, množstva a dátumu
2.	Skladovanie	Teplotné záznamy, oddelene podľa kategórií
3.	Distribúcia	Záznam o odberateľovi, dátume a množstve
4.	Stiahnutie z obehu	Záznam o nevyhovujúcich potravinách, hlásenie ŠVPS SR

Ciele výsledovateľnosti v charitatívnej činnosti

- **Zabezpečiť zdravotnú bezpečnosť** potravín aj pri bezplatnej distribúcii.
- **Zabrániť plytvaniu** potravinami a zároveň chrániť zdravie prijímateľov.
- **Zvýšiť dôveru** darcov a kontrolných orgánov.
- **Zachovať transparentnosť** v potravinovom reťazci.

Požiadavky pre charitatívne organizácie

Oblasť	Požiadavka	Právny základ
Evidencia darov	Záznam o každom darcovi, druhu, množstve, dátume a príjemcovi potravín	Nariadenie (ES) 178/2002, zákon č. 152/1995 Z. z.
Označenie potravín	Potraviny musia byť správne označené a identifikovateľné	Nariadenie (EÚ) 1169/2011
Uchovávanie záznamov	Obdobie od 6 mesiacov do 5 rokov od výroby alebo dodania je primerané	Nariadenie (ES) 178/2002 a usmernenie k jeho vykonávaniu
Hygiena a skladovanie	Primerané podmienky (sucho, chlad, oddelenie nevyhovujúcich potravín)	Nariadenie (ES) 852/2004
Stiahnutie nevyhovujúcich potravín	Povinnosť stiahnuť a informovať ŠVPS SR	Nariadenie (ES) 178/2002, zákon č. 152/1995 Z. z.
Registrácia	Povinnosť byť registrovaný ako potravinársky podnik	§ 6 zákona č. 152/1995 Z. z.

Charitatívne organizácie:

- sú **plnohodnotnými účastníkmi potravinového reťazca**,
- musia mať zabezpečený **system výsledovateľnosti (ako súčasť HACCP)**,
- musia byť **registrované ako PPP**,

- musia dodržiavať **hygienické a evidenčné predpisy (nielen) ako ostatní prevádzkovatelia** – len s možnosťou **zjednodušených postupov** primeraných riziku, ak to je povolené národnou legislatívou.

Z dôvodu, že CHO prevažne poskytuje konečnému spotrebiteľovi potraviny, ktoré dostala darom, tak pre CHO by bolo veľkou pomocou, ak by jej bolo umožnené robiť výsledovateľnosť len „krok vpred“. To by znamenalo, že CHO by nemala mať povinnosť evidovať krok späť v prípade darovaných potravín (čo môže byť niekedy veľmi prácne) a CHO by následne evidovala len krok vpred, t. j. kam/komu boli distribuované.

Domáce (súkromné) darovanie charitatívnej organizácii pri rôznych príležitostiach podľa usmernenia spravidla nespadá pod pôsobnosť potravinárskeho práva — to sú „domáce“ aktivity mimo podnikania. Toto nie je to isté ako organizovaná charitatívna distribúcia. Zároveň povinnosti týkajúce sa výsledovateľnosti potravín sa nevzťahujú na charitatívne organizácie, ktoré dostávajú potraviny od súkromných darcov príležitostne.

CHO je PPP a je zodpovedná za bezpečnosť potravín uvádzaných na trh (konečnému spotrebiteľovi). Preto touto úľavou, resp. legalizáciou neuskutočniteľnej požiadavky evidencie „krok späť“ by CHO na seba prebrala kompletnú zodpovednosť za bezpečnosť potraviny bez možnosti spätnej výsledovateľnosti a prípadného prenesenia zodpovednosti na iného PPP. **Otázka, či by CHO mali záujem o takéto rozšírenie zodpovednosti. Keďže v prípade, že by sa preukázalo porušenie pravidiel, tak by CHO prebrala za bezpečnosť potraviny plnú zodpovednosť** (nie je určité, od koho CHO potraviny získala, kto bol darcom).

Povinnosť zabezpečiť výsledovateľnosť potravín smerom ku charitatívnej organizácii je problematická aj pre PPP ako napríklad maloobchod alebo zariadenie spoločného stravovania, ktorý bežne poskytuje potraviny alebo pokrm konečnému spotrebiteľovi, a teda nemá povinnosť evidencie „krok vpred“.

5.3 Výsledovateľnosť pri redistribúcii potravín – príklad Nemecka

Usmernenie na implementáciu požiadaviek na sledovateľnosť potravín (ďalej len „Usmernenie“) vydal Spolkový úrad pre ochranu spotrebiteľa a bezpečnosť potravín (*Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit*, skrátené BVL) – verzia 2.0 z 10. 2. 2023, ktorú je možné stiahnuť na oficiálnej stránke BVL:

https://www.bvl.bund.de/DE/Arbeitsbereiche/01_Lebensmittel/04_AntragstellerUnternehmen/08_Rueckverfolgbarkeit/Im_Rueckverfolgbarkeit_node.html

Úvod:

- Potravinárske podniky (medzi ktoré patria aj charitatívne organizácie pôsobiace v oblasti redistribúcie potravín) sú primárne zodpovedné za zabezpečenie sledovateľnosti potravinárskych výrobkov v každej fáze výroby, spracovania a distribúcie. Každý potravinársky podnik musí byť schopný preukázať, od koho dostal potravinársky výrobok alebo surovinu (krok späť) a komu potravinársky výrobok dodal (krok vpred) – iba s výnimkou poslednej fázy, ktorou je dodanie konečným spotrebiteľom (t. j. tento posledný krok nie je povinnosť preukázať). Tieto informácie sú kľúčové pre rýchle odstránenie nebezpečných potravinárskych výrobkov z trhu. Príslušné orgány musia oficiálne monitorovať sťahovanie

výrobkov z trhu spoločnosťami. Preto je súčasťou povinnosti spoločnosti poskytovať úradom údaje o sledovateľnosti.

- Zber údajov o sledovateľnosti od spoločností je primárne zodpovednosťou miestnych orgánov pre bezpečnosť potravín v nemeckých spolkových krajinách. Federálny úrad pre ochranu spotrebiteľa a bezpečnosť potravín (BVL) ako federálna agentúra pôsobí ako centrálny krízový manažér, ktorý poskytuje koordinačnú podporu spolkovým krajinám v prípade krízy. BVL je tiež národným kontaktným bodom pre Európsky systém rýchleho varovania pre potraviny a krmivá (RASFF), prostredníctvom ktorého sa orgány v členských štátoch EÚ navzájom informujú o distribúcii výrobkov predstavujúcich zdravotné riziko vo viacerých členských štátoch.
- Aby sa zabezpečilo čo najrýchlejšie zhromažďovanie a spracovanie údajov o sledovateľnosti, nemecké spolkové krajiny za účasti federálnej vlády vypracovali usmernenie pre jednotné uplatňovanie predpisov o sledovateľnosti. Usmernenie obsahuje aj šablóny, ktoré možno použiť na vytvorenie tzv. „dodacích listov“ (zoznamov dodávateľov alebo príjemcov produktu).
- Tento základný rámec je okrem iného uvedený aj v Sprievodcovi pre darovanie potravín (*Ein Leitfaden für die Weitergabe von Lebensmitteln*), ktorý vydalo Spolkové ministerstvo pre poľnohospodárstvo, potravinárstvo a vnútorné veci (*Bundesministerium für Landwirtschaft, Ernährung und Heimat*, skrátené BMLEH), a ktorý okrem iného obsahuje niektoré právne aspekty týkajúce sa darovania potravín charitatívnym organizáciám: https://www.bmleh.de/SharedDocs/Downloads/DE/Broschueren/lebensmittel-spenden.pdf?__blob=publicationFile&v=3

V samotnom Usmernení je uvedené, že jeho cieľom je zabezpečiť jednotné administratívne konanie a okrem iného poskytnúť informácie o ustanoveniach nariadenia (ES) č. 178/2002, vykonávacieho nariadenia (EÚ) č. 931/2011, nemeckého zákonníka o potravinách, spotrebnom tovare a krmivách (LFGB) a o obsahu usmernení na uplatňovanie čl. 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19 a 20 nariadenia (ES) č. 178/2002 o všeobecnom potravinovom práve, a zároveň odkazuje na vnútroštátne vykonávanie požiadaviek v § 44 ods. 3 LFGB.

Podľa § 44 ods. 3 LFGB je prevádzkovateľ potravinárskeho podniku povinný poskytnúť na požiadanie osobám zapojeným do kontrol bezpečnosti potravín informácie, ktoré má k dispozícii na základe systému alebo postupu zavedeného v súlade s čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002, a ktoré sú potrebné na vysledovateľnosť nebezpečných potravín.

Informácie musia byť uložené takým spôsobom, aby ich bolo možné elektronicky preniesť príslušnému orgánu v štruktúrovanom, bežne používanom a strojovo čitateľnom formáte najneskôr do 24 hodín od doručenia žiadosti.

Výnimky podľa § 44 ods. 3 LFGB

- Príslušný orgán môže v jednotlivých prípadoch udeliť výnimky z požiadaviek § 44 ods. 3 LFGB, pokiaľ sa to javí ako nevyhnutné na zabránenie neprimeraným ťažkostiam pre potravinársky podnik.
- Neprimerané ťažkosti existujú napríklad vtedy, ak prevádzkovateľ potravinárskeho podniku nemá potrebné elektronické zdroje alebo nie je schopný ich používať. Preto sa táto výnimka

pravdepodobne bude vzťahovať len na veľmi malý počet jednotlivých potravinárskych podnikov.

- O túto výnimku je potrebné požiadať písomne (neformálne) príslušný orgán. Možnosť využiť túto výnimku je k dispozícii len pre jednotlivú spoločnosť (jednotlivý prípad), nie pre celé odvetvie, druh podnikania alebo skupinu podobne štruktúrovaných spoločností.
- Žiadne všeobecné výnimky nie sú možné, a to ani pre charitatívne organizácie. Ak potravinárske spoločnosti darujú potraviny neziskovým organizáciám alebo ak si neziskové organizácie distribuujú potraviny medzi sebou, táto distribúcia musí byť plne sledovateľná. V opačnom prípade existuje riziko prerušenia informačného reťazca od neziskovej organizácie späť k darcovi.
- Ak by bola udelená výnimka, zodpovedný orgán a potravinárska spoločnosť by mali koordinovať spôsob prenosu údajov. Orgán môže v tomto procese vyžadovať podporu od potravinárskeho podniku.

Špecifické usmernenia:

- Článok 18 nariadenia (ES) č. 178/2002 sa vzťahuje na potravinárske podniky vo všetkých fázach potravinového reťazca, od prvovýroby (zvieratá chované na výrobu potravín, pestovanie) cez spracovanie potravín až po distribúciu, vrátane sprostredkovateľov, bez ohľadu na to, či fyzicky preberajú danú potravinu (III.3.1, bod ii 5. usmernenia EÚ). Prevádzkovatelia chladiarenských skladov a prepravné spoločnosti musia preto tiež viesť záznamy o sledovateľnosti. Toto sa môže vzťahovať aj na charitatívne organizácie, berúc do úvahy ich úroveň organizácie a kontinuitu ich činností. Potravinárske podniky sú definované v čl. 3 bode 2 nariadenia (ES) č. 178/2002 ako „akýkoľvek podnik, či už ziskový alebo neziskový, verejný alebo súkromný, vykonávajúci činnosť súvisiacu s výrobou, spracovaním a distribúciou potravín“.
- Predajne typu cash and carry (CC) nepredávajú koncovým spotrebiteľom. Predaj je určený výlučne reštauráciám a predajcom. Ak zákazníci nemajú prístup k systému správy tovaru na CC trhu, sú v súlade s článkom 3(1)(g) vykonávacieho nariadenia (EÚ) č. 931/2011 povinní poskytnúť referenčné číslo na identifikáciu šarže, dávky alebo zásielky. Na zabezpečenie identifikovateľnosti výrobku by sa táto informácia mala uviesť na samotnom výrobku a na dodacom liste. V tomto ohľade je užitočné uchovávať číslo šarže alebo iné identifikačné číslo výrobku. Poskytnutie referenčného čísla na identifikáciu šarže, dávky alebo zásielky teraz vyžaduje zverejnenie informácií týkajúcich sa potravín živočíšneho pôvodu.

Požiadavky na systémy a postupy:

Podľa čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002 musí byť obstarávanie a dodávka potravín zdokumentované („Krok späť – krok vpred“). Pri tom potravinársky podnik musí:

- zaviesť systémy a postupy na identifikáciu priameho dodávateľa a príjemcu svojich produktov;
- byť schopný prepojiť „dodaný produkt – dodávateľ“ (ktorý produkt bol dodaný ktorým dodávateľom);
- byť schopný prepojiť „dodaný produkt – príjemca“ (ktorý produkt bol dodaný ktorému príjemcovi).

Systémy sledovateľnosti musia byť navrhnuté tak, aby umožňovali sledovanie skutočného pohybu produktov (oddiel III.3.2 smernice EÚ). Napríklad každý, kto poverí prepravcu, musí tiež zdokumentovať jeho meno a adresu. Znalosť obchodných trás sama o sebe nestačí. Priame dodanie koncovým spotrebiteľom je z tejto požiadavky oslobodené.

Potravinársky podnik musí byť schopný identifikovať každú „osobu“, od ktorej získava potraviny/suroviny. Môže to byť fyzická osoba (napríklad poľovník alebo hubár) alebo právnická osoba (napríklad spoločnosť alebo korporácia) (časť III.3.2 smernice EÚ).

Pojem „dodanie“ sa nevzťahuje len na fyzické odovzdanie potraviny alebo zvieratá chovaného na výrobu potravín, ale skôr sa vzťahuje na prevod vlastníctva potraviny alebo zvieratá chovaného na výrobu potravín.

Vnútna sledovateľnosť - Nariadenie (ES) č. 178/2002 nevyžaduje, aby potravinárske podniky zaviedli prepojenie medzi prichádzajúcimi a odchádzajúcimi výrobkami (vnútorná sledovateľnosť). Preto nie sú povinné viesť ani záznamy o rozdelení a rekombinácii šarží v rámci spoločnosti s cieľom vyrobiť konkrétne výrobky alebo nové šarže. Komplexný systém sledovateľnosti založený na šaržach pomáha potravinárskym podnikom v prípade potreby výrazne znížiť množstvo nebezpečných potravín.

Článok 18 nariadenia (ES) č. 178/2002 nešpecifikuje typ informácií o sledovateľnosti, ktoré musia potravinárske podniky uchovávať. V evidencii by sa však mali uchovávať aspoň tieto informácie:

- Názov a adresa dodávateľa alebo príjemcu,
- Relevantné podrobnosti o prijatých alebo dodaných produktoch, ako napríklad názov produktu, množstvo, číslo šarže/dávky a dátum minimálnej trvanlivosti alebo dátum spotreby,
- Dátum a prípadne čas predaja/prijatia.

Znalosť obchodných trás produktu prostredníctvom faktúr vo všeobecnosti nestačí na sledovanie toku tovaru, pretože produkty môžu byť napríklad dočasne skladované. Systémy potravinárskeho podniku musia byť navrhnuté tak, aby umožňovali sledovanie všetkých pohybov produktov.

Forma, v akej si potravinársky podnik organizuje svoj systém sledovateľnosti, je ponechaná na jeho uvážení. V každom prípade sa však očakáva „štruktúrovaný mechanizmus“. Okrem toho musí byť potravinársky podnik schopný elektronicky preniesť vyššie uvedené informácie o sledovateľnosti príslušnému orgánu v súlade s § 44(3) vetou 2 LFGB najneskôr do 24 hodín od požiadania, a to v štruktúrovanom, bežne používanom a strojovo čitateľnom formáte.

Čo sa týka zásielok potravín živočíšneho pôvodu, informácie, ktoré sa majú uchovávať a sprístupňovať podľa článku 3 vykonávacieho nariadenia (EÚ) č. 931/2011 nasledovne:

- a. presný opis potraviny (v prípade balených potravín názov podľa článku 1 nariadenia (EÚ) č. 1169/2011),
- b. objem alebo množstvo potraviny,
- c. názov a adresa potravinárskeho podniku, z ktorého bola potravina odoslaná,
- d. meno a adresa odosielateľa (vlastníka), ak to nie je potravinársky podnik, ktorý potravinu vyrobil,
- e. názov a adresa potravinárskeho podniku, ktorému sa potravina odosiela,

- f. meno a adresa príjemcu (vlastníka), ak to nie je potravinársky podnik, ktorému sa potravina odosiela,
- g. odkaz na identifikáciu dávky, šarže alebo zásielky, podľa potreby, a
- h. dátum odoslania.

Tieto informácie musia byť na požiadanie sprístupnené aj príslušnému orgánu. V súlade s čl. 3 ods. 3 prvou vetou vykonávacieho nariadenia (EÚ) č. 931/2011 sa údaje musia aktualizovať denne, aby boli k dispozícii denne (napr. v prípade zmeny vlastníctva). V prípade potravín predávaných vo veľkom musí byť uvedený popis, ktorý umožňuje overenie totožnosti (napr. „jatočné telá bravčového mäsa“ alebo „filety z makrely“). „Referenčné číslo“ musí zabezpečiť jednoznačnú identifikáciu zásielky, a to aj v prípade nebalených potravín, ako sú polovice jatočných tiel alebo zverina v koži; priame prepojenie medzi referenčným číslom a tovarom sa však nevyžaduje. Identita musí byť overiteľná. Ak napríklad číslo dodacieho listu umožňuje jednoznačnú identifikáciu, možno ho použiť aj na tento účel.

Uvedené informácie sa musia poskytnúť okrem informácií požadovaných podľa príslušných ustanovení nariadení EÚ o vysledovateľnosti potravín živočíšneho pôvodu a musia sa poskytovať minimálne dovtedy, kým sa nedá predpokladať, že potravina bola spotrebovaná. Dodávateľ si môže slobodne zvoliť formu, v ktorej sa informácie poskytnú, pokiaľ sú požadované informácie pre príjemcu jasne a jednoznačne dostupné a dohľadateľné. Prístup príjemcu k príslušným údajom, ktoré dodávateľ uchováva, je preto postačujúci. To však nevyhnutne predpokladá, že príjemca má neustále prístup k príslušným údajom, ktoré dodávateľ uchováva. Len v tomto prípade si príjemca môže splniť svoje zákonné povinnosti voči orgánom poskytnúť požadované informácie orgánom bezodkladne na požiadanie.

Čo sa týka elektronického spôsobu poskytovania informácií príslušným orgánom, tak elektronický prenos vo všeobecnosti zahŕňa odosielanie údajov prostredníctvom e-mailu (s výnimkami vo výnimočných prípadoch, tak také poskytovanie informácií nie je možné). Štruktúrovaný formát sa vzťahuje na definíciu obsahu, označení a postupností dátových polí. To zabezpečuje, že príjemcovia a odosielatelia údajov komunikujú podľa jednotných špecifikácií, čo zabraňuje vynechaniu dôležitých informácií. Bežné a strojovo čitateľné formáty sú široko používané formáty súborov, ktoré sú ľahko vhodné na strojové spracovanie. Patria sem napríklad súbory xlsx a csv. Iné formáty, ako napríklad súbory jpg alebo pdf, sú vhodné len podmienene a nie sú spoľahlivo strojovo čitateľné. Potravinárske podniky by mali vopred s príslušným orgánom objasniť uskutočniteľnosť predkladania a spracovania ich vlastných elektronických formátov údajov.

Čo sa týka doby uchovávania údajov, tak čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002 nešpecifikuje minimálnu dobu uchovávania pre potravinárske podniky. Rozhodnutie preto zostáva na samotných potravinárskych podnikoch. Treba poznamenať, že neposkytnutie primeranej dokumentácie predstavuje porušenie. Lehota piatich rokov od dátumu výroby alebo dodania vo všeobecnosti postačuje na to, aby dokumentácia o sledovateľnosti splnila účely čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002. Toto všeobecné pravidlo je však v niektorých prípadoch potrebné upraviť:

- V prípade výrobkov podliehajúcich rýchlej skaze s trvanlivosťou kratšou ako tri mesiace alebo bez dátumu spotreby, určených priamo pre konečného spotrebiteľa, môže stačiť uchovávať záznamy šesť mesiacov od dátumu výroby alebo dodania;

- V prípade ostatných výrobkov s dátumom minimálnej trvanlivosti sa záznamy môžu uchovávať počas trvanlivosti plus šesť mesiacov;
- V prípade výrobkov bez dátumu spotreby je vhodné všeobecné pravidlo piatich rokov.

Zároveň v záležitosti uchovávania údajov musia mnohé potravinárske podniky okrem dodržiavania požiadaviek na sledovateľnosť podľa čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002 dodržiavať aj špecifickejšie požiadavky týkajúce sa ich účtovníctva a uchovávania a prezentácie údajov, pričom aj na uchovávanie dokumentov podľa daňového práva sa vzťahujú rôzne predpisy.

Podľa čl. 3 ods. 3 vykonávacieho nariadenia (EÚ) č. 931/2011 musia byť informácie uchovávané k dispozícii aspoň dovtedy, kým sa dá rozumne predpokladať, že potravina bola spotrebovaná. V prípade pochybností o lehote uchovávania dokumentov by sa mal výklad zakladať na vyššie uvedených ustanoveniach článku 18 nariadenia (ES) č. 178/2002.

Sankcie – porušenia čl. 18 a 19 nariadenia (ES) č. 178/2002 a § 44 ods. 3 LFGB sú podľa § 60 LFGB správnymi deliktmi, za ktoré sa ukladajú pokuty. Pokuta môže dosiahnuť až 50 000 EUR.

V Usmernení sú priložené aj verzie vo formáte Excel príkladov štruktúrovaných a strojovo čitateľných formátov, ktoré uprednostňujú orgány. Súčasťou sú pokyny na vyplnenie šablón s uvedením, aké informácie sa majú zadať do každého poľa. Verzie dokumentov obsahujú vzor dokumentu (i) pre dodávateľov potravín a pre (ii) príjemcov potravín.

5.4 Označovanie potravín výrobnými dávkami

Definícia šarže (dávky)

- Dávkou (šaržou) sa rozumie množstvo predajných jednotiek potraviny, ktoré boli vyrobené, spracované alebo zabalené za prakticky rovnakých podmienok.
- Šaržu určuje výrobca, baliar alebo prvý predajca v EÚ. Je to ich interné rozhodnutie, ako presne bude šarža vyzerať.
- Musí byť jasne odlišiteľná od ostatných údajov (zvyčajne predponou „L“, ak nie je jasné, že ide o šaržu).
- Ak sa v šarži potvrdí chyba (napr. listéria alebo cudzí predmet), celá táto definovaná „dávka“ sa považuje za nebezpečnú a musí byť stiahnutá z trhu.

Legislatívny rámec

1. Európska legislatíva

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY **2011/91/EÚ** z 13. decembra 2011 o **identifikácii alebo rozlíšení dávky, do ktorej potraviny patria**

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0091>

- šarža/dávka = označovanie, ktoré umožňuje rozlíšenie dávky, ku ktorej potraviny patria
- dávka znamená sériu predajných jednotiek potravín vyrábaných, spracovávaných alebo balených za prakticky tých istých podmienok

- potraviny možno uviesť na trh, len ak sú sprevádzané označením dávky
- dávku určuje vždy výrobca, spracovateľ alebo baliareň príslušných potravín
- musí byť označená písmenom L okrem prípadov, keď je jasne odlišiteľné od iných označení na etikete, príklady:
 - šarža je uvedená s explicitným slovným identifikátorom napr. „Šarža“, „Lot:“, „Batch“; funkciu písmena „L“ nahrádza slovo šarža/lot/batch – je teda zrejmé, čo údaj znamená
 - šarža je v samostatnom, jasne označenom poli etikety napr. grafické pole/riadok vyhradený len pre šaržu, oddelená od ostatných údajov a označení (napr. „Šarža“, „LOT“)
- ak sa dátum minimálnej trvanlivosti alebo dátum spotreby uvedie na etikete, označenie dávky sa nemusí uviesť na potravine za predpokladu, že dátum pozostáva prinajmenšom z nekódovaného označenia dňa a mesiaca v tomto poradí

2. Slovenská legislatíva

Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. **243/2015 Z. z.** zo 6. októbra 2015 **o požiadavkách na označovanie potravín**

https://static.slov-lex.sk/pdf/SK/ZZ/2015/243/ZZ_2015_243_20180331.pdf

§ 4

(1) Dávka je množstvo potraviny jedného druhu vyrábané, spracúvané alebo balené za rovnakých podmienok.

(2) Označenie dávky sa musí uvádzať na obale, ak ide o balenú potravinu, a na vonkajšom obale alebo v sprievodnej dokumentácii, ak ide o nebalenú potravinu. Ak označenie dávky nie je jasne rozlíšiteľné od ostatných údajov a je možná jeho zámena s inými údajmi, pred označením dávky sa musí umiestniť písmeno „L“.

(3) Za označenie dávky sa považuje aj označenie dátumu spotreby alebo dátumu minimálnej trvanlivosti, ak tento údaj obsahuje najmenej deň a mesiac v uvedenom poradí; pred týmto označením sa nemusí umiestniť písmeno „L“.

Šarža na ovocí, zelenine a nebalených pekárskych výrobkoch

Pri nebalených potravinách, ako je voľne predávané ovocie, zelenina alebo čerstvé pečivo, sa k uvádzaniu šarže pristupuje špecifickým spôsobom, pretože na samotnom produkte nie je technicky možné ani esteticky vhodné uvádzať kód „L“. Legislatíva a prax v týchto prípadoch využívajú prepojenie medzi sprievodnou dokumentáciou a označením na regáli.

Pri **nebalenom ovocí a zelenine** sa za identifikátor šarže považujú údaje na spoločnom balení (veľkoobchodný kartón, prepravka alebo vrece), v ktorom bol tovar doručený do predajne. Na každej prepravke musí byť štítok s údajmi o krajine pôvodu, triede kvality a identifikačným číslom baliarne alebo odosielateľa. Toto číslo v kombinácii s dátumom dodania slúži ako kód šarže. Pri vysypaní jablák alebo zemiakov do regálu sa informácie o šarži neprenášajú na cenovku zákazníka, ale predajca je povinný uchovať pôvodný štítok alebo dodací list. Tým sa zabezpečí, že v prípade výskytu problémov v jednej konkrétnej šarži vie kontrolný orgán spätne dohľadať dodávateľa, od ktorého plodina pochádza.

Pri **čerstvom chlebe a pečive**, ktoré sa predáva zo samoobslužných boxov, sa v praxi ako šarža najčastejšie využíva dátum výroby. Keďže chlieb a pečivo má krátku trvanlivosť (24/12 hodín), funkciu šarže preberá dátum výroby uvedený na výveske v mieste predaja alebo v dodacom liste. Ak pekárň vyrobí päť várok rožkov v priebehu jednej noci, všetky sa v predajni predávajú pod spoločným označením dňa. Ak by však nastal problém s konkrétnou surovinou (napr. kontaminovaná múka), musia sa stiahnuť všetky rožky z daného dňa, pokiaľ jednotlivé várky nie sú jasne oddelené.

Praktický rozdiel v označovaní

Zatiaľ čo pri balených potravinách musí spotrebiteľ vidieť kód šarže priamo na obale, pri nebalených komoditách sa táto informácia „skrýva“ v logistickom reťazci a záznamoch prevádzky. Pre úradnú kontrolu je v týchto prípadoch smerodajný dodací list a evidencia skladových zásob, ktoré musia časovo sedieť s tovarom vyloženým na ploche.

Miešanie rôznych šarží

Pri miešaní rôznych šarží v jednom predajnom boxe sa v praxi postupuje podľa pravidiel, ktoré musia zabezpečiť výsledovateľnosť aj v momente, keď sa fyzická hranica medzi tovarom stráca. V opačnom prípade sa pri stiahnutí výrobku postupuje v súlade s pravidlom, že zmiešané šarže sú tou, ktorá sa musí stiahnuť z trhu.

Situácia v regáli s ovocím a zeleninou

Keď sa do takmer prázdneho boxu s jablkami prisype nová prepravka od iného dodávateľa alebo z iného dňa, dochádza k takzvanému miešaniu šarží. V momente, keď sa dve šarže v regáli premiešajú a nie je možné ich od seba vizuálne odlíšiť, predajca musí počítať s tým, že v prípade nálezu nevyhovujúceho kusu sa opatrenia (napríklad stiahnutie z predaja) budú vzťahovať na obidve šarže, ktoré sa v danom mieste nachádzali.

Situácia pri nebalenom pečive

Ak sa v samoobslužnom boxe pomiešajú rožky z rannej dodávky s tými z poobednej, za spoločnú šaržu sa v mieste predaja považuje dátum výroby.

Miešanie od dvoch rôznych dodávateľov sa nesmie robiť, pretože každý výrobca má iné zloženie a iné alergény. Ak by k takémuto zmiešaniu došlo, predajca by nevedel zákazníčkovi garantovať presné informácie o zložení, čo je vážne porušenie predpisov.

Šarža v praxi

V praxi „prakticky rovnaké podmienky“ znamenajú, že je potrebné určiť hranice, kde jedna šarža končí a druhá začína. Najčastejšie modely:

1. Časové hľadisko

- **Výrobný deň:** všetko vyrobené v jeden deň je jedna šarža
- **Zmena:** všetko vyrobené na jednej zmene je šarža
- **Hodina:** pri obrovských objemoch (napr. nápojový priemysel), kde by stiahnutie celého dňa znamenalo miliónové straty, sa môže používať aj detailnejšie označenie, prípadne je aj každý výrobok označovaný presným časom, kedy zišiel z výrobnéj linky.

2. Technologické hľadisko

- **Šarža suroviny:** napr. pri varení džemu môže byť šarža jeden kotol
- **Násypka / Mix:** jedna šarža je to, čo sa zmiešalo v jednom miešacom zariadení z presne navážaných surovín
- **Čistenie (Sanitácia):** šarža je ohraničená dvoma sanitáciami linky

Pri definovaní šarže platí:

- Veľká šarža (napr. celý výrobný týždeň) = Menej administratívy a menej štítkov, ale obrovské riziko (ak sa niečo pokazí, likviduje sa týždňová produkcia)
- Malá šarža (napr. jedna paleta alebo jedna várka) = Veľa papierovania a evidencie, ale vysoká bezpečnosť (v prípade problému sa stiahne len pár kartónov)

Príklad z praxe:

V prostredí mliekarenskej výroby sa pri spracovaní surového kravského mlieka pracuje obvykle so systémom, kde sa jedna šarža (dávka) prirodzene odvíja od obsahu konkrétneho spracovateľského tanku alebo syrárskeho kotla.

V praxi to vyzerá tak, že po prečerpaní mlieka z autocisterny do zásobníka a jeho následnej pasterizácii vzniká ucelený objem suroviny, ku ktorému sa pridávajú mliekarenské kultúry, syridlo a ďalšie prísady.

Tento objem v kotle predstavuje jednu výrobnú dávku, ktorej sa prideli identifikačné číslo, napríklad vo formáte dátumu a poradia v daný deň. Tento kód následne sprevádza syreninu cez lisovanie v formách, solenie až po proces zrenia v skladoch a finálne balenie do spotrebiteľských obalov.

Ak sa počas monitoringu zistí akákoľvek odchýlka od technologického postupu, napríklad v kvalite použitej kultúry, takto nastavený systém umožňuje presne izolovať len tie syry, ktoré prešli daným procesom v konkrétnom čase, bez toho, aby bola spochybnená celá denná produkcia mliekarne.

Evidencia v prevádzkovom denníku tak prepája šaržu vstupného surového mlieka s číslom šarže hotového syra, čím sa zabezpečuje plynulý tok informácií o pôvode a spracovaní každého kusu syra smerujúceho k odberateľovi.

Tvorba šarže

Tvorba šarže je v potravinárstve proces, pri ktorom má výrobca pomerne veľkú slobodu, no zároveň na seba berie plnú zodpovednosť za to, že jeho systém bude v krízovej situácii fungovať. Legislatíva neurčuje presný algoritmus ani počet znakov, ktoré má kód obsahovať.

Prvým a najdôležitejším pravidlom je, že **formát šarže si určuje výrobca sám**. Výrobca sa môže rozhodnúť, či jeho šarža bude jednoduchý dátum (napr. 270226), poradové číslo dňa v roku (napr. 059) alebo komplexný alfanumerický kód (napr. A1-28-B2).

Jedinou podmienkou je, že tento **kód musí byť jedinečný a nezameniteľný v rámci daného časového obdobia a musí umožniť jednoznačnú identifikáciu konkrétneho množstva výrobkov**.

V praxi si výrobca vytvorí kľúč, podľa ktorého sa kód generuje. Ten sa zvyčajne skladá z niekoľkých premenných, ktoré uľahčujú neskoršie vyhľadávanie v dokumentácii:

- **Časový identifikátor:** najčastejšie ide o dátum výroby alebo skrátený rok a týždeň.

- **Identifikátor linky alebo stroja:** ak má firma tri baliace linky, do kódu pridá napríklad označenie B1, B2 alebo B3. Ak sa nájde chyba v zvare obalu, okamžite vie, ktorý stroj treba opraviť.
- **Číslo várky/miešania:** pri tekutých alebo sypkých zmesiach sa pridáva poradové číslo miešania v daný deň (napr. M01, M02).
- **Zmena:** označenie, či sa pracovalo na rannej alebo nočnej zmene (napr. S1, S2).

Príklad zloženej šarže: L26059-B2-01

(L = šarža, 26 = rok, 059 = 59. deň v roku, B2 = balička č. 2, 01 = prvá várka dňa)

Vytvorený kód je prepojený na dokumentáciu. Šarža funguje ako „kľúč“ k databáze informácií. Aby bola zabezpečená výsledovateľnosť, musí výrobca v momente vzniku šarže zaznamenať:

- **Vstupy:** ktoré šarže surovín (múka, mlieko, mäso, koreniny) a obalov boli použité na výrobu tejto konkrétnej šarže finálneho produktu.
- **Proces:** kto bol vtedy v práci, aké teploty boli v peciach/chladiarňach a či nenastali nejaké prestoje.
- **Výstupy:** kam (ktorému odberateľovi) bolo koľko kusov z tejto šarže odoslaných.

ODPORÚČANIA:

- V spolupráci s MPRV SR ustanoviť pre CHO zjednodušené pravidlá vedenia evidencie výsledovateľnosti vrátane identifikácie výrobnej dávky, ktoré by MPRV SR premietlo do zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách;
- Vypracovať vzorovú príručku HACCP pre charitatívne organizácie, ktorou sa navrhne spoločný zjednodušený systém HACCP a predložiť ju na schválenie Komisii.

6. Zodpovednosť v rámci redistribúcie potravín

6.1 Zodpovednosť za bezpečnosť potravín

Nariadenie (ES) č. 178/2002 o všeobecnom potravinovom práve v Článku 17 stanovuje, že prevádzkovatelia potravinárskych podnikov vo všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie v podnikoch, ktoré riadia, sú povinní zabezpečiť, aby potraviny spĺňali požiadavky potravinového práva, ktoré sa týkajú ich činnosti, a budú overovať, či sa také požiadavky plnia. Táto zodpovednosť je odôvodnená tým, že prevádzkovateľ potravinárskeho podniku vie najlepšie vypracovať bezpečný systém dodávky potravín a zabezpečiť, že potraviny, ktoré dodáva, sú bezpečné. Preto by mal niesť primárnu zákonnú zodpovednosť za zabezpečenie bezpečnosti potravín umiestňovaných na trh. Keďže výraz „*umiestnenie na trh*“ znamená podľa nariadenia skladovanie, uchovávanie potravín na účely predaja, vrátane ponúkania na predaj alebo akúkoľvek inú formu prevodu, či už bezplatnú alebo nie a predaj, distribúciu a iné formy prevodu samy o sebe, znamená to, že zodpovednosť za bezpečnosť potravín nesú aj charitatívne organizácie.

Podľa Usmernenia Komisie k darovaniu potravín sa článkom 17 nariadenia o všeobecnom potravinovom práve ukladá prevádzkovateľom potravinárskeho podniku povinnosť, podľa ktorej sa musia aktívne zúčastňovať na uplatňovaní požiadaviek potravinového práva a overovať, či sa takéto požiadavky plnia. Táto všeobecná požiadavka je úzko spätá s inými požiadavkami stanovenými v osobitných právnych predpisoch týkajúcich sa potravín – napríklad vykonávanie zásad analýzy

nebezpečenstva a kritických kontrolných bodov (HACCP) v oblasti hygieny potravín. Z tohto dôvodu udeľuje primárnu zodpovednosť za dodržiavanie všetkých požiadaviek potravinového práva (EÚ a vnútroštátnych predpisov) týkajúcich sa potravinárskych podnikov vo všetkých stupňoch výroby, spracovania a distribúcie v rámci podnikov (alebo činností v potravinovom dodávateľskom reťazci) pod ich kontrolou.

Pokiaľ ide o všetky činnosti súvisiace s výrobou a distribúciou potravín, prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, ktorí sa podieľajú na redistribúcii nadbytočných potravín, musia podľa Usmernenia Komisie v jednotlivých prípadoch zvážiť, ktoré požiadavky sú primerané, a okrem iného zabezpečiť, aby nebola ohrozená bezpečnosť potravín a aby boli spotrebiteľia náležite informovaní. Medzi povinnosti vyplývajúce zo všeobecnej požiadavky primárnej zodpovednosti pre organizácie, ktoré nakladajú s nadbytočnými potravinami a distribuujú ich, patrí napríklad potreba zabezpečiť správne skladovanie chladených potravín v záujme zachovania chladiarenského reťazca, ako sa to vyžaduje v predpisoch EÚ o hygiene potravín, a zákaz distribúcie potravín po dátume spotreby stanovených v predpisoch EÚ o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom v súvislosti s požiadavkami na bezpečnosť stanovenými vo všeobecnom potravinovom práve.

Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, ktorí sa podieľajú na redistribúcii potravín, by mali uplatňovať správne hygienické postupy a zaviesť systém vlastnej kontroly (HACCP). Vymedzenie takýchto systémov vlastnej kontroly prispôbených činnostiam spojeným s redistribúciou môže pomôcť charitatívnym organizáciám pri riadení prevádzkových rizík, ako aj pri overovaní splnenia požiadaviek, napríklad prostredníctvom zaznamenávania a overovania teplôt skladovania v chlade. Pri vypracovaní takéhoto plánu možno uplatniť pri meraní flexibilný prístup, ako je vysvetlené v príslušnom dokumente Komisie. Týmto dokumentom je **Oznámenie Komisie o realizácii systémov riadenia bezpečnosti potravín so zohľadnením programov nevyhnutných požiadaviek (PNP) a postupov založených na zásadách HACCP vrátane zjednodušovania/flexibility pri realizácii v prípade určitých prevádzkovateľov potravinárskych podnikov (2016/C 278/01) (Ú.v. EÚ C 278, 30.7.2016).**

CHO ako prevádzkovatelia potravinárskych podnikov musia zároveň overiť, či činnosti pod ich kontrolou spĺňajú požiadavky potravinového práva, a v tejto súvislosti môžu odmietnuť výrobky určené na darovanie, ktoré by mohli predstavovať riziko pre konečného spotrebiteľa (napr. výrobky s poškodeným obalom, abnormálny aspekt potraviny, výrobok príliš blízko k dátumu spotreby na to, aby sa mohol bezpečne redistribuovať a spotrebovať pred uplynutím tohto dátumu atď.). Rovnako ako všetci účastníci distribučného reťazca potravín musia aj charitatívne organizácie zabezpečiť najmä to, aby potraviny umiestnené na trh boli bezpečné v súlade s požiadavkami na bezpečnosť potravín stanovenými v článku 14 všeobecného potravinového práva, ktoré zakazuje umiestňovať na trh potraviny, ak nie sú bezpečné, pričom za nebezpečné sa považujú potraviny, ak sú zdraviu škodlivé alebo nevhodné na ľudskú spotrebu.

Povinnosti prevádzkovateľov potravinárskych podnikov pri redistribúcii potravín sú uvedené v Prílohe 2, Kapitole Va Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín.

Prevádzkovatelia podľa tohto ustanovenia pravidelne kontrolujú, či potraviny, za ktoré sú zodpovední, nie sú škodlivé pre zdravie a sú vhodné na ľudskú spotrebu. Ak je vykonaná kontrola uspokojivá, prevádzkovatelia môžu prerozdeliť potraviny:

- V prípade potravín, pri ktorých sa používa dátum spotreby, pred uplynutím uvedeného dátumu
- V prípade potravín, na ktorých sa používa dátum minimálnej trvanlivosti, do uvedeného dátumu alebo po ňom;
- V prípade potravín, pri ktorých sa nevyžaduje dátum minimálnej trvanlivosti, kedykoľvek.

Pri posudzovaní, či potraviny nie sú zdraviu škodlivé a či sú vhodné na ľudskú spotrebu, zohľadňujú charitatívne organizácie aspoň tieto skutočnosti:

- Dátum minimálnej trvanlivosti alebo dátum spotreby, pričom sa zaručí dostatočná zostávajúca trvanlivosť, aby sa umožnilo ich bezpečné prerozdelenie a spotreba konečným spotrebiteľom,
- Neporušenosť spotrebiteľského obalu,
- Správne podmienky skladovania a prepravy vrátane uplatniteľných požiadaviek na teplotu,
- Prípadne dátum zmrazenia v súlade s oddielom IV bodom 2 písm. b) prílohy II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 (6),
- Organoleptické podmienky,
- Zabezpečenie výsledovateľnosti v súlade s vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 931/2011 v prípade produktov živočíšneho pôvodu.

Osobitné pravidlá o **zodpovednosti za správnosť informácií na potravinách** ustanovuje Článok 8 nariadenia (EÚ) č. 1169/2011 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom. Podľa tohto článku je za informácie o potravinách zodpovedný ten prevádzkovateľ potravinárskeho podniku, pod ktorého menom alebo obchodným menom sa potravina umiestňuje na trh. To znamená, že za informácie o potravinách je zodpovedná aj charitatívna organizácia.

6.2 Zodpovednosť pri darovaní potravín po dátume minimálnej trvanlivosti

Slovenský zákon o potravinách umožňuje prevod potravín po dátume minimálnej trvanlivosti od prevádzkovateľa ku charitatívnej organizácii. Podľa § 6 odsek 9 sa môžu previesť potraviny, len ak sú bezpečné, pričom musí ísť o bezodplatný prevod charitatívnej organizácii a prevádzkovateľ nemôže od charitatívnej organizácie požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie. Charitatívna organizácia môže s potravinami po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti nakladať až po jej registrácii, a pred začatím činnosti je povinná požiadať príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva o vykonanie úradnej kontroly.

Charitatívna organizácia je zodpovedná za plnenie požiadaviek potravinového práva, vrátane požiadaviek na skladovanie a prepravu podľa § 10 a 11 zákona o potravinách a potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti:

- a) musí skladovať oddelene od potravín, ktorých dátum minimálnej trvanlivosti neuplynul, a označiť údajom, že ide o potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti,
- b) nesmie prebaľovať, meniť, odstraňovať alebo zakrývať údaje uvedené prevádzkovateľom na spotrebiteľskom obale a
- c) môže len bezodplatne a bezodkladne poskytnúť konečnému spotrebiteľovi, pričom od neho nemôže za tieto potraviny požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie.

Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá prevádzkovateľ, ktorý tieto potraviny bezodplatne prevádza, do ich odovzdania charitatívnej

organizácii. Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá charitatívna organizácia od prevzatia týchto potravín od prevádzkovateľa, ktorý tieto potraviny bezodplatne prevádza, do ich bezodplatného poskytnutia konečnému spotrebiteľovi.

6.3 Zodpovednosť pri darovaní potravín podľa Občianskeho zákonníka

Základným právnym rámcem pri darovaní potravín je darovacia zmluva podľa § 628 a nasl. Občianskeho zákonníka. Darovanie je definované ako bezodplatný prevod vlastníckeho práva, pri ktorom darca prenecháva niečo obdarovanému a ten dar prijíma. Charakteristickým znakom darovania je preto absencia protiplnenia. Akékoľvek, aj „symbolické“ platby by mohli darovaciu zmluvu re kvalifikovať na kúpnu zmluvu.

Občiansky zákonník priznáva obdarovanému – charitatívnej organizácii, právo vrátiť potraviny za špecifických podmienok:

- **Informačná povinnosť darcu**

Podľa § 629 Občianskeho zákonníka je darca povinný pri ponuke daru upozorniť obdarovaného na vady, o ktorých vie. Ak má vec vady, na ktoré darca neupozornil, je obdarovaný oprávnený vec vrátiť. Vady v prípade potravín znamenajú všetky okolnosti, pri ktorých nie je potravinu v súlade s požiadavkami potravinového práva. Ak ide o potraviny po dátume minimálnej trvanlivosti, samotný fakt, že sú po DMT, nie je vadou, ak je potravinu bezpečná, po tomto dátume však nemusí mať potravinu svoju charakteristickú chuť, vôňu a konzistenciu. Na druhej strane, vadou by bolo napríklad zistenie, že potravinu bola nesprávne darcom skladovaná (napr. rozmrazená a znovu zmrazená).

- **Právo na vrátenie**

Ak má potravinu vady, na ktoré darca neupozornil, CHO má právo potraviny vrátiť. V praxi to znamená odstúpenie od darovacej zmluvy a vrátenie potravín na náklady darcu, prípadne ich likvidácia na náklady darcu. Na rozdiel od kúpnej zmluvy pri darovaní nemá obdarovaný nárok na zľavu z ceny (keďže išlo o bezodplatné dodanie), ani nárok na bezodplatnú opravu (napríklad prelepenie nesprávnych informácií na potravinách).

Náhrada škody spôsobenej vadnou potravinou

Ak vadná potravinu spôsobila škodu (náhrada škody voči spotrebiteľovi, náklady na čistenie skladu po kontaminácii potraviny, náklady na plošné sťahovanie z obehu, pokuta uložená orgánom úradnej kontroly potravín), nastupuje režim náhrady škody.

Ak darca o vade potraviny vedel a napriek tomu ju daroval CHO bez upozornenia, porušil zákonnú povinnosť podľa § 629 Občianskeho zákonníka. Zodpovednosť za škodu upravuje § 420 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti. Povinnosti sa však darca zbaví, ak preukáže, že škodu nezavinil (ak bola napríklad spôsobená nesprávnym skladovaním potraviny v sklade CHO).

Nahrádza sa **skutočná škoda** (napr. náklady na čistenie skladu) a **ušlý zisk** (v prípade neziskovej organizácie by ušlým ziskom mohli byť neposkytnuté dotácie v dôsledku uloženej pokuty).

Postup pri náhrade škody

Aby bola CHO úspešná pri vymáhaní náhrady škody od darcu, musí uniesť dôkazné bremeno:

- **Preukázanie vady v čase odovzdania potraviny:** Je potrebné preukázať, že potravinu mala vady už v momente, keď ju darca odovzdával (to sa môže uviesť priamo na dodacom liste, pokiaľ CHO nevráti vadnú potravinu už pri preberaní tovaru). Zabezpečenie dôkazov sa môže urobiť aj zhotovením fotodokumentácie, spísania záznamu za účasti svedkov, uchovania vzorky potraviny v pôvodnom obale.
- **Preukázanie výšky škody: vyčíslenie nákladov** (napr. faktúra za čistenie skladu, rozhodnutia orgánov úradnej kontroly potravín),
- **Príčinná súvislosť:** Musí existovať priamy vzťah medzi vadou darovanej potraviny a vzniknutou škodou. Ak CHO skladovala potraviny v nevyhovujúcich podmienkach, darca sa zodpovednosti zbaví (ako je uvedené vyššie).

V darovacích zmluvách sa môžu vyskytnúť klauzuly o zrieknutí sa zodpovednosti, napr. „Obdarovaný prijíma dar v stave, v akom sa nachádza, a obdarovaný sa vzdáva práva na náhradu škody vzniknutej jeho použitím.“ Podľa ustanovenia § 574 ods. 2 Občianskeho zákonníka je dohoda, ktorou sa niekto vzdáva práv, ktoré mu môžu vzniknúť až v budúcnosti, neplatná. Takáto dohoda v darovacích zmluvách by preto v prípade súdneho sporu bola pravdepodobne vyhlásená za neplatnú.

Nároky z vád potravín spotrebiteľa voči charitatívnej organizácii

Nakoľko CHO poskytujú potraviny spotrebiteľom spravidla bezodplatne (pri potravinách po DMT je bezodplatnosť povinná), vzťahuje sa aj na právny vzťah medzi CHO a spotrebiteľom právny režim darovacej zmluvy podľa Občianskeho zákonníka. Všetky vyššie uvedené informácie sa preto vzťahujú aj na tento právny vzťah. CHO by mala v prípade darovania potravín po DMT upozorniť spotrebiteľa na skutočnosť, že ide o potraviny po dátume minimálnej trvanlivosti, hoci túto povinnosť zákon o potravinách stanovuje len predávajúcemu pri predaji potravín po dátume minimálnej trvanlivosti. Rovnako by ho mal upozorniť aj na ďalšie prípadné vady, napríklad deformovaný obal, pričom platí, že potravinu musí byť aj pri deformovanom obale bezpečná (obal nemôže byť poškodený tak, že je dôvodné predpokladať, že poškodenie obalu má vplyv na bezpečnosť potraviny). Spotrebiteľ bude musieť rovnako pri vymáhaní škody od CHO uniesť dôkazné bremeno, a teda preukázať existenciu vady v čase jej prijatia, preukázať výšku škody a príčinnú súvislosť medzi vadou danej potraviny a vzniknutou škodou (spotrebiteľ napr. nemôže nárokovat škodu v prípade, že potravinu nepripravil podľa návodu uvedeného na obale, alebo ju nesprávne skladoval).

6.4 Trestnoprávna zodpovednosť

V rámci zodpovednosti je potrebné brať do úvahy pri porušení povinností vyplývajúcich z potravinového práva aj trestnoprávnu zodpovednosť. Táto sa aplikuje najmä v prípadoch tragických následkov (ťažká ujma na zdraví alebo smrť) spôsobených nebezpečnými potravinami, keď by bolo možné aplikovať ustanovenia zákona č. 300/2005 Z. z. **Trestný zákon**, konkrétne § 284 a 285, ktoré definujú **trestný čin všeobecného ohrozenia**.

Pri § 284 je nevyhnutnosť úmyslu – pričom by bolo potrebné preukázať, že niekto by chcel úmyselne nesprávnym označením výrobkov spôsobiť obyvateľstvu ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.

Avšak pri § 285 stačí nedbanlivosť - to znamená konania, ak osoba:

- a) vedela, že môže spôsobom uvedeným v tomto zákone porušiť alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehala, že také porušenie alebo ohrozenie nespôsobí, alebo
- b) nevedela, že svojím konaním môže také porušenie alebo ohrozenie spôsobiť, hoci o tom vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery vedieť mala a mohla.

Znenie predmetného § 285 je nasledovné:

- (1) *Kto z nedbanlivosti spôsobí alebo zvýši všeobecné nebezpečenstvo, alebo sťaží jeho odvrátenie alebo zmiernenie, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.*
- (2) *Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.*
- (3) *Odňatím slobody na dva roky až päť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním a) značnú škodu, alebo b) ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť.*
- (4) *Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví viacerým osobám alebo smrť viacerých osôb.*

Všeobecné nebezpečenstvo je široký pojem, ktorý zahŕňa široký diapazón nebezpečného konania. V prípade, ak by došlo k nesprávnemu označeniu potravín napr. v oblasti alergénov, ktoré by malo za následok ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, je možné si predstaviť aj aplikáciu trestného zákona. Samozrejme, bolo by treba preukázať, že nedošlo len k nejakej jednoduchej chybe, ktorú osoba nemohla (alebo mohla len veľmi ťažko) ovplyvniť, avšak muselo by sa preukázať nedbanlivostné konanie v oblasti nesprávneho označenia potravín, ktoré viedlo k ťažkej ujme na zdraví alebo smrti osoby (osôb).

Okrem trestného činu všeobecného ohrozenia existuje aj ďalší **trestný čin ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi** podľa § 168 a 169. Popis uvedeného trestného činu je nasledovný:

§ 168:

- (1) *Kto má na predaj, vyrobí alebo sebe alebo inému úmyselne zadováži závadné potraviny alebo iné predmety, ktorých požitie alebo použitie na obvyklý účel je nebezpečné pre ľudské zdravie, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.*
- (2) *Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.*
- (3) *Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a) spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, alebo b) za krízovej situácie.*

§ 169 :

- (1) *Kto má na predaj alebo na taký účel vyrobí, alebo sebe alebo inému z nedbanlivosti zadováži potraviny alebo iné predmety, ktorých požitie alebo použitie na obvyklý účel je nebezpečné pre ľudské zdravie, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.*
- (2) *Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 závažnejším spôsobom konania.*
- (3) *Odňatím slobody na dva roky až päť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a) spôsobí ním ťažkú ujmu na zdraví alebo smrť, alebo b) za krízovej situácie.*

Objektívna stránka trestného činu ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi podľa § 168 i 169 môže spočívať tak v aktívnom konaní (napr. donesení závadnej potraviny), ako aj v opomenutí konania (napr. obchodník ponechá na regáloch potraviny, ktoré sa tam postupne skazili), ktorým je mať na predaj, vyrobenie, zadováženie sebe alebo inému (tieto znaky môžu byť naplnené alternatívne) závadné potraviny alebo iné predmety, ktorých požitie alebo použitie na obvyklý účel je nebezpečné pre ľudské zdravie. Takéto konanie spôsobí následok prejavujúci sa ohrozením ľudského zdravia či života práve nakladaním s uvedenými potravinami či inými predmetmi.

Potravinami sú všetky požívateľiny, či už spracované finálne (napr. uvarený hotdog, chlieb, saláma), spracované základne (napr. surové mäso pripravené na pečenie) alebo čiastočne spracované (napr. múka), alebo nespracované, v pôvodnom stave (napr. žito), ako aj prísady do potravín (napr. korenie).

Ak potraviny alebo iné predmety nespĺňajú požiadavky na kvalitu z hľadiska všeobecne záväzných právnych predpisov, je to síce indikátorom toho, že môžu byť pri použití na obvyklý účel nebezpečné pre ľudské zdravie (napr. syr v obchode je deň po záruke), avšak toto samo o sebe nestačí pre naplnenie objektívnej stránky tohto trestného činu, pretože tá vyžaduje skutočnú, aj keď iba potenciálnu (teda takú, ktorá sa nemusí realizovať) nebezpečnosť pre ľudské zdravie. Táto nebezpečnosť by mala byť minimálne v rozsahu možného spôsobenia ublíženia na zdraví, nižšia nebezpečnosť by nemala stačiť a takéto ohrozenie by sa riešilo v rámci správneho práva ako správny delikt, čo je v súlade s požiadavkou subsidiarity trestnej represie.

Pod pojmom sebe alebo inému zadováži sa rozumie obstaranie závadnej potraviny alebo iného predmetu či už sebe pre osobné použitie, alebo pre inú osobu, ktorá má takúto potravinu či predmet požiť alebo použiť (napr. predajom, darovaním, výmenou).

Subjektívna stránka trestného činu ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi podľa § 168 vyžaduje úmyselné zavinenie, a to či už úmysel priamy alebo úmysel nepriamy.

Nedbanlivostná forma tohto trestného činu podľa § 169 TZ prichádza do úvahy prakticky len vtedy, keď páchatel' nevie o tom, že potraviny alebo iné predmety, ktoré má na predaj, vyrába alebo sebe alebo inému zadovážuje, sú v takom stave, že by mohli byť buď po záruke, alebo z iného dôvodu vadné (k tomuto by prišlo napr. keby obchodník zabudol, že v jednej chladničke má ešte jogurty pred Vianoc; ak by však na to prišiel a nechal by to tak, už je s týmto činom uzročený, teda ide o nepriamy úmysel). Ak si však páchatel' je vedomý toho, že disponuje s potravinami či predmetmi, ktoré by mohli byť dlhší čas po záruke a/alebo by mohli byť z iného dôvodu rizikové (napr. bravčové mäso je dovezené z oblasti s výskytom prasacej chrípky a neprešlo predpísanými hygienickými kontrolami), ide o uzročenie páchatel'a, teda o nepriamy úmysel, a teda o trestný čin ohrozovania zdravia závadnými potravinami a inými predmetmi podľa § 168 TZ.

Zároveň aj trestný čin ublíženia na zdraví má podľa § 157 a 158 aj nedbanlivostnú formu:

§ 157

- (1) *Kto inému z nedbanlivosti spôsobí ťažkú ujmu na zdraví, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až dva roky.*
- (2) *Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a) závažnejším spôsobom konania, alebo b) na chránenej osobe.*

§ 158

Kto inému z nedbanlivosti ublíži na zdraví tým, že poruší dôležitú povinnosť vyplývajúcu z jeho zamestnania, povolania, postavenia alebo funkcie alebo uloženú mu podľa zákona, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

V prípade smrti človeka je nedbanlivostná forma aj pri **trestnom čine usmrtenia** podľa § 149:

- (1) Kto inému z nedbanlivosti spôsobí smrť, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.
- (2) Odňatím slobody na dva roky až päť rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 a) závažnejším spôsobom konania, alebo b) na chránenej osobe.
- (3) Odňatím slobody na štyri roky až desať rokov sa páchatel potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 na dvoch alebo viacerých osobách preto, že hrubo porušil predpisy o bezpečnosti práce alebo dopravy alebo hygienické predpisy.
- (4) Rovnako ako v odseku 3 sa páchatel potrestá, ak v súvislosti so svojím zamestnaním, povolaním, postavením alebo funkciou alebo ako vodič dopravného prostriedku spôsobí v stave vylučujúcom spôsobilosť vykonávať takú činnosť, ktorý si privodil vplyvom návykovej látky, inému z nedbanlivosti smrť.
- (5) Odňatím slobody na sedem rokov až dvanásť rokov sa páchatel potrestá, ak činom uvedeným v odseku 4 spôsobí z nedbanlivosti smrť dvoch alebo viacerých osôb.

6.5 Zodpovednosť CHO pri redistribúcii potravín – príklad Talianska

Pred rokom 2003 sa na charitatívne organizácie redistribuujuce potraviny v Taliansku vzťahoval rovnaký právny režim ako na komerčných PPP podľa nariadenia (ES) č. 178/2002 o všeobecnom potravinovom práve a nariadenia (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín — vrátane HACCP, vysledovateľnosti a špecifických hygienických požiadaviek na prepravu a skladovanie. Charitatívne organizácie nedisponovali potrebnou infraštruktúrou ani odbornými kapacitami, čo v praxi paralyzovalo darovanie hotových jedál a rýchlo sa kaziacich potravín — darcovia sa vyhýbali riziku zodpovednosti a charitatívne organizácie neboli schopné plne prevziať povinnosti PPP. **Zákon č. 155/2003** (*Legge 155/2003 – „Disciplina della distribuzione dei prodotti alimentari a fini di solidarietà sociale“*) tento stav zásadne zmenil. Právny text pôvodného zákona vypracovali sudca Najvyššej účtovnej kontroly Mario Ciaccia a bývalý predseda Ústavného súdu Cesare Mirabelli.¹ Voľný preklad legislatívneho textu znie nasledovne:

*Organizácie uznané za neziskové organizácie spoločenského prospechu (ONLUS) podľa článku 10 legislatívneho dekrétu č. 460/1997 v znení neskorších predpisov, ktoré v rámci charitatívnej činnosti vykonávajú **bezplatnú distribúciu** potravinárskych produktov osobám v núdzi, sa v rozsahu poskytovanej služby považujú za **konečných spotrebiteľov** na účely správneho stavu uchovávaní, prepravy, skladovania a použitia potravín.*

Talianske riešenie nevytvára špeciálnu imunitu pred zodpovednosťou, ale využíva právnu fikciu priamo zakotvenú v nariadení (ES) č. 178/2002. Charitatívnu organizáciu preklasifikuje na **konečného spotrebiteľa** v zmysle čl. 3 bodu 18 tohto nariadenia, teda na subjekt, ktorý „nevyužíva potraviny ako súčasť akejkoľvek potravinárskej prevádzky alebo činnosti“. Kľúčovým dôsledkom je, že charitatívna organizácia prestáva byť PPP — nevzťahujú sa na ňu povinnosti HACCP podľa

nariadenia (ES) č. 852/2004, registrácia a schválenie prevádzky, ani výsledovateľnosť podľa čl. 18 nariadenia (ES) č. 178/2002.

Bez tohto zákona by charitatívna organizácia ako PPP zodpovedala za svoju fázu reťazca so všetkými z toho plynúcimi povinnosťami. Reklasifikáciou na konečného spotrebiteľa tieto povinnosti odpadajú a organizácia nakladá s potravinou v režime bežného domáceho zaobchádzania. Ako vysvetľuje Mario Ciaccia, spoluautor zákona, organizácia „sa správa ako subjekt, ktorý spotreboval potraviny v tom istom mieste, kde ich vyzdvihol.“²

Ochrana pritom platí výlučne „v rozsahu poskytovanej služby“ (*nei limiti del servizio prestato*) — **teda pre prijatie, prepravu, skladovanie a redistribúciu potravín bezplatne osobám v núdzi**. Predaj potravín, spracovateľské činnosti nad rámec bežného zaobchádzania alebo distribúcia iným subjektom než osobám v núdzi spadajú mimo ochrany a podliehajú všeobecnému režimu PPP.

Článok 13 zákona č. 166/2016 (Legge Gadda) plne nahradil pôvodný článok 1 zákona 155/2003 a rozšíril okruh chránených subjektov z pôvodných ONLUS (podľa čl. 10 D.Lgs. 460/1997) na všetky subjekty Tretieho sektora zapísané v jednotnom registri RUNTS (*Registro Unico Nazionale del Terzo Settore*) podľa Codice del Terzo Settore (D.Lgs. 117/2017) a predmet ochrany z potravín na lieky a iné produkty.⁴ Súčasné platné znenie (po dvojkroku úprav vrátane vloženia CTS – Codice del Terzo Settore z r. 2017) vo voľnom preklade znie nasledovne:

Verejné subjekty, ako aj súkromné subjekty založené na dosahovanie verejnoprospešných cieľov bez účelu dosahovania zisku, ktoré v súlade so zásadou subsidiarity a v súlade so svojimi stanovami alebo zakladateľskými dokumentmi podporujú a vykonávajú činnosti vo všeobecnom záujme, a to aj prostredníctvom výroby a výmeny tovarov a služieb so sociálnym prínosom alebo prostredníctvom foriem vzájomnej pomoci, vrátane subjektov tretieho sektora podľa legislatívneho dekrétu č. 117/2017 (Kódex tretieho sektora), ktoré na charitatívne účely bezplatne distribuujú potraviny, lieky a iné produkty osobám v núdzi, sa v rozsahu vykonávanej činnosti považujú za konečných spotrebiteľov.

Pre častú dezinterpretáciu je dôležité uviesť, že zákon síce odstraňuje povinnosti organizácií ako PPP, **avšak ich neoslobodzuje od trestnej a občianskoprávnej zodpovednosti** podľa čl. 2043 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ktokoľvek, kto svojím konaním spôsobí škodu, je povinný ju nahradiť.² V prípade vážnej ujmy na zdraví (čl. 590 talianskeho Trestného zákonníka — ublíženie na zdraví z nedbanlivosti) alebo úmrtia (čl. 589 — nezavinené usmrtenie) tak môže byť zodpovedná osoba organizácie trestne stíhaná, ak došlo k zavineniu.

Článok 5 ods. 1 zákona č. 166/2016 zakotvuje kľúčové pravidlo rozdelenia zodpovednosti: „PPP sú zodpovední za zachovanie hygienicko-sanitárnych požiadaviek potravinových produktov až do okamihu odovzdania, od ktorého sa uplatnia ustanovenia Legge del Buon Samaritano.“³ Pred odovzdaním nesie plnú zodpovednosť za bezpečnosť potravín darca ako PPP — musí dodržať HACCP, výsledovateľnosť a vybrať vhodné potraviny; po odovzdaní zodpovedá charitatívna organizácia v štandarde konečného spotrebiteľa. Toto rozdelenie je konzistentné so všeobecným princípom čl. 17 nariadenia (ES) č. 178/2002 o zodpovednosti PPP len za stupeň reťazca pod ich

kontrolou a dáva právnu istotu obom stranám bez potreby vytvárania nových inštitútov alebo orgánov.⁴

Za viac ako 20 rokov platnosti zákona nie je dokumentovaný žiadny súdny spor, v ktorom by darca alebo prijímajúca organizácia boli žalovaní za škodu spôsobenú darovanou potravinou.⁵ Program Síticibo (Banco Alimentare) zachránil len za prvých 10 rokov platnosti zákona vyše 2,6 milióna porcií jedál, takmer 800 tisíc kg chleba a 900 tisíc kg ovocia.⁶ Pre Slovensko z talianskej skúsenosti vyplýva niekoľko záverov. Reklasifikácia na konečného spotrebiteľa je legislatívne čistý nástroj priamo realizovateľný cez nariadenie (ES) č. 178/2002, ktoré je priamo aplikovateľné aj v SR. Zakotvenie okamihu prechodu zodpovednosti (analógia čl. 5 ods. 1 Legge Gadda) dáva právnu istotu darcom aj charitatívnym organizáciám. Zachovanie všeobecnej deliktnej zodpovednosti zároveň udržiava tlak na náležitú starostlivosť. Naviazanie na existujúci register MNO je vhodnejšie než vytváranie nového registra — talianska skúsenosť s RUNTS-om ukazuje, že nový register vytvára zdĺhavé prechodné obdobia s právnou neistotou.

¹ Legge 25 giugno 2003, n. 155 — *Disciplina della distribuzione dei prodotti alimentari a fini di solidarietà sociale* (Gazz. Uff. Serie Generale n. 150, 1.7.2003)

² Komentáre Maria Ciacciu (Corte dei Conti, spoluautor zákona) a Cesare Mirabelli (býv. predseda Ústavného súdu, spoluautor zákona) — záznamy z osláv 10. výročia zákona, Banco Alimentare, 2013

³ Legge 19 agosto 2016, n. 166 — tzv. *Legge Gadda* (Gazz. Uff. n. 202, 30.8.2016) — konsolidované znenie na Normattiva (normattiva.it); čl. 4, 5

⁴ D.Lgs. 3 luglio 2017, n. 117 — *Codice del Terzo Settore*; Nariadenie (ES) č. 178/2002, čl. 3 bod 18; Nariadenie (ES) č. 852/2004

⁵ *Linee Guida per il recupero, la distribuzione e l'utilizzo di prodotti alimentari per fini di solidarietà sociale* — Regione Emilia-Romagna, 2022

⁶ Vyhodnotenie 10 rokov pôsobenia zákona — Banco Alimentare/Síticibo

ODPORÚČANIA:

- Zahrnúť do usmernení pre CHO základné informácie o zodpovednosti v rámci redistribúcie potravín a možnosti nárokov spotrebiteľa pri vadách potravín voči charitatívnej organizácii.
- Pripraviť vzorové darovacie zmluvy pre CHO, kde bude upravená aj zodpovednosť v prípade väd, resp. povinnosti špecifikácie väd darovaných potravín.
- Alternatívnym riešením by bolo prijatie obdobnej právnej úpravy, aká existuje v Taliansku, ktorá by upravila práva a povinnosti charitatívnych organizácií pri prijímaní a distribúcii darovaných potravín s ohľadom na ich špecifické postavenie subjektov zabezpečujúcich redistribúciu potravín vo verejnom záujme.

7. Finančné stimuly

7.1 Daň z pridanej hodnoty

Daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“) predstavuje jeden z kľúčových fiškálnych faktorov ovplyvňujúcich správanie jednotlivých subjektov pri nakladaní s nadbytočnými potravinami. V slovenskom právnom poriadku sú DPH implikácie darovania potravín ukotvené predovšetkým v zákone č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty (ďalej len „Zákon o DPH“).

Podľa § 8 ods. 3 Zákona o DPH sa za dodanie tovaru považuje bezodplatné dodanie v prípade, ak si platiteľ pri nadobudnutí alebo vytvorení tovaru uplatnil úplné alebo čiastočné odpočítanie DPH. Naopak, za dodanie tovaru sa nepovažuje bezodplatné dodanie tovaru, ak je dodané na obchodné účely a jeho hodnota zároveň nepresiahne 17 eur bez dane za jeden kus. Tento princíp má za cieľ zdaňiť tzv. „súkromnú spotrebu“ a vychádza z DPH pravidiel platných v EÚ (Smernica Rady 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, ďalej len „DPH Smernica“).

Z vyššie uvedeného vyplýva, že v prípade, ak sú nadbytočné potraviny dodané bezodplatne daňovníkom na iné ako obchodné účely, pričom daňovník si uplatnil odpočítanie DPH, toto darovanie spadá pod povinnosť odvodu DPH. Na druhej strane, ak sú potraviny darované na obchodný účel a ich hodnota nepresahuje 17 eur za jeden kus, povinnosť odvodu DPH nevzniká.

Bezodplatné darovanie potravín na obchodné účely

Otázkou ostáva, či sa darovanie nadbytočných potravín považuje za dodanie na „obchodné účely“. Podľa [usmernenia Finančného riaditeľstva SR z roku 2014](#) sa problematikou darovania potravín zaoberal Výbor pre DPH pri Európskej komisii, pričom z usmernenia Výboru vyplýva, že darovanie potravín pre chudobných môže byť považované za použitie tovaru na obchodné účely, pretože prostredníctvom neho dochádza k budovaniu vzťahov s verejnosťou, resp. k tvorbe imidžu podniku. Je preto na členských štátoch, aby jednoznačne v svojich národných legislatívach stanovili podmienky, za ktorých je možné darovaný tovar považovať za dar nízkej hodnoty, a teda nepodliehajúci odvodu DPH. Finančné riaditeľstvo SR vo svojom usmernení konštatuje, že platiteľ, ktorý daruje Potravinovej banke Slovenska potraviny, pri ktorých si odpočítal DPH a neprekročí pritom hranicu 17 eur za jeden kus, nie je povinný z tejto dodávky odviešť daň do štátneho rozpočtu.

Z predmetného usmernenia nie je zrejmé, z akého dôvodu Finančné riaditeľstvo SR viaže uvedený daňový režim výlučne na Potravinovú banku Slovenska. Za predpokladu splnenia rovnakých vecných podmienok by preto mal byť rovnaký daňový režim uplatniteľný aj na darovanie potravín iným redistribučným alebo charitatívnym organizáciám, ktoré vykonávajú porovnateľnú činnosť a sledujú obdobný verejnoprospešný cieľ.

Zároveň, Zákon o DPH bližšie nešpecifikuje význam slova „jeden kus“. V praxi sa nadbytočné potraviny často darujú v rôznych merných jednotkách, ktoré nezodpovedajú kusovému vyjadreniu, napríklad na hmotnostnej báze (kilogramy, tony) alebo ako logistické jednotky (prepravky, palety). V takýchto prípadoch nie je zrejmé, či sa limit hodnoty „jedného kusa“ má posudzovať vo vzťahu k

jednotke, v ktorej sú potraviny fakticky darované, alebo podľa iného, zákonom bližšie neurčeného kritéria.

Bezodplatné darovanie potravín na iné ako obchodné účely

V prípade, že darovanie potravín nespĺňa podmienku „obchodného účelu“ alebo ak hodnota darovaných potravín presiahne limit 17 eur za jeden kus, považuje sa takéto bezodplatné dodanie za dodanie tovaru podľa § 8 ods. 3 Zákona o DPH, a teda podlieha odvodu DPH. Ako je uvedené vyššie, povinnosť odviesť DPH však vzniká len vtedy, ak si platiteľ pri nadobudnutí alebo vytvorení darovaného tovaru uplatnil právo na odpočítanie DPH.

Základ dane sa v takomto prípade určuje podľa § 22 ods. 5 Zákona o DPH ako kúpna cena príslušného tovaru v čase jeho dodania alebo ak takúto kúpnu cenu nie je možné zistiť, kúpna cena sa odvíja od podobného tovaru v čase jeho dodania.

V dôvodovej správe k predmetnému ustanoveniu Ministerstvo Financíí SR uvádza nasledovné: „Podľa novo-navrhovaného znenia bude základom dane kúpna cena tovaru alebo podobného tovaru v čase jeho dodania. Ak túto cenu nebude možné zistiť, resp. určiť, pretože táto nebude existovať, základ dane sa určí na základe nákladov na vytvorenie príslušného tovaru, a to opäť v čase jeho dodania. Zdôrazniť však treba skutočnosť, že základ dane sa určí na základe ceny v čase dodania predmetného tovaru, teda základom dane nebude cena, za ktorú platiteľ tento tovar nadobudol. Zákon o DPH však neustanovuje výpočet podkladov, na základe ktorých sa má táto cena určiť, teda platiteľ na tento účel môže vychádzať z rôznych podkladov, napr. z vykonaného porovnania cien druhovo zhodného tovaru na trhu (prípadne podobného tovaru, ak druhovo zhodný tovar nie je na trhu dostupný), ktoré bude opatrené dôkazom realizácie tohto úkonu v relevantnom čase, prípadne môže na tento účel použitý znalecký posudok, ktorý však na určenie stanovenia kúpnej ceny nie je nevyhnutný.“

V kontexte darovania nadbytočných potravín tak vzniká zásadná otázka, či a za akých podmienok možno tieto potraviny považovať za tovar s nulovou alebo zanedbateľnou hodnotou. V súčasnom právnom prostredí, kde potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti alebo potraviny s chybami v označení nemožno uvádzať na trh predajom, je možné uvažovať o tom, že ich hodnota v čase darovania je nulová alebo blízka nule. Nejasná však zostáva situácia pri iných kategóriách nadbytočných potravín, ako sú potraviny s estetickými chybami alebo potraviny vyradené z predaja z obchodných dôvodov (napr. sezónnosť, nadvýroba, zmena sortimentu).

Z uvedeného vyplýva potreba jednoznačne špecifikovať, akým spôsobom by mali daňovníci postupovať pri určovaní základu dane pri darovaní nadbytočných potravín, aby sa predišlo právnej neistote a nejednotnej aplikačnej praxi.

ODPORÚČANIA:

- Ministerstvo financií SR by malo vydať záväzné metodické usmernenie, v ktorom jednoznačne vymedzí uplatniteľnosť pojmov „obchodné účely“ a „17 eur za jeden kus“ v kontexte darovania potravín. Pri tomto výklade by mal byť explicitne zohľadnený verejný záujem na predchádzaní plytvaniu potravinami a podpore redistribúcie potravín.

- Odstrániť selektívny výklad daňového režimu obsiahnutý v usmernení Finančného riaditeľstva SR, ktorý viaže priaznivý režim výlučne na Potravinovú banku Slovenska, a zabezpečiť jeho rovnakú aplikáciu *na všetky redistribučné a charitatívne organizácie* spĺňajúce porovnateľné podmienky.
- V prípade bezodplatného dodania potravín ustanoviť jednotný postup pre určovanie základu dane, najmä pri darovaní nadbytočných potravín s obmedzenou alebo nulovou trhovou hodnotou, a to spôsobom, ktorý zohľadňuje ich faktickú nepredajnosť a celospoločenský prínos ich redistribúcie.

7.2 Daň z príjmov

V kontexte darovania potravín z pohľadu dane z príjmov je kľúčové posúdiť, či náklad vzniknutý darcovi pri bezodplatnom dodaní potravín možno považovať za daňový výdavok pre účely zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (ďalej len „Zákon o dani z príjmov“).

Podľa § 21 ods. 2 písm. m) druhého bodu Zákona o dani z príjmov, nie sú daňovým výdavkom náklady vo výške obstarávacej ceny zásob vyradeného tovaru likvidáciou **z dôvodu uplynutia doby použiteľnosti alebo trvanlivosti**, ak daňovník nepreukáže, že pred uplynutím tejto doby vykonal opatrenia na podporu ich predaja do uplynutia tejto doby formou postupného znižovania ceny, okrem bezodplatného odovzdania potravín jednému z nižšie uvedených subjektov:

- Potravinová banka Slovenska
- nezisková organizácia vymedzená § 12 ods. 3 Zákona o dani z príjmov, ktorej predmetom činnosti je:
 - ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovzo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb,
 - podpora a rozvoj športu
 - poskytovanie sociálnej pomoci
 - zachovanie kultúrnych hodnôt
 - podpora vzdelávania
 - ochrana ľudských práv
 - ochrana a tvorba životného prostredia
 - veda a výskum alebo
 - organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti
- registrovaný sociálny podnik, ktorého predmet činnosti je:
 - ochrana a podpora zdravia; prevencia, liečba, resocializácia drogovzo závislých v oblasti zdravotníctva a sociálnych služieb,
 - poskytovanie sociálnej pomoci
 - podpora vzdelávania alebo
 - organizovanie a sprostredkovanie dobrovoľníckej činnosti

Nezisková organizácia vymedzená § 12 ods. 3 Zákona o dani z príjmov môže mať jednu z nasledovných foriem:

- občianske združenie

- nadácia
- neinvestičný fond
- nezisková organizácia poskytujúca všeobecne prospešné služby
- účelové zariadenia cirkvi a náboženskej spoločnosti¹
- organizácie s medzinárodným prvkom²
- Slovenský Červený kríž
- subjekty výskumu a vývoja³
- záujmové združenia právnických osôb
- profesijné komory
- politické strany a politické hnutia
- štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti
- spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov
- obce
- vyššie územné celky⁴
- rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie
- štátne fondy⁵
- vysoké školy⁶
- Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou
- Sociálna poisťovňa
- Kancelária Rady pre rozpočtovú zodpovednosť⁷
- Fond ochrany vkladov
- Slovenská kancelária poisťovníkov
- Slovenský pozemkový fond,
- Rozhlas a televízia Slovenska
- Garančný fond investícií⁸ alebo
- organizácie, ktorých nezisková činnosť vyplýva z osobitného predpisu, na základe ktorého vznikli

Podľa § 21 ods. 2 písm. m) tretieho bodu Zákona o dani z príjmov, nie sú daňovým výdavkom ani náklady vo výške obstarávacej ceny zásob vyradeného tovaru **bez stanovenej doby použiteľnosti alebo trvanlivosti**, s výnimkou bezodplatného odovzdania potravín vyššie uvedeným subjektom za splnenia zákonom stanovených podmienok.

¹ § 6 ods. 1 písm. h) a k) zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností.

² Zákon č. 116/1985 Zb. o podmienkach činnosti organizácií s medzinárodným prvkom v Československej socialistickej republike v znení zákona č. 157/1989 Zb.

³ § 7 písm. a) a c) zákona č. 172/2005 Z. z. o organizácii štátnej podpory výskumu a vývoja a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.

⁴ Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení zákona č. 445/2001 Z. z. Zákon č. 446/2001 Z. z. o majetku vyšších územných celkov.

⁵ Napríklad zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 254/1994 Z. z. o Štátnom fonde likvidácie jadrovej energetických zariadení a nakladania s vyhoreným jadrovým palivom a rádioaktívnymi odpadmi v znení neskorších predpisov, zákon č. 607/2003 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania.

⁶ Zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁷ Článok 3 ods. 7 a 8 ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti.

⁸ Zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov

V súvislosti s vyššie uvedeným vydalo Finančné riaditeľstvo SR metodickú [informáciu](#), podľa ktorej sa tento osobitný daňový režim môže uplatniť výlučne u daňovníkov, ktorí o zásobách účtujú ako o tovare, pričom za tovar sa považujú aj výrobky vlastnej výroby, ktoré boli aktivované a následne presunuté do vlastných predajní účtovnej jednotky.

V aplikačnej praxi to znamená, že z uvedeného daňového „zvýhodnenia“ môžu reálne benefitovať najmä subjekty pôsobiace v maloobchodnom predaji potravín (tzv. retail), prípadne výrobcovia s vlastnou podnikovou predajňou. Naopak, v prípade subjektov nachádzajúcich sa v iných častiach redistribučného reťazca – najmä pestovateľov, farmárov a potravinárskych výrobcov – sa tento režim neuplatní.

Ak teda pestovateľ alebo výrobca daruje nadbytočné potraviny neziskovej organizácii, ktorá inak spĺňa všetky zákonné podmienky, podľa výkladu Finančného riaditeľstva SR ide o nedaňový výdavok na účely dane z príjmov.

V praxi uvedený výklad vedie k paradoxnej situácii, v ktorej je z čisto finančného hľadiska výhodnejšie nadbytočné potraviny zlikvidovať, než ich darovať. Likvidácia potravín totiž pri splnení všeobecného testu daňovej uznateľnosti, v prípade že nejde o škodu môže byť u subjektov mimo retailu vo všeobecnosti považovaná za daňový výdavok, zatiaľ čo ich darovanie nie.

Takto nastavený daňový režim je jednoznačne demotivujúci, je v rozpore s celospoločenským cieľom minimalizácie potravinového odpadu a zároveň vytvára diskriminačné postavenie subjektov prvovýroby a potravinárskych výrobcov v porovnaní s obchodníkmi s potravinami, najmä maloobchodnými reťazcami.

7.3 Európske a národné zdroje v prípade závažnej nerovnováhy na trhu

V súčasnosti prebieha diskusia o zmene nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 o spoločnej organizácii trhov s poľnohospodárskymi výrobkami. Cieľom návrhu nariadenia je posilnenie postavenia farmárov v potravinovom dodávateľskom reťazci. V recitáli 23 návrhu je uvedené, že „v obdobiach závažnej nerovnováhy na trhu môžu osobitné kategórie kolektívnych akcií súkromných hospodárskych subjektov prispieť k stabilizácii dotknutých sektorov. **Tieto kolektívne akcie môžu napríklad pozostávať zo stiahnutí z trhu alebo bezplatnej distribúcie ich výrobkov vrátane distribúcie charitatívnym organizáciám.** S cieľom zabezpečiť, aby mali súkromné hospodárske subjekty zdroje, ktoré sú potrebné na vykonanie týchto opatrení, Komisia by mala uvoľniť zdroje Únie z poľnohospodárskej rezervy na podporu týchto aktivít. Členské štáty by tiež mali mať možnosť bezodkladne prideliť dodatočné vnútroštátne zdroje.“ V tejto súvislosti navrhuje zmeniť článok 222 nariadenia (EÚ) č. 1308/2013 v tom zmysle, že počas období závažnej nerovnováhy na trhu môže Komisia prijať vykonávacie akty, že Článok 101(1) Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa nevzťahuje na dohody alebo rozhodnutia, ktorých cieľom je stabilizácia sektora a zároveň spadajú do niektorých z kategórií, medzi ktoré patrí aj stiahnutie z trhu a bezplatná distribúcia výrobkov. Pokiaľ Komisia prijme vykonávacie akty, môže rozhodnúť o poskytnutí podpory EÚ z poľnohospodárskej rezervy, ktorá je dostupná pre zasiahnuté členské štáty EÚ. Táto finančná podpora môže bezodkladne poskytnúť prostriedky nevyhnutné na implementáciu týchto dohôd a rozhodnutí dotknutých subjektov.

Prostriedky z poľnohospodárskej rezervy určené na bezplatné poskytnutie výrobkov charitatívnym organizáciám môžu znamenať významný stimul pre potravinárske podniky tak, aby v prípade výraznej nerovnováhy na trhu dostali príslušnú kompenzáciu a boli uchránené od straty a ďalších nákladov súvisiacich s nemožnosťou uplatniť výrobky na trhu komerčným spôsobom, čím by sa zabránilo zbytočnému plytvaniu potravinami.

ODPORÚČANIA:

- Ministerstvo financií SR by malo v predmetných ustanoveniach nahradiť pojem „doba trvanlivosti“ na „doba minimálnej trvanlivosti“ a „doba spotreby“, a to s cieľom zabezpečiť terminologickú jednotnosť a právnu istotu v súlade s potravinárskou legislatívou.
- Odstrániť rozdiely v daňovom posudzovaní darovania nadbytočných potravín medzi jednotlivými článkami redistribučného reťazca a zabezpečiť rovnaký daňový režim pre všetky subjekty vrátane prvovýrobcov, potravinárskych výrobcov a obchodníkov.
- Daňový režim by mal byť nastavený tak, aby jednoznačne preferoval darovanie nadbytočných potravín pred ich likvidáciou, napríklad umožnením uplatnenia daňového výdavku vo zvýšenej výške (napr. 150 % hodnoty darovaných potravín), čím sa vytvorí jasný ekonomický stimul pre daňové subjekty.
- Zvýhodnený daňový režim by mal byť umožnený aj v prípadoch, keď prijímateľom darovaných potravín nie je priamo nezisková organizácia vymedzená v Zákone o dani z príjmov, ale iný subjekt v rámci redistribučného reťazca, za predpokladu, že nadbytočné potraviny budú v konečnom dôsledku poskytnuté osobám v núdzi.
- V prípade schválenia novelizácie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 o spoločnej organizácii trhov s poľnohospodárskymi výrobkami využívať pri výraznej nerovnováhe na trhu ustanovenie článku 222 ods. 1 nariadenia a uchádzať sa o finančné prostriedky z poľnohospodárskej rezervy pre potravinárske podniky, aby mohli svoje výrobky distribuovať charitatívnym organizáciám.

B. Prehľad potravinárskej legislatívy

8.1 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 z 28. januára 2002, **ktorým sa ustanovujú všeobecné zásady a požiadavky potravinového práva**, zriaďuje Európsky úrad pre bezpečnosť potravín a stanovujú postupy v záležitostiach bezpečnosti potravín (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 15/zv. 6; Ú. v. ES L 31, 1. 2. 2002) v platnom znení.

Link na predpis: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A02002R0178-20240701&qid=1740395833886>
(konsolidované znenie k 1.7.2024)

Článok 2

Definícia „potravín“

Na účely tohto nariadenia „**potraviny**“ znamenajú akékoľvek látky alebo výrobky, či už spracované, čiastočne spracované alebo nespracované, ktoré sú určené na ľudskú spotrebu alebo o ktorých sa predpokladá, že sú na ňu určené.

„Potraviny“ znamenajú tiež nápoje, žuvačky a všetky látky vrátane vody, zámerne pridávanej do potravín počas ich výroby, prípravy alebo úpravy. Zahŕňajú vodu po bode zhody, tak ako je definovaná v článku 6 smernice 98/83/ES, bez toho, aby boli dotknuté požiadavky smerníc 80/778/EHS a 98/83/ES.

„Potraviny“ nezahŕňajú:

- a) krmivá;
- b) živé zvieratá, ak nie sú pripravované s cieľom umiestnenia na trh pre ľudskú spotrebu;
- c) rastliny pred zberom;**
- d) liečivá v súlade so smernicami Rady 65/65/EHS ⁽¹⁾ a 92/73/EHS ⁽²⁾;
- e) kozmetické prostriedky v súlade so smernicou Rady 76/768/EHS ⁽³⁾;
- f) tabak a tabakové výrobky v súlade so smernicou Rady 89/622/EHS ⁽⁴⁾;
- g) omamné látky alebo psychotropné látky v súlade s Jednotnou konvenciou Organizácie Spojených národov o omamných látkach, 1961 a Konvencie Organizácie Spojených národov o psychotropných látkach, 1971;
- h) rezíduá a kontaminanty;
- i) zdravotnícke pomôcky v zmysle nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/745 ⁽⁵⁾.

Článok 3

Iné definície

Na účely tohto nariadenia:

2. „**potravínarský podnik**“ znamená akýkoľvek podnik, či už pre zisk alebo nie, štátny alebo súkromný, vykonávajúci ktorúkoľvek z činností súvisiacich s ktorýmkoľvek stupňom výroby, spracúvania a distribúcie potravín;
3. „**prevádzkovateľ potravinárskeho podniku**“ znamená fyzické alebo právnické osoby zodpovedné za zabezpečenie toho, aby sa v potravinárskom podniku pod ich kontrolou plnili požiadavky potravinového práva;
7. „**maloobchod**“ znamená manipuláciu s potravinami a/alebo ich spracúvanie a ich skladovanie v mieste predaja alebo dodávky konečnému spotrebiteľovi a zahŕňa distribučné zakončenie, stravovacie prevádzky, závodné jedálne, inštitucionálne stravovanie, reštaurácie a podobné prevádzky stravovacích služieb, obchody, distribučné centrá v supermarketoch a veľkoobchodné predajne;
8. „**umiestnenie na trhu**“ znamená skladovanie, uchovávanie potravín alebo krmív na účely predaja, vrátane ponúkania na predaj alebo akúkoľvek inú formu prevodu, či už bezplatnú alebo nie a predaj, distribúciu a iné formy prevodu samy o sebe;
15. „**vysledovateľnosť**“ znamená schopnosť nájsť a sledovať potraviny, krmivá, zvieratá slúžiace na produkciu potravín alebo látky, ktoré sú určené alebo o ktorých sa predpokladá, že sú určené na pridávanie do potravín alebo krmív vo všetkých etapách výroby, spracúvania a distribúcie;
16. „**stupne výroby, spracúvania a distribúcie**“ znamenajú ktorýkoľvek stupeň, vrátane dovozu, od a vrátane prvovýroby potravín po a vrátane skladovania, prepravy, predaja alebo dodávky ku konečnému spotrebiteľovi a, ak je to dôležité, tiež dovoz, výrobu, skladovanie, prepravu distribúciu, predaj a dodávku krmív;
17. „**prvovýroba**“ znamená výrobu, odchov alebo chov primárnych produktov vrátane zberu, dojenja a produkcie hospodárskych zvierat pred zabitím. Zahŕňa tiež lov, rybolov a zber divo rastúcich produktov;
18. „**konečný spotrebiteľ**“ znamená posledného spotrebiteľa potravín, ktorý nevyužíva potraviny ako súčasť akejkoľvek potravinárskej prevádzky alebo činnosti.

Článok 14

Požiadavky na bezpečnosť potravín

1. Potraviny sa nesmú umiestňovať na trhu, ak nie sú bezpečné.
2. Za nebezpečné sa budú považovať potraviny, ak sú:
 - a) zdraviu škodlivé;
 - b) nevhodné na ľudskú spotrebu.
3. Pri stanovovaní toho, či je niektorá potravinová nebezpečná, sa bude brať ohľad na:
 - a) obvyklé podmienky, v akých spotrebiteľ potravinu konzumuje a obvyklé podmienky v každom stupni výroby, spracúvania a distribúcie a

b) informácie poskytované spotrebiteľovi, vrátane informácií na etikete alebo iné informácie všeobecne dostupné spotrebiteľovi, týkajúce sa vyhýbania sa konkrétnym nepriaznivým zdravotným účinkom určitej potraviny alebo kategórie potravín.

4. Pri určovaní, či niektorá potraviná je škodlivá pre zdravie, bude sa brať ohľad:

a) nielen na pravdepodobné bezprostredné a/alebo krátkodobé a/alebo dlhodobé účinky tejto potraviny na zdravie osôb, ktoré ju konzumujú, ale aj na nasledujúce generácie;

b) na pravdepodobné kumulatívne toxické účinky;

c) na mimoriadnu citlivosť v súvislosti so zdravím konkrétnej kategórie spotrebiteľov, ak je potraviná určená pre túto kategóriu spotrebiteľov.

5. Pri určovaní toho, či je nejaká potraviná nevhodná pre ľudskú spotrebu, sa musí brať ohľad na to, či je potraviná neprijateľná pre ľudskú spotrebu podľa jej určeného použitia, a to z dôvodov kontaminácie vonkajším vplyvom alebo iným hnilobným procesom, pokazením alebo rozkladom.

6. Ak je nejaká nebezpečná potraviná súčasťou skupiny, dávky alebo zásielky potravín rovnakej triedy alebo popisu, musí sa predpokladať, že všetky potraviny v tejto skupine, dávky alebo zásielky sú tiež nebezpečné, pokiaľ po podrobnom vyhodnotení nie je dôkaz, že zvyšok dávky, série alebo zásielky je nebezpečný.

Článok 17

Zodpovednosti

1. Prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov vo všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie v podnikoch, ktoré riadia, zabezpečia, aby potraviny alebo krmivá spĺňali požiadavky potravinového práva, ktoré sa týkajú ich činností a budú overovať, či sa také požiadavky plnia.

2. Členské štáty uvedú do účinnosti potravinové právo a budú monitorovať a overovať, či prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov plnia príslušné požiadavky potravinového práva vo všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie.

Článok 18

Vysledovateľnosť

1. **Vysledovateľnosť potravín**, krmív, zvierat určených na produkciu potravín a akýchkoľvek látok, ktoré sú určené na pridávanie do potravín alebo krmív alebo o ktorých sa predpokladá, že sú na to určené, **musí sa zaviesť vo všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie.**

2. **Prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov musia byť schopní identifikovať akúkoľvek osobu, ktorá im dodáva potraviny**, krmivo, zviera určené na produkciu potravín alebo akúkoľvek látku, ktorá je určená na pridávanie do potravín alebo krmív, alebo o ktorej sa predpokladá, že sa bude pridávať do potravín alebo krmív.

S týmto cieľom musia mať také prevádzkovatelia zavedené systémy a postupy, ktoré umožnia, aby tieto informácie boli na požiadanie sprístupnené príslušným orgánom.

3. Prevádzkovatelia potravinárskych a krmivárskych podnikov musia mať zavedené systémy a postupy na identifikovanie iných podnikov, do ktorých sa dodávajú ich výrobky. Tieto informácie sa na požiadanie sprístupnia príslušným orgánom.

4. Potraviny alebo krmivá, ktoré sa umiestňujú na trhu alebo sa pravdepodobne budú umiestňovať na trhu v spoločensťve, musia mať vhodnú etiketu alebo označenie umožňujúce ich výsledovateľnosť prostredníctvom príslušnej dokumentácie alebo informácií v súlade s príslušnými požiadavkami konkrétnejších ustanovení.

Článok 19

Zodpovednosti za potraviny: prevádzkovatelia potravinárskych podnikov

1. Ak sa prevádzkovateľ potravinárskeho podniku domnieva alebo má dôvod veriť, že potraviná, ktorú doviezol, vyprodukoval, spracoval, ošetril, vyrobil alebo distribuoval nie je v súlade s požiadavkami na bezpečnosť potravín, neodkladne začne postupy na stiahnutie príslušnej potraviny z trhu, ak sa potraviná dostala spod bezprostrednej kontroly tohto východiskového prevádzkovateľa potravinárskeho podniku a informuje o tom príslušné orgány. Ak sa výrobok mohol dostať ku spotrebiteľovi, prevádzkovateľ účinne a presne informuje spotrebiteľov o dôvode na jeho stiahnutie a ak to bude nevyhnutné, stiahne od spotrebiteľov výrobky, ktoré im už boli dodané, ak iné opatrenia nepostačujú na dosiahnutie vysokej úrovne ochrany zdravia.

2. Prevádzkovateľ potravinárskeho podniku zodpovedný za maloobchodné alebo distribučné aktivity, ktoré neovplyvňujú balenie, označovanie, bezpečnosť alebo integritu potravín v medziach jeho príslušných aktivít, iniciuje postupy na stiahnutie výrobkov, ktoré nespĺňajú požiadavky bezpečnosti potravín, z trhu a prispieva k bezpečnosti potravín tým, že postúpi príslušné informácie potrebné na výsledovanie potraviny, pričom bude spolupracovať na krokoch, ktoré uskutočnia producenti, spracovávateľia, výrobcovia a/alebo príslušné orgány.

3. Prevádzkovateľ potravinárskeho podniku neodkladne informuje príslušné orgány, ak predpokladá alebo má dôvod veriť, že potraviná, ktorú umiestnil na trh môže byť škodlivá pre ľudské zdravie. Prevádzkovatelia informujú príslušné orgány o krokoch prijatých na predchádzanie rizikám pre konečného spotrebiteľa a nebudú brániť žiadnej osobe a ani ju odrádzať od spolupráce s príslušnými orgánmi v súlade s vnútroštátnym právom a právnou praxou, ak to môže zabrániť, znížiť alebo eliminovať riziko pochádzajúce z potravín.

4. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov spolupracujú s príslušnými orgánmi na krokoch prijatých s cieľom vyhnúť sa alebo znížiť riziká, ktoré predstavujú potraviny, ktoré dodávajú alebo dodávali.

8.2 Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) č. 931/2011 z 19. septembra 2011 o požiadavkách na výsledovateľnosť stanovených nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 v súvislosti s potravinami živočíšneho pôvodu

Link na predpis: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32011R0931&qid=1740406506462>

Článok 2

Rozsah pôsobnosti

1. Toto nariadenie sa uplatňuje na nespracované a spracované výrobky vymedzené v článku 2 ods. 1 nariadenia (ES) č. 852/2004.
2. Toto nariadenie sa neuplatňuje na potraviny obsahujúce tak výrobky rastlinného pôvodu, ako aj spracované výrobky živočíšneho pôvodu.

Článok 3

Požiadavky na výsledovateľnosť

1. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov zabezpečia, aby prevádzkovateľom potravinárskych podnikov, ktorým sa potraviny dodávajú, a na požiadanie aj príslušnému orgánu boli k dispozícii tieto informácie o zásielkach potravín živočíšneho pôvodu:
 - a) presný opis potraviny;
 - b) objem alebo množstvo potraviny;
 - c) názov a adresa prevádzkovateľa potravinárskeho podniku, ktorý potravinu odoslal;
 - d) názov a adresa odosielaťa (vlastníka), ak sa líši od prevádzkovateľa potravinárskeho podniku, ktorý potravinu odoslal;
 - e) názov a adresa prevádzkovateľa potravinárskeho podniku, ktorému sa potravina odosiela;
 - f) názov a adresa príjemcu (vlastníka), ak sa líši od prevádzkovateľa potravinárskeho podniku, ktorému sa potravina odosiela;
 - g) údaje o dávke, šarži, prípadne zásielke a
 - h) dátum odoslania.

2. Informácie uvedené v odseku 1 sa poskytujú nad rámec informácií, ktoré sa požadujú na základe príslušných ustanovení právnych predpisov Únie o výsledovateľnosti potravín živočíšneho pôvodu.

3. Informácie uvedené v odseku 1 sa musia denne aktualizovať a musia zostať k dispozícii aspoň dovtedy, kým nemožno primerane predpokladať, že potravina sa spotrebovala.

Na požiadanie príslušného orgánu musí prevádzkovateľ potravinárskeho podniku poskytnúť uvedené informácie bez zbytočného odkladu. Vhodnú formu, v ktorej sa informácie musia poskytnúť, si môže zvoliť dodávateľ potravín, za predpokladu, že informácie požadované v odseku 1 budú prevádzkovateľovi potravinárskeho podniku, ktorému sa tieto potraviny dodávajú, jasne a jednoznačne k dispozícii a bude si ich môcť vyhľadať.

8.3 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín

Príloha 2

KAPITOLA Va

Prerозdelovanie potravín

Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu prerозdeliť potraviny na účely darovania potravín za týchto podmienok:

1. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov pravidelne kontrolujú, či potraviny, za ktoré sú zodpovední, nie sú škodlivé pre zdravie a sú vhodné na ľudskú spotrebu v súlade s článkom 14 ods. 2 nariadenia (ES) č. 178/2002 (5). Ak je vykonaná kontrola uspokojivá, prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu prerозdeliť potraviny v súlade s bodom 2:

- v prípade potravín, pri ktorých sa používa dátum spotreby v súlade s článkom 24 nariadenia (EÚ) č. 1169/2011, pred uplynutím uvedeného dátumu,
- v prípade potravín, pri ktorých sa používa dátum minimálnej trvanlivosti v súlade s článkom 2 ods. 2 písm. r) nariadenia (EÚ) č. 1169/2011, do uvedeného dátumu alebo po ňom, alebo
- v prípade potravín, pri ktorých sa nevyžaduje dátum minimálnej trvanlivosti v súlade s bodom 1 písm. d) prílohy X k nariadeniu (EÚ) č. 1169/2011, kedykoľvek.

2. Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov, ktorí manipulujú s potravinami uvedenými v bode 1, posúdia, či potraviny nie sú zdraviu škodlivé a či sú vhodné na ľudskú spotrebu, pričom zohľadňujú aspoň tieto skutočnosti:

- dátum minimálnej trvanlivosti alebo dátum spotreby, pričom sa zaručí dostatočná zostávajúca trvanlivosť, aby sa umožnilo ich bezpečné prerозdelenie a používanie konečným spotrebiteľom,
- prípadne neporušenosť obalu,

- správne podmienky skladovania a prepravy vrátane uplatniteľných požiadaviek na teplotu,
- prípadne dátum zmrazenia v súlade s oddielom IV bodom 2 písm. b) prílohy II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 (6),
- organoleptické podmienky,
- zabezpečenie výsledovateľnosti v súlade s vykonávacím nariadením Komisie (EÚ) č. 931/2011 (7) v prípade produktov živočíšneho pôvodu.

9. Právny poriadok Slovenskej republiky

9.1 Zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách

Link na predpis: <https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/1995/152/20250101#positionY-6419>

Link na novelu, ktorá zaviedla možnosť predaja potravín po DMT:
<https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=8&ID=840>

§ 1 Účel a rozsah zákona

(1) Tento zákon ustanovuje

- a) povinnosti prevádzkovateľa potravinárskeho podniku¹⁾ (ďalej len „prevádzkovateľ“) v záujme podpory a ochrany zdravia ľudí a ochrany spotrebiteľa na trhu potravín,^{1aaa)}
- b) práva a povinnosti osôb vo vzťahu k potravinám,
- c) organizáciu, pôsobnosť a právomoc orgánov úradnej kontroly potravín podľa osobitných predpisov.^{1ac)}

(2) Tento zákon sa nevzťahuje na prvovýrobu na súkromné domáce použitie alebo na domácu prípravu, manipuláciu alebo skladovanie potravín na súkromnú domácu spotrebu.

§ 2 Vymedzenie pojmov

Na účely tohto zákona sa rozumie

- a) **potravinou neznámeho pôvodu** potravina, pri ktorej nemožno dokladom preukázať prevádzkovateľa potravinárskeho podniku alebo pri dovezenej potravine krajinu pôvodu a prevádzkovateľa potravinárskeho podniku,
- b) **kvalitou** súhrn určených vlastností a znakov výrobku, ktoré mu dávajú schopnosť uspokojovať konkrétne potreby spotrebiteľa,
- c) **manipulovaním s potravinou** váženie, meranie, plnenie, balenie, označovanie, tlačenie, ohrievanie, skladovanie, uchovávanie, doprava, ako aj vykonávanie ďalších činností, ktoré nemožno považovať za výrobu, umiestnenie na trh alebo požívanie,

§ 3

- (3) Požiadavky na bezpečnosť potravín a ich kvalitu, hygienu, požiadavky na zloženie potravín, zložky, ako aj technologické postupy používané pri ich výrobe a požiadavky na balenie jednotlivých potravín, ich skupín alebo všetkých potravín, rozsah a spôsob ich označovania, ich skladovanie, prepravu a inú manipuláciu s nimi, ich umiestňovanie na trh, ako aj zásady na odber vzoriek a metódy ich skúšania a postupy ustanovené všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými podľa odsekov 1 a 2 **je povinný dodržiavať každý, kto potraviny vyrába, manipuluje s nimi a umiestňuje ich na trh.**

DRUHÁ ČASŤ

Potraviny

§ 4 Základné povinnosti pri výrobe potravín, manipulácii s nimi a ich umiestnení na trh

- (1) Prevádzkovatelia sú povinní na všetkých stupňoch výroby, spracúvania a distribúcie vrátane predaja na diaľku dodržiavať požiadavky upravené týmto zákonom a osobitnými predpismi.^{1e)}
- (2) Prevádzkovatelia potravinárskych podnikov sú ďalej povinní
- a) zabezpečiť pri vyrábaných potravinách pravidelnú kontrolu nad dodržiavaním požiadaviek na bezpečnosť a kvalitu (vlastná kontrola) ustanovených osobitnými predpismi^{1e)} a viesť o tom záznamy,
 - b) viesť záznamy o vykonanej dezinfekcii, dezinsekcii a deratizácii,
 - c) zabezpečiť, aby zamestnanci, ktorí prichádzajú priamo alebo nepriamo do styku s potravinami, boli poučení a vyškolení o hygiene potravín podľa osobitného predpisu^{2a)} v rozsahu primeranom pracovným činnostiam, ktoré vykonávajú.
- (3) Fyzické osoby zúčastnené na výrobe potravín, manipulácii s nimi a ich umiestnení na trh sú povinné
- a) mať v miere zodpovedajúcej ich pracovnému zaradeniu znalosti o výrobe potravín, manipulácii s nimi a ich umiestnení na trh a o predpisoch na zabezpečenie bezpečnosti a kvality,
 - b) dodržiavať zásady osobnej hygieny a hygienické požiadavky na výrobu potravín, manipuláciu s nimi a ich umiestnenie na trh,
 - c) zaobchádzať s potravinami tak, aby sa neporušovala ich bezpečnosť a kvalita,
 - d) absolvovať vstupnú lekársku prehliadku a ďalšie lekárske prehliadky podľa osobitných predpisov.³⁾

§ 5 Výroba potravín

- (1) Výrobou potravín sa na účely tohto zákona rozumie čistenie, triedenie, upravovanie, opracúvanie alebo spracúvanie surovín, prípadne pridávanie prídavných látok a pomocných látok vrátane balenia a skladovania pri výrobe potravín určených na umiestnenie na trh.
- (2) Prevádzkovateľ zodpovedá za bezpečnosť a kvalitu vyrábaných potravín.

- (3) Používať zdroje ionizujúceho žiarenia na ožarovanie potravín možno len na základe povolenia Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky. Pridávať rádioaktívne látky pri výrobe potravín je zakázané.
- (4) Používať potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, ako zložky pri výrobe potravín alebo pokrmov je zakázané **okrem pokrmov pripravovaných osobou vykonávajúcou činnosť s verejnoprospešným účelom v oblasti poskytovania sociálnej pomoci, humanitárnej starostlivosti alebo sociálnych služieb podľa osobitných predpisov⁴⁾ (ďalej len „charitatívna organizácia“).**

§ 6 Registrácia prevádzkarní a podmienky umiestňovania potravín na trh

- (1) Každý prevádzkovateľ vrátane prevádzkovateľa predaja na diaľku, okrem prevádzkovateľov uvedených v osobitnom predpise,⁶⁾ oznámi podľa osobitného predpisu⁷⁾ príslušnému orgánu úradnej kontroly potravín [§ 21 ods. 1 písm. b) a d)] každú prevádzkareň podliehajúcu jeho kontrole, ktorá vykonáva činnosť na akomkoľvek stupni výroby, spracúvania a distribúcie potravín na účely registrácie. Prevádzkovateľ vrátane prevádzkovateľa predaja na diaľku, okrem prevádzkovateľov uvedených v osobitnom predpise,⁶⁾ oznámi príslušnému orgánu úradnej kontroly potravín akúkoľvek významnú zmenu činnosti prevádzkarne alebo jej uzatvorenie.
- (5) Na trh je zakázané umiestňovať potraviny
 - a) iné ako bezpečné, 8d)
 - b) klamlivo označené alebo ponúkané na spotrebu klamlivým spôsobom,
 - c) neznámeho pôvodu,
 - d) po uplynutí dátumu spotreby, 8daa)
 - e) po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti okrem**
 - 1. bezodplatného prevodu podľa odseku 7,**
 - 2. predaja podľa odseku 12.**
- (6) Klamlivým spôsobom ponúkajú potraviny na spotrebu je ústna alebo písomná informácia o potravinách oznamovaná predávajúcim spotrebiteľovi, ktorá je nepravdivá, zavádzajúca alebo skresľujúca.
- (7) Potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti, len ak sú bezpečné, môže prevádzkovateľ bezodplatne previesť charitatívnej organizácii, pričom od nej nemôže za tieto potraviny požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie. Charitatívna organizácia môže nakladať s potravinami po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti až po jej registrácii podľa odseku 1, pričom je povinná pred začatím činnosti podľa odseku 9 písm. c) požiadať príslušný regionálny úrad verejného zdravotníctva o vykonanie úradnej kontroly každej výdajne charitatívnej organizácie podľa osobitného predpisu.^{8dad)}
- (8) Výdajňa charitatívnej organizácie nesmie byť umiestnená v priestoroch a na plochách, ktoré

- a) prevádzkovateľ vlastní,
 - b) prevádzkovateľovi slúžia na účely výkonu jeho činnosti,
 - c) prevádzkovateľ užíva alebo
 - d) sú spojené s priestormi alebo plochami podľa písmen a) až c).
- (9) Charitatívna organizácia je povinná plniť požiadavky na skladovanie a prepravu potravín podľa § 10 a 11 a potraviny podľa odseku 7
- a) musí skladovať oddelene od potravín, ktorých dátum minimálnej trvanlivosti neuplynul, a označiť údajom, že ide o potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti,
 - b) nesmie prebaľovať, meniť, odstraňovať alebo zakrývať údaje uvedené prevádzkovateľom na spotrebiteľskom obale a
 - c) môže len bezodplatne a bezodkladne poskytnúť konečnému spotrebiteľovi, pričom od neho nemôže za tieto potraviny požadovať akékoľvek priame alebo nepriame plnenie.
- (10) Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá prevádzkovateľ, ktorý tieto potraviny bezodplatne prevádza podľa odseku 7, do ich odovzdania charitatívnej organizácii.
- (11) Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá charitatívna organizácia od prevzatia týchto potravín od prevádzkovateľa, ktorý tieto potraviny bezodplatne prevádza podľa odseku 7, do ich bezodplatného poskytnutia konečnému spotrebiteľovi podľa odseku 9 písm. c).
- (12) Prevádzkovateľ môže potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, predávať
- a) len ak sú bezpečné, 8d)
 - b) len vo svojich vlastných prevádzkach,
 - c) len konečnému spotrebiteľovi,
 - d) len ak sú zreteľne oddelene umiestnené od ostatných potravín, pričom miesto predaja musí byť zreteľne označené týmito údajmi:
 - 1. informácia, že ide o potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti,
 - 2. upozornenie na skutočnosť, že chuťové alebo výživové parametre môžu byť zmenené,
 - 3. informácia o poslednom znížení predajnej ceny,
 - e) najviac po dobu 45 dní od uplynutia dátumu minimálnej trvanlivosti.
- (13) Prevádzkovateľ s predajnou plochou väčšou ako 400 m² je povinný najneskôr 48 hodín pred predajom potravín, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti podľa odseku 12, ponúknuť tieto potraviny najmenej jednej charitatívnej organizácii podľa odseku 7; ponuka sa považuje za vykonanú, ak prevádzkovateľ charitatívnej organizácii bezodplatne prevádza potraviny na základe zmluvy, ktorá upravuje spôsob a čas ponuky. Prevádzkovateľ môže potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, predávať podľa odseku 12, ak charitatívna organizácia

do 48 hodín od ponuky neprejaví záujem o tieto potraviny alebo ich odmietne; táto podmienka sa nevzťahuje na ponuku vykonanú na základe zmluvy podľa prvej vety.

- (14) Prevádzkovateľ môže počas doby predaja podľa odseku 12 písm. e) opäť ponúknuť potraviny po dátume minimálnej trvanlivosti charitatívnym organizáciám.
- (15) Za bezpečnosť potravín po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti zodpovedá prevádzkovateľ, ktorý tieto potraviny predáva podľa odseku 12.
- (16) Je zakázané predávať potraviny po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti
 - a) podľa odseku 3 písm. a), b) a e),
 - b) ďalším prevádzkovateľom okrem predaja podľa odseku 12 písm. b),
 - c) formou predaja na diaľku,
 - d) konzumné vajcia akéhokoľvek vtáčieho druhu a mäsové konzervy,
 - e) s poškodeným alebo deformovaným obalom.
- (17) Potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti a doba predaja podľa odseku 12 písm. e), je zakázané bezodplatne previesť podľa odseku 7.

C. Prehľad dokumentov a štúdií

- (1) *Oznámenie Komisie – Usmernenia EÚ o darovaní potravín, C/2017/6872*
Ú. v. EÚ C 361, 25.10.2017, s. 1 – 29, dostupné na stránke: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025\(01\)#ntr12-C_2017361SK.01000101-E0012](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52017XC1025(01)#ntr12-C_2017361SK.01000101-E0012)
- (2) *Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (máj 2015).*
Comprehensive definition for 'recovery and redistribution of safe and nutritious food for human consumption' (Komplexná definícia „zhromažďovania a redistribúcie bezpečných a výživných potravín na ľudskú spotrebu“). (<https://www.fao.org/platform-food-loss-waste/regions/reu/news-and-events/news/news-detail/Food-Recovery-and-Redistribution-Advocated-by-the-Committee-on-World-Food-Security-FAO-multi-disciplinary-Team/en?utm>).
- (3) *Európsky úrad pre bezpečnosť potravín - Prístupy k analýze rizík pre určité malé maloobchodné prevádzky a darovanie potravín: druhé vedecké stanovisko*
Uverejnené 7.11.2018, dostupné na stránke:
<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2018.5432> .
- (4) *Usmerňovací dokument o implementácii určitých ustanovení Nariadenia (ES) č. 852/2004 o hygiene potravín z roku 2018*
Brusel, 2018, dostupné na stránke:
https://food.ec.europa.eu/document/download/33573cbc-fd1c-4db4-b09c-17c22f9cacf6_sk?filename=biosafety_fh_legis_guidance_reg-2004-852_sk.pdf
- (5) *Oznámenie Komisie – Usmernenia k používaniu potravín, ktoré už nie sú určené na ľudskú spotrebu, ako krmiva, C/2018/2035*
Link na dokument: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:52018XC0416\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:52018XC0416(01))
- (6) *GUIDANCE ON THE IMPLEMENTATION OF ARTICLES 11, 12, 14, 17, 18, 19 AND 20 OF REGULATION (EC) N° 178/2002 ON GENERAL FOOD LAW*
Link na dokument:
https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/gfl_req_guidance_rev_8_en.pdf